

ПРОГРАМА

навчання з питань пожежної безпеки

посадових осіб

підприємств, установ та організацій,

до обов'язків яких належить

забезпечення виконання

(або виконання)

заходів пожежної безпеки

Відомості про кваліфікацію спеціаліста, який залучається для проведення навчання

Полковник внутрішньої служби у відставці

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Освіта (який і коли закінчив навчальний заклад). Спеціальність	У Державній пожежній охороні	У професійній або відомчій пожежній охороні	Викладацька робота (в навчальних закладах)	Брав участь у розробці: ДНАОП, НАПБ, Програм, Тестів, Збірників з пожебезпеки
1.	Олійник Анатолій Миколайович	1. Харківське пожежно-технічне училище МВС СРСР у 1957 р. Пожежний технік. 2. Київську Вищу школу МВС СРСР у 1967 р. Юрист. 3. Київський народний університет технічного прогресу у 1990 р. Економіст.	МВС СРСР (1954 - 1986) Курсант - Головний державний пожежний інспектор області.	1. Міністерство культури та мистецтв України. Головний спеціаліст з пожежної безпеки. 2. ВАТ Укртелеком. Провідний інженер відділу з пожежної безпеки. 3. Національна академія наук України. Керівник сектору пожежної безпеки.	1. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Головний спеціаліст з пожежної безпеки. 2. Філія ГНЦ ВАТ Укртелеком. Провідний інженер. 3. УК ДПТ України. Викладач. 4. Учбовий центр НОВАТОР. Викладач. 5. Учбовий центр КАСКОН. Викладач. 6. Навчально-	1. ДНАОП 9.3.00-1.01-93 Правила пожежної безпеки для закладів, підприємств та організацій Міністерства культури України. 2. НАПБ 02.005-92 Положення про організацію роботи з протипожежного захисту в системі Міністерства культури України. 3. НАПБ 07.012-95 Облік пожеж в системі Міністерства культури України. 4. НАПБ 07.013-

					виробничий центр ПРОФЕСІЙНА БЕЗПЕКА Викладач. 7. МПП БУДКВАЛІФ-КАДРИ Викладач. 8. ДП ГНМЦ Держпраці Викладач.	95 Про створення підрозділів державної пожежної охорони на базі професійної пожежної охорони МВС України в театральних установках та їх фінансування в системі Міністерства культури України. 5. НАПБ В.01.053-2000/ Правила пожежної безпеки в галузі зв'язку. 6. НАПБ 02.020-2000 Положення про систему управління пожежною безпекою в галузі зв'язку. 7. НАПБ 01.017-2006 Правила пожежної безпеки в установах, організаціях та підприємствах Національної академії наук України. 8. Навчальний посібник ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА для ТОВ УЧБОВИЙ ЦЕНТР НОВАТОР 9. Тести щодо забезпечення пожежної безпеки при проведенні вогневих робіт. 10. Тести з
--	--	--	--	--	---	--

						питань пожежної безпеки об'єктів рухомого (мобільного) зв'язку та безпроводового доступу. 11. Програму та тести для ДП ГНМЦ Держпраці. 12. Тести для ПРОТЕК розділи I, II, V, VI НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки України.
--	--	--	--	--	--	---

Додаток:

1. Із 16 тисяч випускників Харківського пожежно-технічного училища МВС СРСР занесений в книгу **«СЛАВНЫЕ ИМЕНА. Выпускники Харьковского пожарно-технического училища МВД СССР 1946-1994 гг.»** - Х. «Міськдрук», 2013 – 112с. ISBN№978-617-619-120-9.

2. За мужність і відвагу під час гасіння пожеж - двічі нагороджений медалями **«За отвагу на пожаре»** а також нагороджений знаками **«Лучшему работнику пожарной охраны»**, **«За отличную службу в МВД»** и **«Отличник гражданской обороны СССР»**.

3. За період служби в пожежній охороні виконав норматив **«Мастер спорта СССР»** з пожежно-прикладного спорту - двічі чемпіон України.

4. Проїшов навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки у Інституті державного управління у сфері цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій . **ПОСВІДЧЕННЯ 25 № 018008.**

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	6
2. Навчально-тематичний план	11
3. ТЕМА 1. Заходи пожежної безпеки на підприємстві, в установі, організації	13
4. ТЕМА 2. Заходи пожежної безпеки на робочому місці	128
5. ТЕМА 3. Сповіщення про пожежу та виклик пожежної охорони	141
6. ТЕМА 4. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок їх використання під час пожежі	146
7. ТЕМА 5. Дії під час пожежі	169
8. ТЕМА 6. Заходи пожежної безпеки в побуті	171
9. Перелік контрольних питань для підготовки до заліків за результатами проведення навчання	212
10. Перелік нормативно-правових актів	214
11. Перелік документів з пожежної безпеки для підприємств, установ та організацій	225
12. ПОРЯДОК сумісного зберігання речовин та матеріалів	235
13. Засоби захисту	242

1. Пояснювальна записка

Програма призначена для проведення навчання з питань пожежної безпеки посадових осіб підприємств, установ та організацій, до обов'язків яких належить забезпечення виконання (або виконання) заходів пожежної безпеки визначених в наказі Міністерства внутрішніх справ України від 11.09.2014 № 935 та Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 жовтня 2014 р за № 1204/25981 Про Порядок затвердження програм навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, організації

та контролю їх виконання.

Тематичний план та програма проведення навчання складається з 6 тем, що включають в собі основні та загальні вимоги пожежної безпеки, які необхідно вивчити слухачам під час проведення навчання.

Метою проведення навчання є підвищення загальних пожежно-технічних знань посадових осіб, навчання їх

правилам пожежної безпеки з урахуванням пожежонебезпечних особливостей виробництва, більш глибоке ознайомлення з протипожежними заходами та діями в разі виникнення пожежі, напрацювання навичок використання наявних засобів пожежогасіння.

В результаті вивчення предмету слухачі повинні:

Знати

- законодавство України з питань пожежної безпеки;**
- основні причини виникнення пожеж;**
- загальну характеристику**

**пожежної небезпеки
підприємства, установи,
організації;**

- організаційні заходи щодо
забезпечення пожежної
безпеки на підприємствах, в
установах та організаціях
України;**
- загальні вимоги пожежної
безпеки до утримання
території, будівель, приміщень
та споруд, евакуаційних
шляхів і виходів;**
- протипожежне
водопостачання. Зовнішнє
протипожежне
водопостачання, насосні**

станції. Внутрішній

протипожежний водогін;

- **сповіщення про пожежу та виклик пожежної охорони;**
- **основні вимоги щодо експлуатації та використання первинних засобів пожежогасіння при гасінні пожеж;**
- **заходи пожежної безпеки у побуті.**

Вміти

- **організувати систему протипожежного захисту пожежної безпеки, організації та контролю їх виконання;**

- **вирішувати завдання з послідовного підвищення рівня знань та умінь посадових осіб з питань пожежної безпеки;**
- **застосовувати первинні засоби пожежогасіння.**

Бути ознайомленими з

- **закордонним досвідом передових технологій у сфері пожежної безпеки.**

2.Навчально-тематичний план

Програма розроблена з урахуванням вимог Кодексу цивільного захисту України, Постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року

**№ 444 Про затвердження
Порядку здійснення навчання
населення діям у надзвичайних
ситуаціях, наказу Міністерства
внутрішніх справ України від
11.09.2014 № 935 та
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 7 жовтня 2014 р
за № 1204/25981 Про Порядок
затвердження програм
навчання посадових осіб з
питань пожежної безпеки,
організації та контролю їх
виконання.**

**Після закінчення навчання
посадовим особам, які успішно
склали заліки, видається
посвідчення встановленої**

**форми, яка затверджена
наказом МВС України від
11.09.2014 № 935.**

3.ТЕМА 1. Заходи пожежної безпеки на підприємстві, в установі, організації

Стисла характеристика підприємства, установи, організації та їх пожежної небезпеки. Основні положення [Кодексу цивільного захисту України](#) в частині забезпечення пожежної безпеки.

Правила, інструкції, положення та накази з питань пожежної безпеки. Відповідальність за порушення правил пожежної безпеки.

Основні причини пожеж: несправність обладнання, іскри електрогазозварювальних робіт та необережне поводження з вогнем, несправність електроустановок, порушення правил користування інструментами і електронагрівальними приладами тощо.

Вимоги щодо утримання території, протипожежних розривів, джерел протипожежного водопостачання.

Дії посадових осіб у разі виявлення порушень правил пожежної безпеки. Місцезнаходження та порядок виклику об'єктової пожежної охорони, а в разі її відсутності - найближчої пожежної частини. Порядок організації, мета та завдання добровільної пожежної дружини.

[Стисла характеристика підприємства, установи, організації та їх пожежної небезпеки.](#)

Слід знати:

Які речовини за вибухопожежною, пожежною небезпекою використовуються на підприємстві, їх кількість, пожежонебезпечні показники.

Категорії приміщень і будинків за вибухопожежною і пожежною небезпекою.

Технологічні апарати, їх небезпека, наявні способи захисту. Безперервної дії, періодичної дії, закриті, відкриті. Аварійне зливання, аварійне стравлювання, зменшення площ розливу.

Місцева (над апаратами) і загальна вентиляція, кратність повітряобміну.

Наявні засоби забезпечення пожежної безпеки – первинні засоби пожежогасіння, пожежна сигналізація, АУПГ.

Забезпечення мінімальної кількості горючих речовин згідно з технологією, прибирання приміщень.

Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 № 5403-VI

(статті з пожежної безпеки 20, 21, 39-42, 55-70, 74, 80).

Стаття 20. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання

1. До завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить:

8) здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки;

9) декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

19) розроблення заходів щодо забезпечення пожежної безпеки, впровадження досягнень науки і техніки, позитивного досвіду із зазначеного питання;

20) розроблення і затвердження інструкцій та видання наказів з питань пожежної безпеки, здійснення постійного контролю за їх виконанням;

21) забезпечення виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також виконання вимог приписів, постанов та розпоряджень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;

22) утримання у справному стані засобів цивільного та протипожежного захисту, недопущення їх використання не за призначенням;

23) здійснення заходів щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;

24) своєчасне інформування відповідних органів та підрозділів цивільного захисту про несправність протипожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на відповідній території;

2. Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання здійснюється підрозділами (посадовими особами) з питань цивільного захисту, які створюються (призначаються) керівниками зазначених суб'єктів господарювання з урахуванням таких вимог:

1) у суб'єктах господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту, з чисельністю працюючих понад 3 тисячі осіб створюються підрозділи з питань цивільного захисту;

2) у суб'єктах господарювання, а також закладах охорони здоров'я із загальною чисельністю працюючих та осіб, які перебувають на лікуванні, від 200 до 3 тисяч осіб та у суб'єктах господарювання, віднесених до другої категорії цивільного захисту, призначаються посадові особи з питань цивільного захисту;

3) у навчальних закладах з денною формою навчання з чисельністю 500 і більше осіб, які навчаються, призначаються посадові особи з питань цивільного захисту;

4) у суб'єктах господарювання з чисельністю працюючих до 200 осіб призначаються особи з питань цивільного захисту за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання.

3. Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до Закону як підприємці, виконують заходи цивільного захисту особисто.

4. Порядок діяльності підрозділів з питань цивільного захисту або призначених осіб визначається відповідними положеннями про них або посадовими інструкціями. Положення про підрозділ (посадова інструкція працівника) з питань цивільного захисту затверджується керівником, що його створив (призначив), на підставі типового положення про такий підрозділ, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 21. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту

1. Громадяни України мають право на:

- 1) отримання інформації про надзвичайні ситуації або небезпечні події, що виникли або можуть виникнути, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;**
- 2) забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання;**
- 3) звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту від надзвичайних ситуацій;**
- 4) участь у роботах із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у складі добровільних формувань цивільного захисту;**
- 5) отримання заробітної плати за роботу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у разі залучення до таких робіт згідно з трудовими договорами;**
- 6) соціальний захист та відшкодування відповідно до законодавства шкоди, заподіяної їхньому життю, здоров'ю та майну внаслідок надзвичайних ситуацій або проведення робіт із запобігання та ліквідації наслідків;**
- 7) медичну допомогу, соціально-психологічну підтримку та медико-психологічну реабілітацію у разі отримання фізичних і психологічних травм.**

2. Громадяни України зобов'язані:

7) виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на праві приватної власності, первинними засобами пожежогасіння, навчати дітей обережному поводженню з вогнем.

3. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, у разі виникнення надзвичайних ситуацій користуються тими самими правами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими [Конституцією](#), законами чи міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Глава 10. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

Стаття 39. Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

1. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється:

- 1) за місцем роботи - працюючого населення;**
- 2) за місцем навчання - дітей дошкільного віку, учнів та студентів;**
- 3) за місцем проживання - непрацюючого населення.**

2. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях покладається:

1) працюючого та непрацюючого населення - на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, які розробляють і затверджують відповідні організаційно-методичні вказівки та програми з підготовки населення до таких дій;

2) дітей дошкільного віку, учнів та студентів - на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, який розробляє та затверджує навчальні програми з вивчення заходів безпеки, способів захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних надзвичайними ситуаціями, з надання домедичної допомоги за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3. Стандартами професійно-технічної та вищої освіти передбачається набуття знань у сфері цивільного захисту.

4. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях встановлюється Кабінетом Міністрів України.

5. Громадські організації та позашкільні навчальні заклади здійснюють навчання діям у надзвичайних ситуаціях відповідно до своїх статутів.

Стаття 40. Навчання працюючого населення

1. Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

2. Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту визначається центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3. Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях з урахуванням особливостей виробничої діяльності суб'єкта господарювання у кожному суб'єкті господарювання обладнується інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.

4. Особи під час прийняття на роботу та працівники щороку за місцем роботи проходять інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

5. Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, мають попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

6. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань цивільного захисту, зокрема з пожежної безпеки, **забороняється.**

7. Програми навчання з питань пожежної безпеки погоджуються з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 41. Формування культури безпеки життєдіяльності населення. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку

1. Культура безпеки життєдіяльності населення - це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки.

2. Популяризація культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, громадськими організаціями шляхом:

1) проведення шкільних, районних (міських), обласних та всеукраїнських змагань з безпеки життєдіяльності;

2) проведення навчально-тренувальних зборів і польових таборів;

3) участі команд - переможниць у заходах міжнародного рівня з цих питань.

3. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та правилам пожежної безпеки є обов'язковим і здійснюється під час навчально-виховного процесу за рахунок коштів, передбачених на фінансування навчальних закладів.

4. Навчання дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем проводиться шляхом формування у них поведінки, відповідної віку дитини, щодо власного захисту та рятування.

Стаття 42. Навчання непрацюючого населення

1. Непрацююче населення самостійно вивчає пам'ятки та інший інформаційно-довідковий матеріал з питань цивільного захисту, правила пожежної безпеки у побуті та громадських місцях та має право отримувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, через засоби масової інформації іншу наочну продукцію, відомості про надзвичайні ситуації, у зоні яких або у зоні можливого ураження від яких може опинитися місце проживання непрацюючих громадян, а також про способи захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних такими надзвичайними ситуаціями.

Глава 13. Забезпечення пожежної безпеки

Стаття 55. Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

- 1. Забезпечення пожежної безпеки на території України, регулювання відносин у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання і громадян здійснюються відповідно до цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів.**
- 2. Діяльність із забезпечення пожежної безпеки є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і працівників підприємств, установ та організацій. Зазначена вимога відображається у трудових договорах (контрактах), статутах та положеннях.**
- 3. Забезпечення пожежної безпеки суб'єкта господарювання покладається на власників та керівників таких суб'єктів господарювання.**
- 4. Повноваження у сфері пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів, інших господарських об'єднань визначаються їхніми статутами або договорами між суб'єктами господарювання, що утворили об'єднання. Для виконання делегованих об'єднанню функцій у його апараті створюється служба пожежної безпеки.**
- 5. Обов'язок із забезпечення пожежної безпеки під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва будівель і споруд покладається на органи архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації.**
- 6. Обов'язок із забезпечення пожежної безпеки в жилих приміщеннях державного, комунального, громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на квартиронаймачів і власників квартир, а в жилих приміщеннях приватного житлового фонду та інших спорудах, приватних житлових будинках садибного типу, дачних і садових будинках з господарськими спорудами та будівлями - на їх власників або наймачів, якщо це обумовлено договором найму.**

Стаття 56. Погодження нормативних та нормативно-технічних документів

1. Нормативні документи (проекти стандартів, норм і правил, технічних умов на виготовлення продукції та виконання робіт), які встановлюють вимоги до пожежонебезпечних технологічних процесів та продукції, повинні включати вимоги пожежної безпеки і погоджуватися з центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки.

2. Вимоги пожежної безпеки, що містяться у відомчих нормативних актах, не повинні суперечити національним стандартам, нормам і правилам.

Стаття 57. Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів виробничого та іншого призначення

1. Виробничі, жилі, інші будівлі та споруди, обладнання, транспортні засоби, що вводяться в дію чи експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції або технічного переоснащення, а також технологічні процеси та продукція повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів з пожежної безпеки.

2. Початок роботи новоутворених підприємств, початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин) здійснюється суб'єктом господарювання на підставі поданої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (далі - декларація), а для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику - також за наявності позитивного висновку за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення (далі - оцінка протипожежного стану).

Оцінка протипожежного стану проводиться суб'єктом господарювання, який одержав відповідну ліцензію.

Висновок за результатами оцінки протипожежного стану оформляється та надається суб'єктом господарювання, який проводив оцінку протипожежного стану.

Позитивний висновок за результатами оцінки протипожежного стану надається до початку роботи новоутворених підприємств, до початку використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості, за відсутності фактів порушення правил пожежної безпеки та діє до реєстрації декларації.

3. Перелік суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику визначається центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, у сфері дозвільної системи і ліцензування господарської діяльності.

Критерій віднесення суб'єкта господарювання до високого, середнього та незначного ступеня ризику визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Декларація подається суб'єктом господарювання до державного адміністратора або центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки (дозвільного органу).

Декларація реєструється дозвільним органом на безоплатній основі протягом 10 днів з дня її надходження.

Датою надходження декларації вважається дата її реєстрації як вхідної кореспонденції державним адміністратором або дозвільним органом, а в разі надсилання рекомендованим листом - дата, зазначена на поштовому штемпелі підприємства зв'язку.

Державний адміністратор протягом одного робочого дня після надходження декларації передає її дозвільному органу.

Якщо декларацію подано чи оформлено з порушенням установлених вимог, дозвільний орган відмовляє в реєстрації декларації та повертає її суб'єкту господарювання для доопрацювання.

У разі якщо дозвільним органом не зареєстровано декларацію і не відмовлено в її реєстрації в установленій цієї статті строку, право на вчинення дій щодо провадження господарської діяльності, передбачених частиною другою цієї статті, виникає на одинадцятий робочий день з дня, з якого декларація мала бути зареєстрована. У такому разі декларація вважається зареєстрованою.

Декларація не подається:

- 1) на використання торговельних місць, кіосків та контейнерів, якщо їх розміщено на ринку відповідно до схеми, погодженої з органом державного пожежного нагляду;**
- 2) орендарем об'єкта нерухомості (особою, яка використовує об'єкт нерухомості за цивільно-правовим договором, що не передбачає перехід**

права власності на цей об'єкт) за умови, що декларацію на об'єкт нерухомості зареєстровано власником.

5. Суб'єкт господарювання набуває право вчиняти дії щодо провадження господарської діяльності, передбачені частиною другою цієї статті, з дня реєстрації декларації відповідним дозвільним органом.

Форма декларації, порядок її подання та реєстрації визначаються Кабінетом Міністрів України.

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 5 червня 2013 р. № 440 Київ

Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки

Відповідно до частини п'ятої статті 57 Кодексу цивільного захисту України Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, що додається.

3. Ця постанова набуває чинності з 1 липня 2013 року.

Прем'єр-міністр України М.АЗАРОВ Інд. 70

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2013 р. № 440

ПОРЯДОК

подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки

1. Цей Порядок визначає процедуру подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (далі - декларація), що дає право на початок роботи новоутворених підприємств, початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин) (далі - об'єкти нерухомості).

Декларація не подається:

у разі використання торговельних місць, кіосків та контейнерів, якщо їх розміщено на ринку відповідно до схеми, погодженої з органом державного пожежного нагляду;

орендарем об'єкта нерухомості (особою, яка використовує об'єкт нерухомості за цивільно-правовим договором, що не передбачає перехід права власності на такий об'єкт) за умови, що декларацію на об'єкт нерухомості зареєстровано його власником.

2. Декларація розробляється суб'єктом господарювання і подається ним або надсилається рекомендованим листом за місцем розташування об'єкта нерухомості до державного адміністратора або територіального органу ДСНС.

У разі коли декларація подана безпосередньо до державного адміністратора, така декларація протягом одного робочого дня після надходження передається ним територіальному органу ДСНС.

3. Якщо в управлінні суб'єкта господарювання перебуває кілька об'єктів нерухомості, що розташовані у різних адміністративно-територіальних одиницях, декларація подається безпосередньо до ДСНС.

4. У разі надсилання декларації рекомендованим листом підпис фізичної особи - підприємця засвідчується печаткою такої фізичної особи, а у разі відсутності печатки - декларація засвідчується нотаріусом. Підпис керівника юридичної особи засвідчується печаткою юридичної особи.

5. Суб'єкт господарювання з високим ступенем прийнятного ризику разом з декларацією подає позитивний висновок за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення.

Оцінка протипожежного стану проводиться суб'єктом господарювання, який одержав відповідну ліцензію.

6. Декларація реєструється ДСНС або її територіальним органом на безоплатній основі протягом 10 днів з дня її надходження.

7. Датою надходження декларації вважається дата її реєстрації як вхідної кореспонденції державним адміністратором або відповідним територіальним органом ДСНС, а в разі надсилання рекомендованим листом - дата, зазначена на поштовому штемпелі підприємства зв'язку.

8. Посадова особа ДСНС або її територіальний орган перевіряють відповідність поданої декларації встановленій згідно з додатком форми та у разі відповідності встановленим до неї вимогам здійснюють її реєстрацію.

9. Реєстрація декларацій здійснюється у відповідному журналі, який ведеться ДСНС або її територіальним органом, форма якого затверджується Мінекономрозвитку.

10. Перший примірник декларації зберігається у ДСНС або її територіальному органі, другий примірник не пізніше наступного робочого дня після реєстрації передається суб'єктові господарювання або державному адміністраторові з відміткою про дату і номер реєстрації декларації.

ДЕКЛАРАЦІЯ № ____ відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки

1. Повне найменування суб'єкта господарювання _____

2. Керівник суб'єкта господарювання _____
(прізвище,

ім'я та по батькові)

3. Ідентифікаційний код юридичної особи або реєстраційний номер облікової картки платника податку чи серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття такого номера та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті) _____

4. Телефон _____ телекс _____ телефакс _____

5. Адреса електронної пошти _____

6. Адреса суб'єкта господарювання _____
(індекс, область,

місто, район, вулиця, номер будинку)

7. Перелік об'єктів нерухомості та їх місцезнаходження _____

(назва, індекс, область, місто, район, вулиця, номер будинку)

8. Характеристика об'єкта нерухомості (окремо кожного):

ступінь ризику _____
(відповідно до критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від
проведення господарської діяльності та визначається періодичність здійснення
планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки,
затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306)

конструктивні елементи будівлі _____
(матеріали, з яких виконані стіни,
перегородки, перекриття тощо)

ступінь вогнестійкості (відповідно до ДБН В 1.1.7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва") _____

загальна площа _____ площа забудови _____ площа території _____

кількість поверхів _____ наявність підвальних приміщень _____

наявність горищ _____

система електроосвітлення _____ система опалення _____

розрахункова кількість робочих місць/відвідувачів _____

добровільна пожежна дружина (згідно з НАПБ А.01.001-2004) _____

(дата та номер наказу, яким утворено добровільну пожежну дружину,
у разі її утворення)

пожежно-технічна комісія (згідно з НАПБ А.01.001-2004) _____

(дата та номер наказу, яким утворено пожежно-технічну комісію,
у разі її утворення)

страхування членів добровільної пожежної дружини _____

(найменування страхової компанії, дата, номер та строк дії страхового договору)

висота складування продукції _____

категорія виробництва (згідно з НАПБ Б 03.002-2007) _____

проведення навчань з питань пожежної безпеки (згідно з НАПБ А.01.001-2004) _____

наявність пожежного посту _____

9. Наявність на території об'єкта нерухомості проїздів _____ під'їздів _____

10. Відповідність шляхів евакуації протипожежним вимогам будівельних норм

(коридори, сходові клітки, двері тощо)

11. Установки пожежної автоматики _____

(ким та коли підписаний акт приймання)

12. Сигнал про спрацювання установки, виведений на пульт спостереження _____

(найменування організації, що здійснює спостереження,

дата та номер ліцензії на спостереження)

13. Висота складування продукції у складському приміщенні більш як 5,5 метра*

14. Забір опору ізоляції електричних мереж та електроустановок _____

(дата та номер протоколу проведення заміру, найменування організації, що проводила забір)

15. Тип протипожежних перешкод (відповідно до ДБН В 1.1.7-2002 "Захист від пожежі.
Пожежна безпека об'єкта будівництва")*

16. Відповідність протипожежних розривів вимогам законодавства _____

17. Вогнезахист _____
(дата та номер протоколу проведення робіт, найменування
організації, у разі їх проведення)

18. Первинні засоби пожежогасіння _____
(дата та номер документа,
найменування організації)

19. Наявність внутрішнього протипожежного водогону* _____

20. Наявність зовнішнього протипожежного водопостачання* _____

21. Площа забудови/загальна площа/обсяг, тип резервуарів (для автомобільних заправних станцій)* _____

22. Обсяг, тип резервуарів (спосіб зберігання) (для нафтобаз, складів нафтопродуктів)

23. Потужність електроустановок* _____

24. Наявність системи оповіщення про виникнення надзвичайних ситуацій*

25. Наявність на виробництвах, на яких застосовуються небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання та апаратуру, системи із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи*

26. Забезпеченість засобами індивідуального захисту органів дихання від небезпечних речовин працівників суб'єкта господарювання* _____

(найменування посади керівника
суб'єкта господарювання)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

М.П.

* Заповнюється суб'єктами господарювання, що в установленому законодавством порядку віднесені до суб'єктів господарювання з високим ступенем прийнятного ризику.

**Особи, які подали декларацію, несуть передбачену законом
відповідальність за достовірність даних, зазначених у поданій декларації.**

Додаток 8
до Порядку проведення планових
(позапланових) перевірок
щодо додержання суб'єктом
господарювання вимог законодавства
у сфері цивільного захисту,
техногенної та пожежної безпеки
(пункт 29 розділу III)
(Наказ МВС 02.11.2015 № 1337)

**ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ
про об'єкт (об'єкти) перевірок**

1. Найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання – юридичної
особи/прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання фізичної особи – підприємця

2. Форма власності (для юр. осіб) _____

3. Прізвище, ім'я та по батькові: _____

керівника/власника (телефон) _____

уповноваженої особи (телефон) _____

посадової особи, відповідальної за стан цивільного захисту, пожежної,
техногенної безпеки (телефон), _____

4. Ступінь ризику від провадження господарської діяльності

5. Поверховість _____

6. Ступінь вогнестійкості _____

7. Категорія вибухопожежної небезпеки _____

8. Клас наслідків (відповідальності) та категорія складності об'єкта будівництва

9. Перелік розташованих будівель та споруд _____

10. Перелік орендарів _____

11. Наявність потенційно небезпечних об'єктів (ПНО), об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН) та їх основна характеристика, наявність даних про реєстрацію у відповідних реєстрах

Назва ОПН або ПНО	Основна характеристика ОПН (ПНО)			Номер та дата свідоцтва про реєстрацію у реєстрі ПНО або ОПН
	назва небезпечних речовин	маса небезпечних речовин	наявність: результатів ідентифікації ПНО (ОПН), паспорта ПНО, декларації безпеки ОПН	

Примітки: _____

12. Кількість осіб, які працюють на об'єкті, _____, у тому числі:

1) посадових осіб _____, які пройшли навчання правилам з питань пожежної та техногенної безпеки _____;

2) осіб, задіяних на роботах з підвищеною небезпекою, _____, осіб, які пройшли навчання правилам з питань пожежної та техногенної безпеки _____

13. Наявність добровільних пожежних дружин (команд) (далі - ДПД (ДПК)) _____; для об'єктів органів місцевого самоврядування - підрозділів місцевої пожежної охорони (далі - МПО) _____:

1) кількість членів ДПД (ДПК) _____, МПО _____ (застраховано _____/_____);

2) кількість пожежних автомобілів _____, у тому числі несправних _____;

3) кількість пожежних мотопомп _____, у тому числі несправних _____.

14. Наявність протипожежного водопостачання:

1) пожежних гідрантів _____, з них відповідно несправних _____, водоймищ _____, з них не обладнаних _____;

2) необхідно побудувати пожежних гідрантів _____, водоймищ _____;

3) внутрішніх пожежних кранів усього _____, з них несправних _____, неуккомплектованих _____;

4) кількість будівель, де необхідно влаштування внутрішнього протипожежного водопроводу, _____.

15. Наявність декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки

№ з/п	Назва об'єкта, будівлі, приміщення	Дата реєстрації декларації
1	2	3

16. Відомості про пожежі/надзвичайні ситуації та їх наслідки:

кількість ____/____, загинуло людей ____/____, матеріальні збитки ____/____.

17. Відомості щодо окремо розміщеної будівлі, споруди, а в житлових будівлях - щодо під'їздів

№ з/п	Основні характеристики будівлі, споруди	Вимагається згідно з нормами та правилами пожежної безпеки	У наявності	Технічний стан	Наявність сертифіката
1	Автоматичне пожежогасіння: водяне, пінне, газове, порошкове, аерозольне				
2	Назва приладу управління автоматичними установками пожежогасіння				
3	Наявність протипожежних дренчерних завіс				
4	Наявність установок пожежогасіння, які працюють в автономному режимі				
5	Автоматична пожежна сигналізація:				

	адресна, неадресна				
6	Назва приймально-контрольного приладу				
7	Виведення на пульт централізованого пожежного спостереження				
8	Наявність системи протидимного захисту				
9	Наявність внутрішнього протипожежного водопроводу				
10	Наявність блискавкозахисту				
11	Вогнезахист конструкцій: дерев'яних конструкцій, металевих конструкцій, кабельних проходок (тунелів)				
12	Протипожежні перешкоди: стіни, перегородки, перекриття, двері, ворота, люки, завіси (екрани), клапани, вікна				
13	Первинні засоби пожежогасіння (кількість, марка): вуглекислотні, порошкові, водяні, водопінні, пожежні щити				

Стаття 58. Призначення і завдання пожежної охорони

1. Пожежна охорона створюється з метою захисту життя і здоров'я громадян, приватної, колективної та державної власності від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки на підприємствах, установах, організаціях і в населених пунктах.

2. Основними завданнями пожежної охорони є:

1) забезпечення пожежної безпеки;

2) запобігання виникненню пожеж та нещасним випадкам під час пожеж;

3) гасіння пожеж, рятування населення, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

Стаття 59. Види пожежної охорони

1. Пожежна охорона поділяється на державну, відомчу, місцеву та добровільну.

Стаття 60. Державна пожежна охорона

1. Забезпечення державної пожежної охорони відповідно до повноважень покладається на:

1) органи та підрозділи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;

2) державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

3) допоміжні служби, призначені для забезпечення пожежної безпеки;

4) навчальні заклади цивільного захисту, науково-дослідні установи, об'єкти центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, та центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;

5) Державний центр сертифікації центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

2. Порядок здійснення державної пожежної охорони визначається Положенням про державну пожежну охорону, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 61. Відомча пожежна охорона

- 1. У суб'єктів господарювання, віднесених до сфери управління відповідних центральних органів виконавчої влади, утворюються державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини) для забезпечення відомчої пожежної охорони.**
- 2. Перелік суб'єктів господарювання, в яких створюється відомча пожежна охорона, визначається Кабінетом Міністрів України.**
- 3. Порядок забезпечення відомчої пожежної охорони, права та обов'язки її працівників визначаються положеннями про них, які затверджуються відповідними міністерствами на підставі Типового положення про відомчу пожежну охорону. Типове положення про відомчу пожежну охорону затверджується Кабінетом Міністрів України.**
- 4. Пожежно-рятувальні підрозділи, що забезпечують відомчу пожежну охорону та мають виїзну пожежну техніку, залучаються до гасіння пожеж у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.**
- 5. Пожежно-рятувальні підрозділи, що забезпечують відомчу пожежну охорону, щодо підготовки рятувальників та організації гасіння пожеж керуються актами центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, а також актами інших міністерств, до сфери управління яких віднесені підрозділи, що забезпечують відомчу пожежну охорону.**
- 6. Нормативно-правові акти міністерств з питань підготовки рятувальників пожежно-рятувальних підрозділів, що забезпечують відомчу пожежну охорону, та організації гасіння пожеж погоджуються з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.**
- 7. Служби пожежної безпеки, створені для забезпечення пожежної безпеки на об'єктах Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах організації спеціального зв'язку та захисту інформації, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів,**

Державної спеціальної служби транспорту центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту та інфраструктури, здійснюють контроль за виконанням правил пожежної безпеки на цих об'єктах.

Стаття 62. Місцева пожежна охорона

1. У селах, селищах, де немає пожежно-рятувальних підрозділів, сільські та селищні ради за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, утворюють пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення місцевої пожежної охорони.

2. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

3. У разі якщо в населеному пункті, розташованому на відповідній території та з'єднаному з іншими населеними пунктами під'їзними шляхами загального користування, утворено пожежно-рятувальний підрозділ для забезпечення місцевої пожежної охорони, який здатний виконувати завдання за призначенням на території населених пунктів, де немає таких підрозділів, у відповідних місцевих бюджетах можуть передбачатися видатки на матеріально-технічне забезпечення таких підрозділів.

4. Порядок забезпечення місцевої пожежної охорони, права та обов'язки працівників пожежно-рятувальних підрозділів визначаються положенням про місцеву пожежну охорону, яке затверджується органом, що її утворив, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 63. Добровільна пожежна охорона

1. У суб'єктів господарювання, населених пунктах для здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж та організації їх гасіння органи місцевого самоврядування за рішенням територіальних громад, а також керівники суб'єктів господарювання можуть утворювати пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення добровільної пожежної охорони.

2. Пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення добровільної пожежної охорони суб'єктів господарювання утворюються з числа їх працівників, а населених пунктів - з числа громадян, які постійно проживають у зазначеному населеному пункті.

3. Порядок забезпечення добровільної пожежної охорони, права та обов'язки осіб, які є членами добровільної пожежної охорони, визначаються положенням про добровільну пожежну охорону, яке затверджується керівником суб'єкта господарювання чи органом місцевого самоврядування, що її утворив, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

4. Порядок функціонування добровільної пожежної охорони визначається Кабінетом Міністрів України.

5. З метою забезпечення добровільної пожежної охорони Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування і суб'єкти господарювання можуть надавати пожежно-рятувальним підрозділам у користування будинки, споруди, спеціальні службові приміщення, засоби зв'язку, пожежну техніку та інше необхідне майно, яке перебуває у комунальній власності, власності громадян - жителів цих населених пунктів (за їх згодою) та суб'єктів господарювання.

6. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення добровільної пожежної охорони може здійснюватися також за рахунок членських внесків, дотацій, прибутку від власної господарської діяльності, прибутку від майна добровільної пожежної охорони, дивідендів, надходжень від страхових компаній, пожертвувань громадян і юридичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 17 липня 2013 р. № 564

ПОРЯДОК
функціонування добровільної пожежної охорони

1. Добровільна пожежна охорона створюється з метою проведення заходів із запобігання виникненню пожеж та організації їх гасіння.

2. Для забезпечення функціонування добровільної пожежної охорони утворюються пожежно-рятувальні підрозділи:

за рішенням керівника суб'єкта господарювання - з числа його працівників;

за рішенням органу місцевого самоврядування - з числа жителів відповідного населеного пункту.

3. Порядок забезпечення діяльності пожежно-рятувальних підрозділів добровільної пожежної охорони, права та обов'язки осіб, які є їх членами, визначаються положенням про добровільну пожежну охорону, що затверджується органом місцевого самоврядування, керівником суб'єкта господарювання, що їх утворили, за погодженням з територіальним органом ДСНС.

4. Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони у своїй діяльності керуються [Конституцією](#) і законами України, а також указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, цим Порядком, нормативно-правовими актами центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також рішеннями органу місцевого самоврядування та наказами керівника суб'єкта господарювання, що їх утворили.

5. Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони можуть утворюватися незалежно від підрозділів державної, відомчої чи місцевої пожежної охорони.

6. Основними завданнями пожежно-рятувальних підрозділів добровільної пожежної охорони є забезпечення пожежної безпеки, запобігання виникненню пожеж та нещасних випадків на них, гасіння пожеж, рятування людей, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

7. Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони відповідно до покладених на них завдань:

- 1) проводять заходи із запобігання виникненню пожеж;**
- 2) здійснюють гасіння пожеж, проводять евакуацію людей та матеріальних цінностей, заходи для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж, зокрема разом з підрозділами державної, відомчої та місцевої пожежної охорони;**
- 3) проводять заходи для постійного підтримання своєї готовності;**
- 4) інформують територіальний орган ДСНС про факти виникнення пожеж і порушення вимог щодо пожежної безпеки;**
- 5) проводять серед працівників підприємств, установ, організацій та громадян роботу з дотримання правил пожежної безпеки, підбір осіб, які бажають стати членами пожежно-рятувального підрозділу добровільної пожежної охорони;**

6) вносять керівникам суб'єктів господарювання та органам місцевого самоврядування, що їх утворили, пропозиції щодо забезпечення пожежної безпеки;

7) беруть участь у проведенні:

оглядів-конкурсів протипожежного стану;

разом з територіальними органами ДСНС, органами освіти, молодіжними організаціями заходів з утворення та організації роботи дружин юних пожежників;

разом з територіальними органами ДСНС перевірок протипожежного стану об'єктів;

8) здійснюють інші функції, передбачені актами законодавства.

8. Пожежно-рятувальні підрозділи добровільної пожежної охорони утворюються як:

пожежна дружина - підрозділ, забезпечений пожежними мотопомпами та/або первинними засобами для гасіння пожеж;

пожежна команда - підрозділ, забезпечений пожежними автомобілями або іншою необхідною технікою для гасіння пожеж.

9. Пожежні дружини (команди) поділяються на такі категорії:

1) пожежні дружини:

першої категорії, що забезпечуються пожежними мотопомпами та первинними засобами для гасіння пожеж;

другої категорії, що забезпечуються первинними засобами для гасіння пожеж;

2) пожежні команди:

першої категорії, що забезпечують цілодобове чергування диспетчерів, водіїв пожежних машин та караульних у пожежних депо;

другої категорії, що забезпечують цілодобове чергування диспетчерів та водіїв пожежних машин з перебуванням інших караульних за місцем роботи (навчання) або місцем проживання;

третьої категорії, що забезпечують цілодобове чергування диспетчерів з перебуванням інших караульних (у тому числі водіїв пожежних машин) за місцем роботи (навчання) або місцем проживання.

10. Пожежну дружину (команду) очолює начальник, який призначається на посаду і звільняється з посади відповідним органом місцевого самоврядування, керівником суб'єкта господарювання за пропозицією загальних зборів членів дружини (команди).

Начальник пожежної дружини (команди) має заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади відповідним органом місцевого самоврядування, керівником суб'єкта господарювання за поданням начальника дружини (команди), погодженим із загальними зборами членів дружини (команди).

У разі відсутності начальника пожежної дружини (команди) його обов'язки виконує один із заступників начальника.

11. Начальник пожежної дружини (команди) здійснює керівництво її діяльністю та несе персональну відповідальність за виконання покладених на неї завдань.

12. Членом пожежної дружини (команди) на добровільних засадах може бути особа, яка досягла 21-річного віку і здатна за своїми здібностями та станом здоров'я виконувати покладені на неї обов'язки.

13. Залучати членів пожежної дружини (команди) та використовувати закріплену за нею пожежну техніку до виконання завдань, не передбачених цим Порядком, забороняється.

14. Протоколи про порушення вимог щодо пожежної безпеки складаються членами пожежної дружини (команди) в межах їх повноважень, передбачених пунктом 10 частини другої статті 255 [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#).

15. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення добровільної пожежної охорони здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів та коштів суб'єктів господарювання, а також членських внесків, дотацій, прибутку від провадження господарської діяльності, прибутку від майна добровільної пожежної охорони, дивідендів, надходжень від страхових компаній, пожертвувань юридичних та фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

Приміщення, засоби зв'язку, пожежна техніка, інше майно, а також кошти, що в установленому порядку надходять від юридичних та фізичних осіб (благодійна допомога, членські внески, плата за надання послуг тощо) для забезпечення діяльності пожежної дружини (команди), підлягають обліку та використанню згідно із законодавством.

16. Члени пожежної дружини (команди) підлягають обов'язковому особистому страхуванню відповідно до [Закону України “Про страхування”](#).

17. Розмір та умови виплати винагороди членам пожежної дружини (команди) встановлюються відповідно до [частини третьої статті 126 Кодексу цивільного захисту України](#).

18. Контроль за діяльністю пожежної дружини (команди) здійснює відповідний орган місцевого самоврядування, керівник суб'єкта господарювання та територіальний орган ДСНС.

Глава 14. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки

Стаття 64. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки

1. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, уповноважений організовувати та здійснювати державний нагляд (контроль) щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту і діяльності аварійно-рятувальних служб.

2. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, реалізує повноваження безпосередньо і через свої територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення, а також через підрозділи, які здійснюють пожежно-технічне обслуговування підприємств, установ, організацій, інших об'єктів на підставі договорів.

3. До складу центрального органу виконавчої влади, який здійснює нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, і його територіальних органів входять:

1) органи державного нагляду у сфері пожежного нагляду;

2) органи державного нагляду у сфері цивільного захисту і техногенної безпеки;

3) підрозділи забезпечення та інші структурні підрозділи.

Стаття 65. Державні органи та суб'єкти господарювання, аварійно-рятувальні служби, щодо яких здійснюються заходи державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту

1. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, здійснює державний нагляд (контроль) з питань, які визначені частиною першою статті 64 цього Кодексу щодо:

1) центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування;

2) суб'єктів господарювання;

3) аварійно-рятувальних служб.

2. У суб'єктів господарювання приватної форми власності органи державного нагляду у сфері цивільного захисту контролюють виконання заходів щодо захисту населення та працівників на випадок надзвичайної ситуації, а також вирішення питань техногенної та пожежної безпеки, що стосуються прав та інтересів інших юридичних осіб і громадян.

Стаття 66. Способи здійснення державного нагляду (контролю)

1. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, здійснює державний нагляд (контроль) шляхом проведення планових та позапланових перевірок відповідно до закону.

Стаття 67. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, належить:

1) здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства органами та суб'єктами господарювання, аварійно-рятувальними службами, зазначеними у статті 65 цього Кодексу;

2) здійснення контролю за додержанням вимог техногенної та пожежної безпеки під час проектування та будівництва приміщень, будівель і споруд виробничого призначення;

- 3) участь у розробленні державних правил з питань техногенної та пожежної безпеки;**
- 4) погодження у порядку, визначеному законодавством, проектів національних і галузевих стандартів, норм, правил, технічних умов і регламентів та інших нормативно-технічних документів щодо забезпечення техногенної та пожежної безпеки;**
- 5) участь у проведенні експертизи у сфері цивільного захисту проектів будівництва стосовно додержання вимог щодо техногенної та пожежної безпеки;**
- 6) участь у розробленні положень, інструкцій та інших нормативних актів, що розробляються суб'єктами господарювання у сфері техногенної та пожежної безпеки;**
- 7) здійснення відповідно до закону ліцензування господарської діяльності з надання послуг у сфері техногенної та пожежної безпеки і цивільного захисту, у тому числі виконання робіт протипожежного призначення;**
- 8) проведення перевірки за повідомленнями та заявами про злочини, пов'язані з пожежами та порушенням правил пожежної безпеки;**
- 9) участь у розслідуванні причин виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання запобіжних заходів;**
- 10) забезпечення контролю за створенням, збереженням і цільовим використанням матеріальних ресурсів, призначених для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання;**
- 11) складення актів перевірок, приписів про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки у разі виявлення таких порушень;**
- 12) звернення до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів,**

устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

13) реєстрація декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки;

14) складення протоколів про притягнення до адміністративної відповідальності та притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб і громадян, винних у порушенні законів та інших нормативно-правових актів у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту;

15) перевірка стану планування та готовності до здійснення заходів з організованої евакуації населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

16) подання Раді міністрів Автономної Республіки Крим, центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування інформації про юридичних та фізичних осіб, винних у порушенні законодавства у сфері цивільного захисту;

17) розроблення нормативно-правових та інших нормативних актів відповідно до компетенції та забезпечення їх прийняття в установленому законом порядку;

18) застосування адміністративно-господарських санкцій за порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

19) розгляд відповідно до закону справ про адміністративні правопорушення, пов'язаних з порушенням установлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанням приписів та постанов центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, і накладення адміністративних стягнень;

- 20)** проведення технічного розслідування обставин і причин виникнення надзвичайних ситуацій, загибелі і травмування людей, знищення і пошкодження майна;
- 21)** проведення перевірки наявності документів, що дають право на виконання вибухопожежонебезпечних робіт;
- 22)** здійснення звукозапису, фото- і відеозйомки як допоміжних засобів документування правопорушень у сфері техногенної та пожежної безпеки, підготовка пропозицій щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- 23)** скликання в установленому порядку та проведення нарад з питань, що належать до їх компетенції;
- 24)** отримання в установленому порядку від центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання інформації, необхідної для виконання поставлених завдань;
- 25)** залучення до комплексних перевірок представників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фахівців науково-дослідних та проектних установ, інших органів державного нагляду за погодженням з їх керівниками, якщо їх повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачені законом;
- 26)** здійснення інших повноважень, передбачених цим Кодексом та іншими законодавчими актами.

Стаття 68. Санкції за порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки

1. Посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, у разі порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки, у тому числі невиконання їх законних вимог, зобов'язані застосовувати санкції, визначені законом.

2. У разі встановлення порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної

безпеки, звертаються до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих ділянок, агрегатів, експлуатації будівель, споруд, окремих приміщень, випуску та реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту у порядку, встановленому законом.

3. Приписи, постанови, розпорядження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, щодо усунення порушень встановлених законодавством вимог з питань техногенної та пожежної безпеки можуть бути оскаржені до суду в установленій законом строк.

4. За шкоду, заподіяну юридичним та фізичним особам внаслідок правомірного застосування санкцій, центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, та його посадові особи відповідальності не несуть.

Стаття 69. Підстави для видачі центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, приписів, постанов і розпоряджень

1. Посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, у межах своїх повноважень видають відповідно приписи, розпорядження чи постанови:

1) з питань пожежної безпеки у разі:

а) недотримання вимог пожежної безпеки, визначених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами, стандартами, нормами і правилами;

б) порушення вимог пожежної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час будівництва приміщень, будівель та споруд виробничого призначення;

в) випуску і реалізації вибухопожежонебезпечної продукції та продукції протипожежного призначення з відхиленням від стандартів чи технічних умов або без даних щодо відповідності такої продукції вимогам пожежної безпеки;

Стаття 70. Підстави для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів

1. Підставою для звернення центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів є:

1) недотримання вимог пожежної безпеки, визначених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами, стандартами, нормами і правилами;

2) порушення вимог пожежної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час будівництва приміщень, будівель та споруд виробничого призначення;

3) випуск і реалізація вибухопожежонебезпечної продукції та продукції протипожежного призначення з відхиленням від стандартів чи технічних умов або без даних щодо відповідності такої продукції вимогам пожежної безпеки;

2. Повне або часткове зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, виконання робіт, надання послуг

здійснюється виключно за рішенням адміністративного суду.

Стаття 74. Система екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112

1. Правові та організаційні засади функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 визначаються законодавством.

Стаття 80. Гасіння пожеж

1. Гасіння пожеж здійснюється безоплатно.

2. У пожежно-рятувальних частинах і підрозділах встановлюється цілодобове чергування у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3. Пожежно-рятувальні підрозділи виїжджають для гасіння будь-яких пожеж, за винятком пожеж на підземних спорудах (крім діючих станцій метрополітену).

4. Організацію гасіння пожежі та керівництво силами, які залучаються для цього, здійснює керівник гасіння пожежі. Керівництво гасінням пожежі здійснює старша за посадою особа центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, яка прибула до місця пожежі. **Усі пожежно-рятувальні підрозділи і частини, що залучаються до гасіння пожежі, підпорядковуються керівникові гасіння пожежі.**

5. Організація гасіння пожеж на підземних спорудах здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, а на територіях державного лісового фонду - центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

6. Під час гасіння пожежі працівник пожежно-рятувального підрозділу має право на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на

рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі.

7. Для гасіння пожежі Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування і суб'єкти господарювання на вимогу керівника гасіння пожежі зобов'язані надавати безоплатно в його розпорядження вогнегасні речовини, техніку, пально-мастильні матеріали, обладнання, засоби зв'язку, а під час пожежі, що триває понад три години, - харчування, приміщення для відпочинку і реабілітації осіб, залучених до гасіння пожежі.

8. Матеріальні збитки, пов'язані з пошкодженням майна під час гасіння пожежі, пожежно-рятувальні підрозділи не відшкодовують. Відшкодування матеріальних збитків, завданих під час гасіння пожеж, здійснюється відповідно до глави 17 цього Кодексу.

9. Організація та порядок гасіння пожежі, обов'язки і права осіб, які виконують завдання щодо гасіння пожежі, встановлюються Статутом дій у надзвичайних ситуаціях щодо гасіння пожеж, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи, інші працівники підприємств, установ, організацій та громадяни притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

ПРАВИЛА:

- 1. Наказ МВС України 30.12.2014 р. № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».**
- 2. Наказ МНС України від 07.04.2011 р. № 351 «Про затвердження Правил з пожежного спостереження».**

3. Наказ МНС України від 02.07.2007 р. № 460 «Про затвердження Правил з вогнезахисту».

4. Наказ МНС України від 17.01.2005 р. № 30 "Про затвердження Правил пожежної безпеки на ринках України".

5. НАПБ А.01.003-2009 «Правила улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах», затверджено Наказом МНС України від 18.05.2009 р. № 338, (зі змінами та доповненнями станом на 28.11.2011 р. наказ МНС України від 28.11.2011 р. № 1244).

6. НАПБ Б.01.003-1997 "Правила обов'язкової сертифікації продукції протипожежного призначення", затверджено наказом Держстандарту від 27.06.1997 р. № 374.

7. НАПБ Б.01.008-2004 «Правила експлуатації вогнегасників», затверджено наказом МНС України 02.04.2004 р. № 152.

8. НАПБ Б.01.038-2003 "Правила проектування, монтажу та експлуатації автоматичних установок аерозольного пожежогасіння", затверджено наказом МНС України від 16.09.2003 р. № 348.

9. *НАПБ В.01.006-74/140 Правила пожарной безопасности для автоматизированных систем управления (АСУ) и вычислительных центров (ВЦ) на предприятиях и организациях оборонной промышленности.* Затверджено: міноборонпром СРСР, 20.09.1984 р. діє з: 20.09.1984 р.

10. НАПБ В.01.021-97/510 Правила пожежної безпеки при експлуатації магістральних нафтопроводів України. Затверджено наказом Державного комітету нафтової, газової і нафтопереробної промисловості України від 18 серпня 1997 р. № 151.

11. НАПБ В.01.050-98/920 "Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України", затверджені наказами Мін. освіти України та ГУДПО МВС України від 30.09.1998 р. № 348/70.

12. НАПБ В.01.054-98/510 Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України. Зат. Наказ міністерства транспорту України 21.12.1998 р. № 527.

13. НАПБ В.01.058-2008/112 Правила пожежної безпеки для об'єктів зберігання, транспортування та реалізації нафтопродуктів. Затверджено наказом Державного комітету нафтової, газової і нафтопереробної промисловості України від 18 серпня 1997 р. № 151.

14. *НПАОП 0.00-1.12-84 Правила взрывобезопасности при использовании мазута и природного газа в котельных установках. Утверждено Госгортехнадзором СССР 08.02.1984 г..*

15. *ВСН 25-09.68-85 "Правила производства и приемки работ. Установки охранной, пожарной и охранно-пожарной сигнализации".*

16. НПАОП 40.1-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів Затверджено наказ Держнаглядохоронпраці від 09.01.1998 р. № 4.

17. НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок, (нова редакція пп.5.4; 5.5; 7.1—7.4; 7.6 ПУЕ), затверджені наказом Мінпраці від 21.06.2001 р. № 272.

18. ПУЭ Правила устройства электроустановок, 6-е издание.

ІНСТРУКЦІЇ:

1. Наказ МНС від 27.12.2006 р. № 841 «Інструкцію про порядок проведення приймально-здавальних та періодичних випробувань систем примусового димовидалення та підпору повітря будинків і споруд», зареєстровану в Міністерстві юстиції України 20.03.2007 р. за № 239/13506.

2. НАПБ 05.025-2010 Інструкція з експлуатації автоматичних систем водяного пожежогасіння. Затверджено: наказ Мінпаливенерго України № 521 від 08.12.2010 р.

3. НАПБ В.05.027-2011/111 Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України Затверджено: Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України 22.12.2011 р. № 863.

4. НПАОП 0.00-0-5.12-01 Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 05.06.2001 р. № 255 "Про затвердження Інструкції з організації безпечного ведення вогневих робіт на вибухопожежонебезпечних та вибухонебезпечних об'єктах", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.06.2001 р. за № 541/5732.

5. СН 357-77 "Инструкция по проектированию силового и осветительного оборудования промышленных предприятий".

6. РД 34.21.122–87 Инструкция по устройству молниезащиты зданий и сооружений.

7. Наказ МНС України від 21.10.2004 р. № 130 "Про затвердження Інструкції про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів".

ПОЛОЖЕННЯ:

1 Постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1995 р. № 232 "Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового

особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)”

2. Типове положення про пожежно-технічну комісію, затверджено наказом МНС України від 20.09.2009 р. № 347, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 липня 2009 р. за № 658/16674.

3. НАПБ Б.02.002-2003 "Положення про місцеву пожежну охорону", затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 202, (із змінами та доповненнями станом на 29.05.2013 р.).

4. НАПБ Б.02.010-2003 "Типове положення про службу пожежної безпеки", затверджено наказом МНС України від 29.09.2003 р. № 369.

5. НАПБ Б.02.011-1995 Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1995 р. № 653 "Про затвердження Типового положення про відомчу пожежну (пожежно-сторожову) охорону", (із змінами та доповненнями станом на 04.06.2003 р.).

6. НАПБ Б.02.013-2003 Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки. затверджено наказом МНС України 23.09.2003 р. № 355.

НАКАЗИ:

1. Наказ МВС України “Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб’єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки” від 02.11.2015 р. № 1337.

2. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1400 "Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій".

3. НАПБ Б.03.001-2004 Типові норми належності вогнегасників, затверджено наказом МНС України 02.04.2004 р. № 151.

4. НАПБ Б.03.002-2007 Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою, затверджені наказом МНС від 03.12.2007 р. № 833.

5. НАПБ Б.06.005-97 Перелік транспортних засобів і норми їх оснащення вогнегасниками, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.1997 р. № 1128 (зі змінами №1 від 04.06.2003 р. № 873).

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Стаття 223. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанням приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, (статті 120, 175, 175-2, 188-8).

Від імені центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

1) Головний державний інспектор України з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки та його заступники, головні державні інспектори з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі та їх заступники - штраф на громадян до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

1-1) старші державні інспектори України з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки - штраф на громадян до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - до дев'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) головні державні інспектори з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення - штраф на громадян до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

3) державні інспектори з нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві

та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення - штраф на громадян до чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. { Стаття 223 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N [3282-11](#) від 19.12.86, Законом N [55/97-ВР](#) від 07.02.97; в редакції Закону N [651/97-ВР](#) від 19.11.97; із змінами, внесеними згідно із Законами N 1155-IV ([1155-15](#)) від 11.09.2003, N 5459-VI ([5459-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 255. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення

У справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в статтях 218 - 221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення мають право складати:

1) уповноважені на те посадові особи:

органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки (статті 164, 183, 188-16);

Стаття 221. Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді)

Судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені **статтею 164.**

Стаття 164. Порушення порядку провадження господарської діяльності

Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи здійснення таких видів господарської діяльності з порушенням умов ліцензування, а так само без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме правопорушення, або пов'язані з отриманням доходу у великих розмірах, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення.

Надання суб'єктом господарювання дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства -

тягне за собою накладення штрафу від сорока до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка.

Отримання доходу у великих розмірах має місце, коли його сума у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

{Стаття 164 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [№ 2444-11 від 27.06.86](#); Законами [№ 3888-12 від 28.01.94](#), [№ 55/97-ВР від 07.02.97](#), [№ 2342-III від 05.04.2001](#), [№ 1284-IV від 18.11.2003](#); в редакції Законів [№ 2322-IV від 12.01.2005](#), [№ 2806-IV від 06.09.2005](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 3046-VI від 17.02.2011](#); в редакції Закону [№ 4025-VI від 15.11.2011](#)}

Стаття 218. **Адміністративні комісії**

Адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені **статтею 183.**

Стаття 183. **Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб**

Завідомо неправдивий виклик пожежної охорони, міліції, швидкої медичної допомоги або аварійних служб -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Стаття 183 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 55/97-ВР від 07.02.97](#)}

10) працівники відомчої, сільської пожежної охорони та члени добровільних пожежних дружин (команд), протипожежних об'єднань громадян (статті 120, 175, 188-8);

Стаття 120. Порушення правил пожежної безпеки на залізничному, морському, річковому і повітряному транспорті

Порушення встановлених на залізничному, морському і річковому транспорті правил пожежної безпеки -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення встановлених на повітряному транспорті правил пожежної безпеки -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Стаття 120 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР [№ 3282-11 від 19.12.86](#), Законом [№ 55/97-ВР від 07.02.97](#)}

Стаття 175. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням -

тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 0,5 до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Стаття 175 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР [№ 3282-11 від 19.12.86](#), [№ 7542-11 від 19.05.89](#), Законом [№ 55/97-ВР від 07.02.97](#), в

редакції Закону [№ 651/97-ВР від 19.11.97](#), із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 1142-XIV від 08.10.99](#), [№ 1155-IV від 11.09.2003](#)

Стаття 188-8. Невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку

Невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, або створення перешкод для їх діяльності -

тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 0,5 до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Кодекс доповнено статтею 188--8 згідно із Законом [№ 651/97-ВР від 19.11.97](#), із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 1142-XIV від 08.10.99](#), [№ 1155-IV від 11.09.2003](#), [№ 5459-VI від 16.10.2012](#)}

Кримінальний кодекс України

Стаття 113. Диверсія

Вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій, -

карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Стаття 194. Умисне знищення або пошкодження майна

1. Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах, -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до

двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Те саме діяння, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах, або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

карається позбавленням волі на строк від трьох до десяти років.

{ Стаття 194 із змінами, внесеними згідно із Законом N 270-VI від 15.04.2008 }

Стаття 195. Погроза знищення майна

Погроза знищення чужого майна шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози, -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від шістдесяти до ста двадцяти годин, або виправними роботами на строк до одного року, або арештом на строк до шести місяців.

{ Стаття 195 із змінами, внесеними згідно із Законом N 270-VI від 15.04.2008 }

Стаття 245. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу

1. Знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикоростучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом -

караються штрафом від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, якщо вони спричинили загибель людей, масову загибель тварин або інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

{ Стаття 245 в редакції Закону N 1708-VI від 05.11.2009 }

Стаття 258. Терористичний акт

1. Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони призвели до заподіяння значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків, -

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, що призвели до загибелі людини, -

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

{ Частину четверту статті 258 виключено на підставі Закону N 170-V від 21.09.2006 }

{ Частину п'яту статті 258 виключено на підставі Закону N 170-V) від 21.09.2006 }

Стаття 259. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності

1. Завідомо неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками,-

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки або вчинене повторно,-

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Стаття 270. **Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки**

1. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі, карається штрафом від п'ятдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей, майнову шкоду в особливо великому розмірі або інші тяжкі наслідки, -

карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

П р и м і т к а. Майнова шкода вважається заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а в особливо великих розмірах - якщо прямі збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 294. **Масові заворушення**

1. Організація масових заворушень, що супроводжувалися насильством над особою, погромами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, насильницьким виселенням громадян, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя, а також активна участь у масових заворушеннях -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

2. Ті самі дії, якщо вони призвели до загибелі людей або до інших тяжких наслідків, -

караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Стаття 295. **Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку**

Публічні заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку, а також розповсюдження, виготовлення чи зберігання з метою розповсюдження матеріалів такого змісту -

караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

Стаття 347. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу

1. Умисне знищення або пошкодження майна, що належить працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам, у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків -

караються штрафом від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років.

2. Ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від шести до п'ятнадцяти років.

Стаття 352. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок

1. Умисне знищення або пошкодження майна, що належить службовій особі чи громадянину, який виконує громадський обов'язок, у зв'язку з їхньою службовою чи громадською діяльністю, а також вчинення таких дій щодо їх близьких родичів -

караються штрафом від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до чотирьох років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

Стаття 378. Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного

1. Умисне знищення або пошкодження майна, що належить судді, народному засідателю чи присяжному або їх близьким родичам, у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, - караються арештом на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до п'яти років.

2. Ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від шести до п'ятнадцяти років.

Стаття 399. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи

1. Умисне знищення або пошкодження майна, що належить захиснику чи представнику особи або їх близьким родичам, у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, - караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або якщо вони заподіяли шкоду в особливо великих розмірах, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, що спричинили загибель людей, завдання їм тяжких тілесних ушкоджень чи настання інших тяжких наслідків, - караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Стаття 411. Умисне знищення або пошкодження військового майна

1. Умисне знищення або пошкодження зброї, бойових припасів, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна - караються службовим обмеженням на строк до двох років або

триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені шляхом підпалу або іншим загальнонебезпечним способом, або якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

3. Дії, передбачені частиною другою цієї статті, вчинені в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Умови виникнення горіння та розвитку пожежі

ГОРІННЯ

Для горіння необхідна наявність трьох факторів.

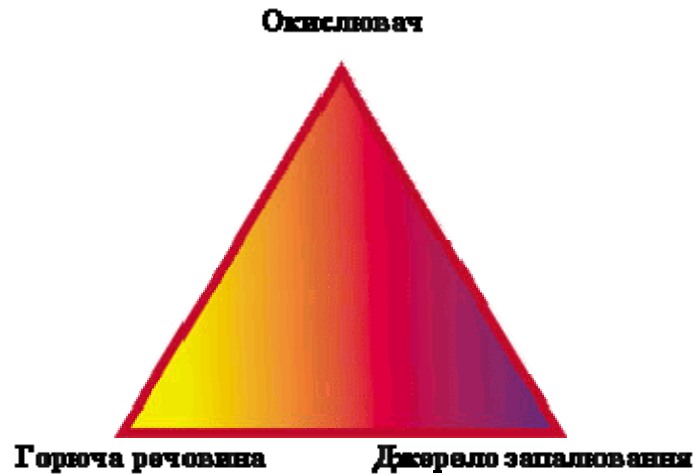
Для горіння
необхідно змісту
16% O₂

Зміст O₂ у
повітрі - 21%

Сонце, блискавка, вулкан,
іскра та ел. Дуга, замикання
Тертя, удар, стиснення
Хімічна реакція
Ел. енергія
Стиснення газів

Рідини	Тверді речовини	Гази	Метали
Бензин	Дерево	Пропан	Магній
Спирт	Папір	Бутан	Натрій
Харчові масла	Пластмаса	Етан	Алюміній
Фарба	Гас	Тканини	

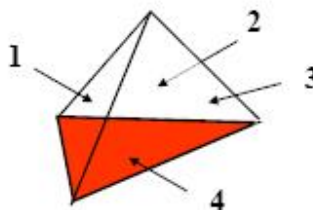
Символічний **пожежний трикутник** ілюструє це положення і дає уявлення про двох важливих чинниках, необхідних для запобігання і гасіння пожеж:

1. якщо одна із сторін трикутника відсутня, пожежа не може розпочатися;
2. якщо одну зі сторін трикутника виключити, пожежа згасне.

Пожежний трикутник - найпростіше уявлення трьох факторів, необхідних для існування пожежі, але він не пояснює природу пожежі. Зокрема, він не включає ланцюгову реакцію, що виникає між горючою речовиною, киснем і теплотою в результаті хімічної реакції.

Більш наочна ілюстрація процесу згоряння це:

Пожежний тетраедр

Для здійснення горіння також необхідні три елементи:

горючу речовину (1), кисень (2) і теплота (3), а для підтримки горіння - ланцюгова реакція (4).

Якщо прибрати одну з граней тетраедра, горіння припиниться.

Він дуже корисний для розуміння процесу згоряння, так як на ньому є місце для ланцюгової реакції і кожна грань стосується трьох інших.

Основна різниця між пожежним трикутником і пожежним тетраедром полягає в тому, що тетраедр показує, яким чином за рахунок ланцюгової реакції підтримується полум'яне горіння, тобто яка грань ланцюгової реакції утримує інші три грані від падіння.

Ланцюгова реакція починається наступним чином:

утворюється при горінні парів теплота і запалює все більшу кількість парів, при горінні яких знову виділяється все більша кількість теплоти, запалює ще більшу кількість парів.

В результаті цього постійно наростаючого процесу горіння посилюється.

Поки горючої речовини багато, пожежа продовжує розвиватися, полум'я розростається.

Через деякий час кількість парів, що виділяються з горючої речовини, досягає максимуму і починає стабілізуватися, в результаті чого горіння протікає із стійкою швидкістю.

Це продовжується до тих пір, поки не витратиться основна частина горючої речовини.

Потім окислюється менша кількість парів і менше утворюється теплоти.

Процес починає затухати.

Відбувається виділення все меншої кількості парів, менше стає теплоти та вогню, пожежа поступово згасає.

При згорянні твердих горючих речовин може залишитися зола, і ще якийсь час триватиме тління.

Рідкі горючі речовини вигоряють повністю.

Щоб почалося горіння, горюче середовище має бути нагріте до певної температури за допомогою джерела запалювання.

Джерело запалювання - засіб енергетичного впливу, ініційоване виникнення горіння.

Джерело запалювання повинно мати енергію (температуру), достатньої для виникнення горіння, і повинне бути внесене в горюче середовище або знаходиться на відстані, близькому для її займання.

Існує 4 групи джерел запалювання:

1.Відкритий вогонь;

2.Тепловий прояв електричної енергії;

3.Тепловий прояв механічної енергії;

4.Тепловий прояв хімічної реакції.

Умови розвитку пожежі - це відсутність перешкод вогню, диму через слабкий рівень протипожежного захисту об'єкта:

- відсутність засобів пожежогасіння та відповідних видів пожежної техніки;

- відсутність автоматичних установок пожежної сигналізації та пожежогасіння, систем протидимного захисту, оповіщення людей про пожежу;

- відсутність вогнезахисної обробки (просочення) горючих конструкцій, матеріалів;

- відсутність протипожежних перешкод, розривів, вогнетримувальних пристроїв і т.п.

При відсутності умов розвитку пожежі, вона може виникнути, але не отримати свого подальшого розповсюдження.

Найчастіше на об'єкті ми зустрічаємося з наявністю всіх трьох умов (вершин «трикутника вогню»), але пожежі немає.

Це можна пояснити тим, що всі чинники виникнення та розвитку пожежі не з'єднані один з одним і між ними немає певного зв'язку і взаємозалежності.

Там, де багато горючого середовища і є чому горіти - немає джерела запалювання, або там, де є (виникають) джерела запалювання з достатньою енергією - немає їх контакту з горючою середовищем і т.д.

Значить, виключити можливість виникнення пожежі можна шляхом розриву зв'язків трикутника, що визначає пожежну небезпеку об'єкта або відсутності однієї з трьох умов.

Вогонь зазвичай гаситься при:

- припиненні доступу кисню до палаючої речовини, матеріалу;

- охолодженні речовини до температури, при якій вогонь не можливий;

- видалення горючих матеріалів з вогню.

З цього випливає, що виникнення і продовження горіння можливо при певному кількісному співвідношенні горючої речовини (палива) і кисню (повітря), а також при певній температурі і теплової енергії джерела запалювання.

Розрізняють два види горіння:

- повне - при достатній або надлишковій кількості кисню**
- неповне - при нестачі кисню.**

При неповному горінні звичайно утворюються їдкі та отруйні горючі і вибухонебезпечні продукти:

- окис вуглецю,**
- спирти,**
- кислоти,**
- альдегіди.**

При пожежі в приміщенні, куди не надходить кисень, а вікна та двері закриті, вогонь буде слабшати і згасне після того, як наявний кисень буде витрачений.

Відкривати двері такого приміщення потрібно з дотриманням певних заходів безпеки.

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Пожежна небезпека речовин і матеріалів визначається цілим набором показників, що відображають вибухопожежонебезпеку на різних стадіях процесу горіння.

Число цих показників залежить також від агрегатного стану речовини.

Основними з них є:

Для твердих горючих речовин і матеріалів:

Температура займання - температура горючої речовини, при якій воно виділяє горючі пари або гази з такою швидкістю, що після займання їх від джерела запалювання виникає стійке горіння.

Температура самозаймання - найнижча температура горючої речовини, при якій відбувається різке збільшення швидкості екзотермічних реакцій, що закінчується виникненням полум'яного горіння.

Температура тління - найнижча температура речовини (матеріалів, суміші), при якій відбувається різке збільшення швидкості екзотермічних реакцій, тління.

Для горючих рідин:

Температура спалаху - найнижча (в умовах спеціальних випробувань) температура горючої речовини, при якій над її поверхнею утворюються пари і гази, здатні спалахувати від джерела запалювання, але швидкість їх утворення ще недостатня для подальшого горіння.

Горюча рідина - рідина, здатна самостійно горіти після

видалення джерела запалювання і має температуру спалаху вище 61°C.

Горючі рідини з температурою спалаху вище 61°C належать до пожежонебезпечних, але, нагріті в умовах виробництва до температури спалаху і вище, відносяться до вибухонебезпечних.

Легкозаймиста рідина (ЛЗР) - рідина, здатна самостійно горіти після видалення джерела запалювання і має температуру спалаху не вище 61°C.

До вибухонебезпечних відносяться ЛЗР, у яких температура спалаху не перевищує 61°C, а тиск парів при температурі 20°C становить менше 100 Па (близько 1 ат).

Для горючого пилу, волокон, газів, парів ЛЗР:

Верхній і нижній концентраційні межі запалення - відповідно максимальна і мінімальна концентрація горючих газів, парів ЛЗР, пилу або волокон в повітрі, вище і нижче яких вибуху не відбудеться навіть при виникненні джерела ініціювання вибуху.

Горючі гази відносяться до вибухонебезпечних при будь-яких температурах навколишнього середовища.

Щоб уникнути пожежі необхідно аналізувати пожежну небезпеку щоб виначитися з оцінкою:

- **потенційних та наявних джерел запалювання;**
- **умов формування горючого середовища;**
- **умов виникнення контакту джерел запалювання та горючого середовища;**

- умов та причин поширення вогню в разі виникнення пожежі;
- наявності та масштабів ймовірної пожежі, загрози життю та здоров'ю людей, навколишньому середовищу, матеріальним цінностям;
- рівня роботоздатності систем протипожежного захисту та протипожежної стійкості кожної ділянки та об'єкта в цілому;
- порушення протипожежного режиму, норм і правил пожежної безпеки.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОЖЕЖ (Вимоги ГОСТ 27331-87 (СТ СЭВ 5637-86))
Пожарная техника. Классификация пожаров)

Позначення та символ класу пожежі	Характеристика класу пожежі	Позначення підкласу пожежі	Характеристика підкласу пожежі
A 	Горіння твердих речовин	A1	Горіння твердих речовин, що супроводжується тлінням (наприклад: деревини, паперу, соломи, вугілля, текстильних виробів)
		A2	Горіння твердих речовин, що не супроводжується тлінням (наприклад: пластмас)
B		B1	Горіння рідких речовин, нерозчинних у воді

	Горіння рідких речовин		(наприклад: ефіру, нафтового палива, бензину), а також зріджувальних твердих речовин (наприклад: парафіну)
		B2	Горіння рідких речовин, що розчиняються у воді (наприклад: спиртів, метанолу, гліцерину)
C 	Горіння газоподібних речовин	-	Горіння азоподібних речовин (наприклад: побутовий газ, водень, пропан)
D 	Горіння металів	D1	Горіння легких металів за винятком лужних (наприклад: алюмінію, магнію, та їх сплавів)
		D2	Горіння лужних та інших подібних металів (наприклад: натрію, калію)
		D3	Горіння сполук, що вміщують метали (наприклад: металоорганічних сполук, гідридів металів)

Крім визначених ГОСТ 27331–87 класів пожеж, існує клас пожежі **(Е)** – горіння електроустановок, що перебувають під напругою електричного струму.

- **клас пожежі А** – горіння твердих речовин (наприклад, дерево, папір, тканина, пластмаси)

Ранг модельного очага пожара	Количество деревянных брусков в штабеле, шт.	Длина бруска ± 10, мм	Количество брусков в слое, шт.	Количество слоев	Площадь свободной поверхности модельного очага, м ²
0,1А	18	200	3	6	0,48
0,3А	28	300	4	8	1,27
0,5А	45	400	5	9	2,37
0,7А	54	500	6	9	3,55
1 А	72	500	6	12	4,70
2А	112	635	7	16	9,36
3А	144	735	8	18	13,89
4А	180	800	9	20	18,66
6А	230	925	10	23	27,70
10А	324	1100	12	27	46,04
15А	450	1190	15	30	66,19
20 А	561	1270	17	33	86,14

- **клас пожежі В** - горіння рідких речовин (наприклад, бензин, ефір, нафтове паливо, спирт)

Ранг модельного очага пожара	Количество, л		Размеры противня, мм				Площадь очага, м ²
	воды	горючего	Внутренний диаметр		Высота борта ± 5	Толщина стенки, не менее	
			номинальный	предельное отклонение			
1 В	0,3	0,7	200	±15	100	1,0	0,03
2 В	0,7	1,3	300	±15	100	1,0	0,07
3 В	1,0	2,0	350	±15	100	1,5	0,10
5 В	1,5	3,5	450	±15	100	1,5	0,16
8 В	3	5	600	±30	150	2,0	0,26
13 В	4	9	700	±30	150	2,0	0,41
21 В	7	14	900	±30	150	2,0	0,66
34 В	11	23	1200	±30	150	2,5	1,07
55 В	18	37	1500	±30	150	2,5	1,73
70 В	23	47	1700	±30	150	2,5	2,20
89 В	30	59	1900	±30	200	2,5	2,80
113 В	38	75	2150	±30	200	2,5	3,56
144 В	48	96	2400	±30	200	2,5	4,52
183 В	61	122	2700	±30	200	2,5	5,77
233 В	78	155	3000	±30	200	2,5	7,07

**К а т е г о р і ї п р и м і щ е н ь відповідно до вимог
НАПБ Б.03.002-2007 Норми визначення категорій приміщень,
будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною
небезпекою**

Категорія приміщення	Характеристика речовин і матеріалів, що знаходяться (обертаються) у приміщенні
А вибухопожежо- небезпечна	Горючі гази (ГГ), легкозаймисті рідини (ЛЗР) з температурою спалаху не більше 28 ⁰ С у такій кількості, що можуть утворювати вибухонебезпечні газопароповітряні суміші, у разі займання яких розвивається розрахунковий надлишковий тиск вибуху у приміщенні, який перевищує 5 кПа. Речовини і матеріали, здатні вибухати і горіти при взаємодії з водою, киснем повітря або один з одним, у такій кількості, що розрахунковий надлишковий тиск вибуху в приміщенні перевищує 5 кПа.
Б вибухопожежо- небезпечна	Горючий пил, волокна, легкозаймисті рідини з температурою спалаху більше 28 ⁰ С, горючі рідини (ГР) в такій кількості, що можуть утворювати вибухонебезпечні пилоповітряні або пароповітряні суміші, у разі займання яких розвивається розрахунковий надлишковий тиск вибуху у приміщенні, що перевищує 5 кПа.
В пожежонебезпечна	Горючі гази (ГГ), легкозаймисті, горючі і важкогорючі рідини, а також речовини та матеріали, які здатні при взаємодії з водою, киснем повітря або один з одним вибухати і горіти або тільки горіти; горючий пил і волокна, тверді горючі та важкогорючі речовини і матеріали, за умови, що приміщення, в яких вони знаходяться (обертаються), не відносяться до категорій А, Б і питома пожежна навантага для твердих і рідких легкозаймистих та горючих речовин на окремих ділянках ¹ площею не менше 10 м ² кожна перевищує 180 МДж/м ² . ²
Г	Негорючі речовини і матеріали у гарячому, розпеченому або розплавленому стані, процес обробки яких супроводжується виділенням променистого тепла, іскор та полум'я; горючі гази (ГГ), рідини та тверді речовини, що спалюються або утилізуються як паливо.
Д	Речовини і матеріали, що вказані вище для категорій приміщень А, Б, В (крім горючих газів) у такій кількості, що їх питома пожежна навантага для твердих і рідких горючих речовин на окремих ділянках площею не менше

	10 м ² кожна не перевищує 180 МДж/м ² , а також, негорючі речовини і/або матеріали в холодному стані, за умови, що приміщення, в яких знаходяться (обертаються) вищевказані речовини і матеріали, не відносяться до категорій А, Б і В.
--	---

Примітка 1. Площа окремих ділянок для твердих і рідких важкогорючих, горючих та легкозаймистих речовин, що утворюють пожежну навантагу, визначають за розмірами проекції їх площі розміщення (складування), а також площі розливу під час розрахункових аварій на горизонтальну поверхню підлоги.

Примітка 2. Приміщення відноситься до категорії В, якщо його площа менше або дорівнює 10 м² і в ньому знаходяться (обертаються) горючі матеріали і речовини, що утворюють пожежну навантагу, за умови, що приміщення не відноситься до категорії А і Б.

**К Л А С И Ф І К А Ц І Я вибухонебезпечних та пожежонебезпечних зон
відповідно до вимог НПАОП 40.1-1.32-01 “Правила будови електроустановок.
Електрообладнання спеціальних установок”**

Клас зони	Визначення класу зони	Пункт НПАОП
Вибухонебезпечні зони		
0	Простір, у якому вибухонебезпечне середовище присутнє постійно або протягом тривалого часу. Вибухонебезпечна зона класу 0 згідно з вимогами даного розділу може мати місце тільки в межах корпусів технологічного обладнання.	п. 4.5.2
1	Простір, у якому вибухонебезпечне середовище може утворитися під час нормальної роботи (тут і далі нормальна робота - ситуація, коли установка працює відповідно до своїх <u>розрахункових параметрів</u>).	п.4.5.3
2	Простір, у якому вибухонебезпечне середовище за нормальних умов експлуатації відсутнє, а якщо воно виникає, то рідко і триває недовго. У цих випадках можливі аварії катастрофічних розмірів (розрив трубопроводів високого тиску або резервуарів значної місткості) не повинні розглядатися під час проектування електроустановок. Частоту виникнення і тривалість вибухонебезпечного газо- пароповітряного середовища визначають за правилами (нормами) відповідних галузей промисловості.	п.4.5.4

Клас зони	Визначення класу зони	Пункт НПАОП
20	Простір, у якому під час нормальної експлуатації вибухонебезпечний пил у вигляді хмари присутній постійно або часто в кількості, достатній для утворення небезпечної концентрації суміші з повітрям, і (або) простір, де можуть утворюватися пилові шари непередбаченої або надмірної товщини. Звичайно це має місце всередині обладнання, де пил може формувати вибухонебезпечні суміші часто і на тривалий термін	п.4.5.5
21	Простір, у якому під час нормальної експлуатації ймовірна поява пилу у вигляді хмари в кількості, достатній для утворення суміші з повітрям вибухонебезпечної концентрації. Ця зона може включати простір поблизу місця порошкового заповнення або осідання і простір, де під час нормальної експлуатації ймовірна поява пилових шарів, які можуть утворювати небезпечну концентрацію вибухонебезпечної пилоповітряної суміші.	п.4.5.6
22	Простір, у якому вибухонебезпечний пил у завислому стані може з'являтися не часто й існувати недовго або в якому шари вибухонебезпечного пилу можуть існувати й утворювати вибухонебезпечні суміші в разі аварії. Ця зона може включати простір поблизу обладнання, що утримує пил, який може вивільнятися шляхом витоку і формувати пилові утворення.	п.4.5.7
Пожежонебезпечні зони		
П-I	Простір у приміщенні, у якому знаходиться горюча рідина, яка має температуру спалаху більше + 61 гр. С	п.5.3.2
П-II	Простір у приміщенні, у якому можуть накопичуватися і виділятися горючий пил або волокна	п.5.3.3
П-IIa	Простір у приміщенні, у якому знаходяться тверді горючі речовини та матеріали	п.5.3.4
П-III	Простір поза приміщенням, в якому знаходяться горюча рідина, яка має температуру спалаху понад + 61 гр. С або тверді горючі речовини	п.5.3.5

Пожежно-технічна класифікація будівельних матеріалів (ДБН В.1.1-7-2002* Пожежна безпека об'єктів будівництва)

2.1 Будівельні матеріали класифікують за такими показниками пожежної небезпеки: горючістю, займистістю, поширенням полум'я поверхнею, димоутворювальною здатністю та токсичністю продуктів горіння.

2.2 За горючістю будівельні матеріали поділяють на негорючі (НГ) та горючі (Г).

Негорючі будівельні матеріали за іншими показниками пожежної небезпеки не класифікують.

2.3 Горючі будівельні матеріали поділяють на чотири групи:

Г1	Низької горючості	Горючість будівельних матеріалів з віднесенням їх до відповідної групи визначають за результатами випробувань відповідно до ДСТУ Б В.2.7-19.
Г2	Помірної горючості	
Г3	Середньої горючості	
Г4	Підвищеної горючості	

За горючістю будівельні матеріали поділяють на негорючі (НГ) та горючі (Г):

Параметри горючості				
Група горючості матеріалів	Температура димових газів T, град. C	Ступінь пошкодження за довжиною, SL, %	Ступінь пошкодження за масою, Sm, %	Тривалість самостійного горіння, t _{ср} , с
Г1	< = 135	< = 65	< = 20	0
Г2	< = 235	< = 85	< = 50	< = 30
Г3	< = 450	> 85	< = 50	< = 300
Г4	> 450	> 85	> 50	> 300

2.4 Горючі будівельні матеріали за займистістю поділяють на три групи:

B1	Важкозаймисті	Займистість будівельних матеріалів з віднесенням їх до відповідної групи визначають за результатами випробувань відповідно до ДСТУ Б В.1.1-2.
B2	Помірнозаймисті	
B3	Легкозаймисті	

2.5 Горючі будівельні матеріали за поширенням полум'я поверхнею поділяють на чотири групи:

РП1	Не поширюють	Групи будівельних матеріалів за поширенням полум'я поверхнею визначають для поверхневих шарів конструкцій покрівель, підлог (у т. ч. покриттів) і встановлюють за результатами випробувань відповідно до ДСТУ Б В.2.7-70.
РП2	Локально поширюють	
РП3	Помірно поширюють	
РП4	Значно поширюють	

2.6 Горючі будівельні матеріали за димоутворювальною здатністю поділяють на три групи:

Д1	З малою димоутворювальною здатністю	Групи будівельних матеріалів за димоутворювальною здатністю встановлюють залежно від значення коефіцієнта димоутворення, який визначають відповідно до ГОСТ 12.1.044.
Д2	З помірною димоутворювальною здатністю	
Д3	З високою димоутворювальною здатністю	

2.7 Горючі будівельні матеріали за токсичністю продуктів горіння поділяють на чотири групи:

Т1	Малонебезпечні	Групи будівельних матеріалів за токсичністю продуктів горіння встановлюють залежно від значення показників токсичності продуктів горіння, які визначають відповідно до ГОСТ 12.1.044.
Т2	Помірно небезпечні	
Т3	Високонебезпечні	
Т4	Надзвичайно небезпечні	

2.8 Показники пожежної небезпеки технологічних матеріалів і речовин (рідин, розчинів, порошків, гранул і т. ін.), що застосовуються в будівництві, визначають відповідно до ГОСТ 12.1.044.

Конструктивні характеристики будинків залежно від їх ступеня вогнестійкості (ДБН В.1.1-7-2002* Пожежна безпека об'єктів будівництва)

Ступінь вогнестійкості	Конструктивні характеристики
I, II	Будинки з несучими та огорожувальними конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону, залізобетону із застосуванням листових і плитних негорючих матеріалів

III	Будинки з несучими та огорожувальними конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону, залізобетону. Для перекриттів дозволяється застосовувати дерев'яні конструкції, захищені штукатуркою або негорючими листовими, плитними матеріалами або матеріалами груп горючості Г1, Г2. До елементів покриттів не висуваються вимоги щодо межі вогнестійкості, поширення вогню, при цьому елементи горищного покриття з деревини повинні мати вогнезахисну обробку
IIIa	Будинки переважно с каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса – з металевих незахищених конструкцій. Огорожувальні конструкції – з металевих профільованих листів або інших негорючих листових матеріалів з негорючим утеплювачем або утеплювачем груп горючості Г1, Г2.
IIIб	Будинки переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса – із деревини, піддана вогнезахисній обробці. Огорожувальні конструкції виконують із застосуванням деревини або матеріалів на її основі. Деревина та інші матеріали групи горючості Г3, Г4 огорожувальних конструкцій мають бути піддані вогнезахисній обробці або захищені від дії вогню та високих температур.
IV	Будинки з несучими та огорожувальними конструкціями із деревини або інших матеріалів, захищених від дії вогню та високих температур штукатуркою або іншими листовими, плитними матеріалами. До елементів покриття не висовуються вимоги щодо межі вогнестійкості та межі поширення вогню, при цьому елементи горищного покриття з деревини повинні мати вогнезахисну обробку.
IVa	Будинки переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса – з металевих незахищених конструкцій. Огорожувальні конструкції – з металевих профільованих листів або інших негорючих матеріалів з утеплювачем групи горючості Г3, Г4
V	Будинки, до несучих і огорожувальних конструкцій яких не висовуються вимоги щодо межі вогнестійкості та межі поширення вогню.

**Мінімальні межі вогнестійкості будівельних конструкцій (у хвилині) і
максимальні межі поширення вогню по них (у см) (ДБН В.1.1-7-2002* Пожежна
безпека об'єктів будівництва)**

Ступінь вогнестійкості будинків	Мінімальні межі вогнестійкості будівельних конструкцій (в хвиликах) і максимальні межі поширення вогню по них (см)								
	стіни				коло ни	сходові площадки, косоури, сходи балки, марші сходових кліток	Перекрыття міжповерхові (в т.ч. горищні та над підвалами)	елементи суміщених покриттів	
	несучі та сходових кліток	само-несучі	зовнішні ненесучі	внутрішні ненесучі (перегородки)				Плити, настили, прогони	балки, ферми, арки, рами
I	REI 150 M0	REI 75 M0	E 30 M0	EI 30 M0	R 150 M0	R 60 M0	REI 60 M0	RE 30 M0	R 30 M0
II	REI 120 M0	REI 60 M0	E15 M0	EI 15 M0	R 120 M0	R 60 M0	REI 45 M0	RE 15 M0	R 30 M0
III	REI 120 M0	REI 60 M0	E15, M0 E30, M1	EI 15 M1	R 120 M0	R 60 M0	REI 45 M1	Не нормуються	
IIIa	REI 60 M0	REI 30 M0	E15 M1	EI 15 M1	R 15 M0	R 60 M0	REI 15 M0	RE 15 M1	R 15 M0
IIIб	REI 60 M1	REI 30 M1	E15, M0 E30, M1	EI 15 M1	R 60 M1	R 45 M0	REI 45 M1	RE 15, M0 RE 30, M1	R 45 M1
IV	REI 30 M1	REI 15 M1	E15 M1	EI 15 M1	R 30 M1	R 15 M1	REI 15 M1	Не нормуються	
IVa	REI 30 M1	REI 15 M1	E15 M2	EI 15 M1	R 15 M0	R 15 M0	REI 15 M0	RE 15 M2	R 15 M0
V	Не нормуються								
Примітка Межі вогнестійкості самонесучих стін, які враховуються у розрахунках жорсткості та стійкості будинку, приймають як для несучих стін.									

Показником вогнестійкості є межа вогнестійкості конструкції, що визначається часом (у хвиликах) від початку вогневого випробування за стандартним температурним режимом до настання одного з граничних станів конструкції:

втрати несучої спроможності	R
втрати цілісності	E
втрати теплоізолювальної спроможності	I
межа поширення вогню дорівнює 0 см	M0
M менше 25 см для горизонтальних конструкцій, M більше 40см для вертикальних і похилих конструкцій	MI
M більше 25 см для горизонтальних конструкцій, M більше 40см для вертикальних і похилих конструкцій	M2

Значення межі вогнестійкості будівельних конструкцій визначають шляхом випробувань за ДСТУ Б В.1.1-4, за стандартами на методи випробувань на вогнестійкість будівельних конструкцій конкретних видів або за розрахунковими методами відповідно до стандартів і методик затверджених або узгоджених з центральним органом державного пожежного нагляду.

Пожежі та тяжкі наслідки від них виникають через:

- **необережне поводження з вогнем;**
- **порушення правил пожежної безпеки при влаштуванні та експлуатації електроустановок;**
- **порушення правил пожежної безпеки при влаштуванні та експлуатації печей, теплогенеруючих агрегатів та установок;**
- **підпали;**
- **дитячі пустощі з вогнем;**
- **блискавки;**

- **несправність технологічного устаткування (передчасний вихід з ладу, неякісний повсякденний огляд, несправність контрольно-вимірювальних приладів, несвоєчасність проведення планово-попереджувальних ремонтів);**
- **порушення правил експлуатації вентиляційних систем;**
- **порушення технологічного регламенту з вини обслуговуючого персоналу, в разі поломок контрольно-вимірювальних приладів, неякісного догляду;**
- **порушення вимог правил пожежної безпеки під час ремонту технологічного обладнання;**
- **застосування відкритого вогню (при використанні факелів, паяльних ламп, під час розведення багать, порушення режиму куріння);**
- **порушення режиму проведення тимчасових вогневих робіт (електрогазозварювальних, фарбувальних, при розігріванні бітумів, смол, мастик);**
- **порушення режиму збору та вивезення горючих відходів;**
- **порушення правил експлуатації систем опалення та вентиляції;**
- **порушення утримання шляхів евакуації, засобів оповіщення про пожежу;**
- **порушення протипожежних відстаней, утримання під'їздних шляхів до будівель і споруд;**
- **порушення правил зберігання вибухопожежонебезпечних речовин і матеріалів;**

- несправність або відсутність систем протипожежного захисту та первинних засобів пожежогасіння, зовнішнього та внутрішнього протипожежного водопостачання;
- невідповідність вимогам норм утримання шляхів евакуації.

Основні причини загорянь в електричному устаткуванні та установках :

загоряння кабелів і проводів внаслідок перегріву від коротких замикань між жилами кабелів, жилами кабелю та землею, що виникає внаслідок:

- пробою ізоляції підвищеною напругою, в тому числі від перенавантаження, викликаного блискавкою;
- пробою ізоляції в місцях механічного пошкодження в процесі експлуатації;
- пробою ізоляції при виникненні мікротріщин внаслідок заводського дефекту;
- пробою ізоляції від дії старіння;
- пробою ізоляції в місці локального підвищення вологості або агресивності середовища;
- випадкового або навмисного з'єднання струмопровідних жил кабелів та проводів між собою чи з'єднання струмопровідних жил із землею.

Загоряння в електронагрівних приладах виникає внаслідок:

- руйнування ізоляції від дії старіння;
- руйнування електроізоляційних елементів від зовнішньої механічної дії;
- пробою електроізоляції конструктивних елементів підвищеною напругою живлення
- окиснення та послаблення контактного тиску в місцях підімкнення струмопровідних елементів, що викликає значне підвищення перехідного опору;
- википання води або іншої рідини, що призводить до деформації та зруйнування нагрівача;
- нашарування струмопровідного забруднення між струмоведучими конструктивними елементами.

Загоряння від електронагрівних приладів бувають у разі:

- теплового опромінювання горючих речовин від поверхні електронагрівних приладів;
- попадання горючих речовин на нагріту поверхню електронагрівних приладів, апаратів, устаткування;
- недотримання безпечних відстаней від нагрітих поверхонь таких приладів до горючих матеріалів.

Загоряння електродвигунів, генераторів та трансформаторів виникають внаслідок перегріву від коротких замикань в обмотках та на корпус, коли має місце:

- міжвитковий пробій ізоляції від старіння;

- міжвитковий пробій в одній обмотці електроізоляції підвищеною напругою;
- міжвитковий пробій ізоляції в місці виникнення мікротріщин при наявності заводського браку;
- міжвитковий пробій ізоляції під впливом вологи або агресивного середовища;
- міжвитковий пробій електроізоляції, що виникає внаслідок впливу локального зовнішнього чи внутрішнього перегріву;
- міжвитковий пробій ізоляції при механічному пошкодженні;
- пробій ізоляції обмоток на корпус підвищеною напругою;
- пробій ізоляції обмоток на корпус у разі її старіння;
- пробій ізоляції обмоток на корпус під впливом вологого чи агресивного середовища;
- пробій ізоляції обмоток на корпус від зовнішнього чи внутрішнього перегріву.

Перегрів від іскріння у контактних кільцях та колекторі можливий за умов:

- забруднення, окиснення контактних кілець, колектора;
- механічного спрацювання контактних кілець, колектора чи щіток, що може призвести до послаблення контактного тиску;

- механічного пошкодження контактних кілець, колектора або щіток;
- порушення місць установлення струмознімальних елементів на колекторі;
- струмового перенавантаження в ланцюзі генератора.

Загоряння у розподільчих пристроях, електричних апаратах пуску, перемикачів, керування та захисту виникають в разі перегріву обмоток електромагніту при міжвикивому замиканні через пробій ізоляції внаслідок:

- її старіння;
- підвищеної напруги;
- виникнення мікротріщин як виробничого дефекту;
- механічного пошкодження в процесі експлуатації;
- локального зовнішнього перегріву від контактів, що іскрять;
- підвищеної вологості або агресивності середовища.

Перегрів від струмового перевантаження в обмотці електромагніту має місце, коли:

- підвищена напруга живлення обмотки електромагніту;
- підвищена частота (кількість) вмикань-вимикань;
- тривалий розімкнутий стан системи при вмиканні під напругою обмотки.

Перегрів конструктивних елементів виникає внаслідок:

- послаблення контактного тиску в місцях підімкнення струмопровідних елементів;
- іскріння робочих контактів при спрацюванні контактних поверхонь;
- іскріння робочих контактів при окисненні окисненні контактних поверхонь;
- іскріння робочих контактів у разі перекосів контактних поверхонь, що призводить до підвищення контактного опору в місцях контактування;
- сильного іскріння нормальних робочих контактів при вилученні іскро-дугогасника;
- іскріння в разі електричного пробоя проводів на корпус.

Загоряння від запобіжників виникають внаслідок:

- нагрівання в місцях робочих контактів від зниження контактного тиску та зростання перехідного опору;
- нагрівання в місцях робочих контактів від окиснення;
- розбризкування частинок розплавленого металу плавкої вставки при руйнуванні корпусу запобіжника, викликаному застосуванням нестандартних плавких вставок (“жучків”);
- розбризкування частинок розплавленого металу нестандартних відкритих плавких вставок.

Приклади джерел запалення

Відкритий вогонь:

- полум'я сірника;
- полум'я свічки;
- полум'я запальнички;
- полум'я багаття (у лісі, при спаленні сміття тощо);
- полум'я при спалюванні стерні;
- полум'я паяльної лампи;
- полум'я газового різака;
- полум'я факела для спалювання відгодів газу;
- полум'я факела для підпалювання або розігріву двигунів, трубопроводів тощо;
- полум'я печей, топок;
- полум'я газових плит (на кухні).

Тління твердих матеріалів:

- тління цигарки;
- тління залишків багаття;
- тління вугілля, торфу, деревини, шлаку;
- тління (при самозапаленні) сіна, торфу, промасленого ганчір'я або робочого одягу.

Іскри різного походження:

- термічні (при горінні твердих матеріалів, зокрема деревини, тканини, резини, паперу, бенгальські вогні, феєрверки, електрогазозварювання, електрогазорізання металу, розплавленого металу, іскри відкритого каміну тощо);

- електричні (як наслідок короткого замкнення, розряду статичної електрики, іскри під час проведення електрозварювальних робіт);
- фрикційні (від удару твердих тіл, тертя твердих тіл, від механічної обробки твердих тіл, попадання у механізми машин кусків металу та каміння, абразивна обробка металевих деталей).

Основні вимоги до утримання електромереж і електрообладнання:

- причини пошкодження технологічного обладнання, що можуть привести до виходу горючих речовин у приміщення і виникнення (за наявності джерела запалювання) пожежі або вибуху (таблиця 1).
- виробничі джерела запалювання (таблиця 2).
- іскри електрогазозварювальних робіт та необережне поводження з вогнем. Обов'язковий цільовий інструктаж перед виконанням робіт, наявність наряда-допуску, підготовка робочого місця, огляд після закінчення робіт.
- несправність електроустановок (текст після таблиці 2 "пожежна профілактика електроустановок").
- порушення правил користування інструментами та електронагрівальними приладами (таблиця 2, текст після таблиці 2 "пожежна профілактика електроустановок")

- основні вимоги до утримання електромереж та електрообладнання (текст після таблиці 2 "пожежна профілактика електроустановок")

Таблиця 1. Причини пошкодження технологічного обладнання

Механічна дія			Температурна дія	Хімічна дія	
Утворення підвищеного або пониженого тиску	Дія динамічних навантажень	Ерозійне зношення		Хімічна корозія	Електрохімічна корозія
↓	↓	↓	↓	↓	↓
Порушення матеріального і теплового балансу	Різка зміна тиску	Газова ерозія	Дія високих температур	Киснева корозія	Атмосферна у вологому приміщенні
Порушення процесів конденсації	Поява гідравлічних ударів	Абразивна ерозія	Дія низьких температур	Сірководнева і сіркова корозія	Морська корозія
Потрапляння легко киплячих рідин в об'єм високо нагрітих апаратів	Вібрація	Кавітаційна ерозія		Воднева корозія	Підземна, ґрунтова
Порушення протікання екзотермічних хімічних реакцій	Механічні удари	Електрична (іскри)			Електрокорозія блукаючими струмами
		Ультразвукова (звукові коливання)			

Таблиця 2. Класифікація виробничих джерел запалювання за природою походження

Відкритий вогонь і розжарені продукти згоряння	Тепловий прояв механічної енергії	Тепловий прояв хімічної енергії	Тепловий прояв електричної енергії
Виробничі вогневі печі і реактори. Газові фонтани, факели Вогневі ремонтні роботи Іскри печей і двигунів внутрішнього згоряння. Високоннагріті поверхні	<i>Іскри ударів:</i> робота стальними інструментами; попадання каменів і металу в механізми, що обертаються. <i>Розігрівання тіл від тертя:</i> перегрівання підшипників; перегрівання транспортерних стрічок, ременів; намотування на вали волокнистих матеріалів; механічна обробка металів. <i>Теплота адіабатичного стиснення:</i> газові компресори; пресування пластмас.	Наявність речовин нагрітих вище температури самозаймання. Наявність речовин, які самонагріваються на повітрі. Наявність речовин, які займаються при контакті з водою. Наявність речовин, які займаються при взаємодії. Наявність пірофорних матеріалів, сполук. Наявність речовин, які розкладаються з займанням, вибухом при нагріванні, ударі, терті.	Іскри і дуги коротких замикань. Іскри при замиканні і розмиканні контактів. Перегрівання від тривалого перевантаження. Перегрівання від великих перехідних опорів. Винесення електричної напруги на апарати і конструкції. Нагрівання індукційними струмами. Нагрівання від діелектричних втрат. Розряди статичної електрики. Розряди атмосферної електрики.

Електричні іскри утворюються не тільки при КЗ електропровідника, а також при електрозварюванні, плавленні електродів електричних ламп розжарювання загального призначення. У результаті утворюються краплі розплавленого металу.

Розмір крапель металу при КЗ електропроводки і плавленні ниток розжарювання електроламп досягає 3 мм, а при електрозварюванні 5 мм. Температура дуги при електрозварюванні сягає 4000 °С і вище. Температура крапель металу при КЗ електропроводки перевищує температуру плавлення металу, наприклад, для алюмінію досягає 2500°С. Тому дуга є джерелом запалювання усіх горючих речовин.

Температуру краплі металу наприкінці польоту обчислюють за методиками і формулами ГОСТ 12.1.004-91.

Утворення великих перехідних опорів (ВПО).

Перехідним опором називається опір, що виникає в місцях переходу струму з одного провідника на інший. При поганому контакті перехідний опір може бути великим.

Причини ВПО:

- виконання з'єднань "вскрутку" без пайки;
- з'єднання провідників із різнорідних матеріалів (мідь-алюміній);
- вплив навколишнього середовища.

Температуру нагрівання контактів електропроводів при виникненні підвищених перехідних опорів розраховують за формулами ГОСТ 12.1.004-91.

Розряди атмосферної електрики.

Прямі удари блискавки. Небезпека прямого удару блискавки полягає в контакті ГС з каналом блискавки, температура в якому сягає 20000°С при часі дії біля 100 мкс. Від прямого удару блискавки спалахують усі горючі суміші.

Повторні прояви блискавки. Небезпека повторних проявів блискавки полягає в іскрових розрядах, що виникають у

результаті індукційного та електромагнітного впливу атмосферної електрики на виробниче устаткування, трубопроводи і будівельні конструкції. Енергія іскрового розряду достатня для запалювання горючих речовин із мінімальною енергією запалювання $W_{\text{м.е.з.}} = 0,25 \text{ Дж.}$

Занос високого потенціалу.

Занос високого потенціалу у будинок відбувається по металевим комунікаціям не тільки при їх прямому враженні блискавкою, але і при розташуванні комунікацій у безпосередній близькості до блискавковідводу. При недотриманні безпечних відстаней між блискавковідводом і комунікаціями енергія можливих іскрових розрядів досягає значань 100 Дж і більше, тобто достатня для запалювання практично усіх горючих речовин.

Статична електрика.

Розряди статичної електрики можуть утворитися при транспортуванні рідин, газів і пилу, при ударах, подрібненні, розпиленні і подібних процесах механічного впливу на діелектричні матеріали і речовини.

ПОЖЕЖНИЙ АНАЛІЗ

AD_12_2014.pdf

http://www.undicz.mns.gov.ua/files/2016/1/20/AD_12_2015.pdf

[Аналіз пожеж, що сталися в Україні за 12 місяців 2015 р.](#)

**Загальні вимоги пожежної
безпеки до утримання
територій, будинків, приміщень,**

споруд, евакуаційних шляхів і виходів

Правила пожежної безпеки України (НАПБ А.0.001-2014)

III. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання територій, будинків, приміщень, споруд, евакуаційних шляхів і виходів

1. Утримання території

1.1. При розміщенні будинків і споруд слід ураховувати вимоги пожежної безпеки, викладені в [ДБН 360-92** "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень"](#), СНиП II-89-80 "Генеральные планы промышленных предприятий".

Територія об'єктів, ділянок, що межують з житловими будинками, дачними та іншими будинками, протипожежні відстані між будинками, спорудами, майданчиками для зберігання матеріалів, устаткування повинні систематично очищатися від сміття, відходів виробництва, тари, опалого листя, котрі необхідно регулярно видаляти (вивозити) у спеціально відведені місця.

1.2. На території населених пунктів та об'єктів забороняється влаштовувати звалища горючих відходів.

1.3. Автомобільні дороги, проїзди й проходи до будівель, споруд, пожежних вододжерел, підступи до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, пожежного інвентарю, обладнання та засобів пожежогасіння мають бути завжди вільними, утримуватися справними, взимку очищатися від снігу. Забороняється зменшувати ширину доріг та проїздів для пожежних автомобілів.

1.4. Протипожежні відстані між будинками, спорудами, відкритими майданчиками для зберігання матеріалів, устаткування забороняється захаращувати, використовувати для складування матеріалів, устаткування, стоянок транспорту, будівництва та встановлення тимчасових будинків і споруд, у тому числі мобільних (інвентарних) будівель, індивідуальних гаражів.

1.5. Про закриття ділянок доріг або проїздів для ремонту або з інших причин, які унеможливають (перешкоджають) проїзд, необхідно негайно повідомити пожежно-рятувальні підрозділи. На період закриття доріг у відповідних місцях

мають бути встановлені покажчики напрямку об'їзду або влаштовані переїзди через ділянки, що ремонтуються.

1.6. Автомобільні дороги та проїзди для пожежних машин повинні мати дорожнє покриття, придатне для їх проїзду. Влаштовуючи проїзди для пожежних автомобілів до будівель, споруд та вододжерел ґрунтовою дорогою, її треба укріплювати шлаком, гравієм або іншими матеріалами для забезпечення можливості під'їзду будь-якої пори року.

1.7. Рейкові колії, тимчасові траншеї та канави не повинні ускладнювати рух пожежних автомобілів. Для цього в необхідних місцях мають бути обладнані зручні переїзди, завжди вільні для проїзду пожежних автомобілів.

1.8. Ворота в'їзду на територію об'єкта, які відчиняються за допомогою електропривода, повинні мати пристосування (пристрої), які дозволяють відчиняти їх вручну.

1.9. На ділянках території об'єктів, де можливе утворення зон із газо-, пароповітряними сумішами, концентрація в яких горючої речовини вище нижньої концентраційної межі поширення полум'я, проїзд транспорту не дозволяється, про що розміщуються заборонні написи (покажчики).

1.10. На території об'єкта повинно бути забезпечено освітлення зовнішніх пожежних драбин, протипожежного обладнання, входів до будинків та споруд.

1.11. На території сільських населених пунктів, котеджних містечок, дачних і садових товариств у місцях, які визначаються органами місцевого самоврядування, повинні бути встановлені пристрої для подавання звукових сигналів з метою оповіщення людей на випадок пожежі і має бути запас води для пожежогасіння, кількість якої повинна відповідати вимогам ДБН В.2.5-74:2013 "Зовнішні мережі і споруди. Водопостачання", як для житлових будинків.

1.12. Територія навколо населених пунктів, котеджних містечок, дачних і садових товариств, об'єктів, розміщених у лісових масивах, повинна утримуватися так, щоб виключалася можливість перекидання лісових, торфових пожеж на будинки та споруди, а у разі виникнення пожежі на об'єктах - поширення вогню на лісові масиви (влаштування захисних протипожежних смуг, прибирання в літній період сухої рослинності, вітролому).

Від лісових масивів до будівель та споруд повинні бути витримані протипожежні розриви (відстані) відповідно до вимог [ДБН 360-92 "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень"](#).**

1.13. На прилеглої території до житлових будинків, котеджних містечок, дачних і садових товариств, об'єктів, стоянок транспорту забороняється залишати на відкритих майданчиках та дворах ємності з ЛЗР і ГР, балони зі стисненим та зрідженим газом, ацетиленові генератори із залишками невідпрацьованого

карбїду кальцію або карбїдного мулу, а також зберігати балони з-під газів, ємності, не очищені від решток ЛЗР та ГР.

1.14. Тимчасові споруди торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення для здійснення підприємницької діяльності, крім тих, що розміщуються на території ринків, відповідно до затвердженого плану-схеми повинні розміщуватися на відстані не менше 10 м від інших будівель та споруд, крім випадків, коли згідно з будівельними нормами потрібна більша протипожежна відстань або коли їх можна встановлювати біля зовнішніх стін без отворів, які відповідають вимогам будівельних норм до протипожежних стін.

Будівлі мобільні (інвентарні) допускається розміщувати групами, але не більше 10 у групі і загальною площею не більше 800 м². Відстань між групами цих будівель повинна становити не менше 15 м.

1.15. На території об'єкта площею понад 3 га на в'їздах (виїздах) повинні бути встановлені схеми території, в яких слід вказувати розміщення будівель, водойм, гідрантів, пірсів та градирень, під'їздів пожежних автомобілів до них.

1.16. Забороняється стоянка транспорту у наскрізних проїздах будівель, на відстані менше 10 м від в'їзних воріт на територію об'єктів, менше 5 м від пожежних гідрантів, забірних пристроїв вододжерел, пожежного обладнання та інвентарю, на поворотних майданчиках тупикових проїздів. У зазначених місцях встановлюються (вивішуються) відповідні заборонні знаки.

1.17. На майданчиках та проходах, які використовуються для евакуації людей, з трибун відкритих спортивних споруд, біля входів і виходів з будинків спортивних споруд з місцями для глядачів, театрів, клубів, кіноконцертних залів забороняється влаштовувати виступи, перешкоди, які заважають руху людей. Також забороняється зниження їх розрахункової ширини, збільшення ухилів, установлення на них тимчасових споруд.

1.18. Розводити багаття, користуватися відкритим вогнем на відстані менше 30 м від будівель та споруд, викидати незагашене вугілля забороняється. В окремих випадках для приготування їжі на відкритому вогні дозволяється зменшувати ці відстані до 5 м за умови наявності спеціально обладнаного вогнища та вигородження місця застосування відкритого вогню негорючими конструкціями (екранами) на максимальну висоту можливого полум'я.

В усіх випадках забороняється залишати без догляду джерела відкритого вогню.

1.19. Керівник об'єкта та/або підприємства своїм розпорядчим документом визначає спеціальні місця для куріння, які необхідно позначити відповідним знаком або написом, і місця, де встановлюють урну або попільницю з негорючих матеріалів.

Куріння за межами спеціально відведених місць забороняється.

1.20. Місця для розведення багать треба утримувати очищеними до верхнього шару ґрунту, облямовувати смугою очищеного ґрунту не менше 2,5 м завширшки і розміщувати на відстані не менше 30 м від будинків та споруд, 25 м - до стоянок автотранспорту, 50 м - до хвойного та 25 м - до листяного лісового масиву.

1.21. З метою обмеження розповсюдження вогню під час виникнення пожежі у наметовому таборі намети слід установлювати в 1 - 2 ряди з відстанню між ними та рядами не менше 2,5 м. Площа, яку займає одна група наметів, не повинна перевищувати 1000 м² при відстані між групами не менше 15 м.

2. Утримання будинків, приміщень, споруд, евакуаційних шляхів і виходів

2.1. Усі будинки, приміщення і споруди повинні своєчасно очищатися від горючого сміття та відходів виробництва. Терміни очищення встановлюються технологічними регламентами або інструкціями, що затверджуються керівником об'єкта або підприємства.

2.2. Керівники об'єктів, підприємств повинні забезпечити утримання засобів протипожежного захисту у працездатному стані та забезпечити їх технічне обслуговування.

2.3. Тип заповнення прорізів у протипожежних перешкодах повинен відповідати вимогам ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва".

Протипожежні двері, ворота, вікна, люки, клапани, завіси (екрани) у протипожежних перешкодах повинні утримуватись у справному стані. Не допускається встановлювати будь-які пристрої, що перешкоджають нормальному зачиненню протипожежних дверей.

2.4. Клас вогнестійкості проходок електричних кабелів та інженерного обладнання будинків через огорожувальні конструкції з нормованою межею вогнестійкості або через протипожежні перешкоди має бути не меншим, ніж нормована межа вогнестійкості цієї огорожувальної конструкції або протипожежної перешкоди за ознаками Е (показник втрати цілісності) та І (показник втрати теплоізолювальної спроможності).

У місцях проходок трубопроводів через протипожежні перешкоди трубопроводи та їхню ізоляцію слід виконувати з негорючих матеріалів.

2.5. Дерев'яні конструкції в будинках усіх ступенів вогнестійкості, крім V, повинні піддаватися вогнезахисному оброблянню, за винятком вікон, дверей, воріт, підлоги, стелажів.

2.6. Роботи, пов'язані з проектуванням вогнезахисту та вогнезахисним оброблянням, виконуються суб'єктами господарювання, які мають відповідну ліцензію на такий вид робіт.

2.7. Упродовж строку експлуатації вогнезахисного покритву (просочення) повинні здійснюватись заходи щодо підтримання його у відповідному технічному стані. Для цього наказом керівника господарчого органу підприємства, що експлуатує об'єкт, на якому виконано вогнезахисне обробляння, призначається посадова особа, відповідальна за утримання вогнезахисного покритву.

Ця особа здійснює нагляд за технічним станом вогнезахисного покритву (просочення) у порядку, визначеному регламентом робіт з вогнезахисту.

2.8. Не менше одного разу на рік комісією господарчого органу здійснюється перевірка стану вогнезахисного покритву (просочення), за результатами якої складається акт перевірки технічного стану вогнезахисного покритву (просочення).

У разі виявлення пошкоджень вогнезахисного покритву (просочення) господарчий орган повинен ужити заходів щодо його відновлення (ремонту або заміни). Ремонт вогнезахисного покритву (просочення) здійснюється в порядку, визначеному Регламентом та проектом проведення робіт.

Якщо пошкоджений вогнезахисний покрив (просочення) не підлягає ремонту або закінчився строк його експлуатації, господарчий орган повинен забезпечити заміну вогнезахисного засобу або проведення повторного вогнезахисного обробляння. Заміна та повторне вогнезахисне обробляння здійснюються в порядку, визначеному для виконання робіт з вогнезахисного обробляння.

2.9. Для всіх будівель і приміщень виробничого, складського призначення повинні бути визначені категорія щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки "Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою", а також клас зони за ["Правилами будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок"](#) (далі - НПАОП 40.1-1.32-01), у тому числі для зовнішніх виробничих і складських дільниць, які необхідно позначати на вхідних дверях до приміщення, а також у межах зон усередині приміщень та ззовні.

Категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою визначаються керівниками (технологами) об'єктів, або проектувальними організаціями, або спеціалізованими науково-дослідними закладами.

2.10. Зберігати горючі гази, ЛЗР і ГР, вибухові речовини, балони з газами та інші речовини і матеріали, що мають підвищену вибухопожежну небезпеку, потрібно у приміщеннях, розташованих біля зовнішніх стін верхніх поверхів.

2.11. У підвальних та цокольних поверхах, а також в інших господарських приміщеннях, якщо вхід до них не ізольований від загальних евакуаційних сходових кліток, не допускається улаштовувати:

1) вибухопожежонебезпечні приміщення категорій А і Б, зберігання та застосування ЛЗР і ГР, вибухових речовин, балонів з газами, карбіду кальцію та інших речовин і матеріалів, що мають підвищену вибухопожежну небезпеку;

2) склади горючих матеріалів, майстерні, де використовуються горючі матеріали (за винятком індивідуальних житлових та дачних будинків).

2.12. Забороняється використовувати горища, технічні поверхи й приміщення (у тому числі вентиляційні камери, електрощитові) під виробничі дільниці та захищувати їх сторонніми предметами.

Двері горищ, технічних поверхів, вентиляційних камер, електрощитових, підвалів повинні утримуватися зачиненими. На дверях слід вказувати місце зберігання ключів. Вікна горищ, технічних поверхів, підвалів повинні бути засклені.

2.13. Прямокутні віконних прорізів підвальних і цокольних поверхів треба регулярно очищати від горючих матеріалів. Не допускається їх захищувати або закладати віконні прорізи.

2.14. У будинках житлового, громадського, адміністративного та побутового призначення забороняється розміщувати магазини та склади ЛЗР, ГР, вогнебезпечних (горючих) речовин і матеріалів, балонів з газом, майстерні та інші приміщення з категоріями за вибухопожежною небезпекою А і Б.

2.15. Стационарні зовнішні пожежні сходи, сходи на перепадах висот і огорожі на покриттях будівель та споруд необхідно утримувати справними, пофарбованими.

2.16. У разі необхідності встановлення на вікнах приміщень, де перебувають люди, ґрат останні повинні розкриватися, розсуватися або зніматися. Під час перебування в цих приміщеннях людей ґрати мають бути відчинені (зняті).

Установлювати глухі ґрати дозволяється у квартирах, банках, касах, складах, коморах, кімнатах для зберігання зброї і боєприпасів, а також на інших об'єктах, розрахованих на одночасне перебування до 50 осіб (крім навчальних закладів), та в інших випадках, передбачених нормами і правилами, затвердженими в установленому порядку.

2.17. У приміщеннях громадського призначення (крім приміщень, розташованих у будинках V ступеня вогнестійкості), в яких можливе перебування 50 та більше осіб, опорядження (облицювання) стін та стель забороняється з матеріалів з вищою пожежною небезпекою, ніж:

Г2, В2, Д2, Т2 - для приміщень, у яких можливе перебування до 1500 осіб;

Г1, В1, Д1, Т2 - для приміщень, у яких можливе перебування 1500 та більше осіб.

2.18. У будинках, приміщеннях, спорудах забороняється:

прибирати приміщення і прати одяг із застосуванням бензину, гасу та інших ЛЗР та ГР, а також відігрівати замерзлі труби із застосуванням відкритого вогню;

розкидати й залишати неприбраними промаслені обтиральні матеріали. Їх необхідно прибирати в металеві ящики, щільно закривати кришками і після закінчення роботи видаляти з приміщення у спеціально відведені за межами будівель місця, забезпечені негорючими збірниками з кришками, які щільно закриваються;

зберігати у житлових, громадських, адміністративних, побутових приміщеннях ЛЗР та ГР, а також використану тару з-під них.

2.19. Під час організації і проведення масових заходів (концерти, спортивні змагання, вечірки, святкові зібрання, ярмарки, презентації, розпродажі, виставки, ділові зустрічі, прийоми, фуршети, весілля, банкети, ювілеї, інші подібні заходи) слід дотримуватись таких вимог:

при кількості людей понад 50 осіб використовувати приміщення, забезпечені не менше ніж двома евакуаційними виходами, що не мають на вікнах глухих ґрат. Для будівель з перекриттями з горючих матеріалів такі заходи можуть проводитись у приміщеннях не вище другого поверху;

особи, яким доручено проведення таких заходів, перед їх початком зобов'язані оглянути приміщення, переконатися в забезпеченості нормованою кількістю первинних засобів пожежогасіння, справності засобів зв'язку, систем протипожежного захисту;

повинно бути організоване чергування на сцені та у приміщеннях залів членів добровільної пожежної охорони або відповідальних за пожежну безпеку.

При проведенні таких заходів забороняються заповнення приміщень людьми понад установлену норму, зменшення ширини проходів між рядами, установка в проходах додаткових посадкових місць, повне відключення під час спектаклів або вистав світла, проведення вогневих, фарбувальних та інших пожежо- і вибухонебезпечних робіт, використання свічок, бенгальських вогнів, відкритого вогню, феєрверків, а також включення в програму (сценарій) номерів (вистав) з використанням вогневих ефектів і куріння.

2.20. Під час проведення новорічних та різдвяних свят:

ялинка повинна встановлюватися на стійкій основі;

за відсутності в приміщенні електричного освітлення або його відключення святкування новорічної ялинки повинно проводитися тільки протягом світлового дня;

ялинку не слід встановлювати в проходах, біля виходів, на шляхах евакуації;

гірлянди та інші прикраси, які підключаються до електромережі, промислового виробництва застосовуються за умови наявності паспорта або сертифіката відповідності;

підключення гірлянд до мережі повинно виконуватися тільки за допомогою штепсельних з'єднань;

у разі виявлення несправності в ілюмінації вона повинна бути терміново вимкнена;

забороняється застосовувати для прикрашання ялинки свічки.

2.21. Кількість відвідувачів у залах для глядачів, обідніх, виставкових, торгових та іншого призначення, а також на трибунах не повинна перевищувати кількості, встановленої ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-9-2009 "Громадські будинки та споруди", ДБН В.2.2-13-2003 "Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди", ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення", іншими будівельними нормами за видами будинків та споруд або визначеної розрахунком, виходячи з пропускної спроможності шляхів евакуації.

У разі відсутності у будівельних нормах даних для розрахунку площі, що припадає на одну особу, місткість залу приймається з розрахунку не менше 1 м² на одну особу.

2.22. Будинки та інші об'єкти мають бути забезпечені адресними вказівниками (назва вулиці, номер будинку), встановленими на фасадах будівель або інших видних місцях і освітлюваними у темний час доби.

2.23. Кількість та розміри евакуаційних виходів з будівель і приміщень, їхні конструктивні й планувальні рішення, умови освітленості, забезпечення незадимленості, протяжність шляхів евакуації, їх облицювання (оздоблення) повинні відповідати вимогам ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-9-2009 "Громадські будинки та споруди", [ДБН В.2.2-15-2005 "Житлові будинки"](#), СНиП 2.09.02-85* "Производственные здания", ДБН В.2.3-15:2007 "Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів", ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення", інших будівельних норм за видами будинків та споруд.

Основні вимоги до утримання шляхів евакуації

Евакуація людей, персоналу з будівель та споруд під час пожежі.

Вплив діяльності людини на навколишнє середовище.

Вирішення проблем евакуації людей, пов'язаних із забезпеченням безпеки людей під час пожежі являє собою значну складність у зв'язку з тим, що має свою особливість і специфіку і повинно здійснюватись шляхами, що відрізняються від шляхів захисту будівельних конструкцій.

Небезпечна для людини температура 70 °С майже на порядок нижче за небезпечну для будівельних конструкцій.

Вибух у приміщенні при концентрації вибухонебезпечної суміші менше за 5% його вільного об'єму (при цьому виробництво не вважається вибухонебезпечним, $P < 5$ кРа, може не представляти небезпеку для будівлі, але може викликати загибель людей.

Одне і те ж пожежне навантаження у приміщенні у разі пожежі представляє різну небезпеку для конструкцій і людей.

При оцінці безпеки людей необхідно враховувати димоутворюючу здатність речовин і матеріалів, токсичність продуктів горіння, хоч ці фактори не впливають на вогнестійкість.

Автоматичні швидкодіючі установки пожежогасіння забезпечуючи захист будівельних конструкцій, не завжди забезпечують безпеку людей.

Специфіка захисту людей від наслідків пожежі полягає і в тому, що, на відміну від забезпечення збереження будівельних конструкцій, безпека людей повинна гарантуватися у всіх випадках і незалежно від затрат.

Вона досягається цілим рядом заходів організаційного характеру, конструктивними і об'ємно-планувальними

рішеннями, спрямованими на ізоляцію джерел задимлення і створення умов для вільного (комфортного) руху людей при евакуації, обмеженням застосування горючих матеріалів на шляхах евакуації.

Першою характерною особливістю евакуації під час пожежі є рух людей: в залежності від умов або ситуації він поділяється на нормальний- що здійснюється за нормальних умов функціонування приміщень, будівель і споруд та вимушений, що здійснюється з метою швидкого покидання приміщення або будівлі через виникнення загрози небезпеки.

Вимушений рух внаслідок одночасного і спрямованого напрямку евакуації людей створює збільшення щільності людських потоків і швидкість руху може зменшуватись.

При пожежі виникає загроза здоров'ю і життю людей. Тому процес евакуації починається практично одночасно і має чітку спрямованість. Наприклад, в залі для глядачів театру всі глядачі одночасно встають зі своїх місць і йдуть до виходів.

Внаслідок такого одночасного руху та внаслідок обмеженої пропускної спроможності евакошляхів і виходів створюється велика скупченість людей, що значно зменшує швидкість руху виникає суперечливість – чим швидше люди прагнуть залишити приміщення і будівлю, тим більше часу вони змушені витратити на це.

Особливостями руху під час евакуації є також несприятливий вплив НФП і можливість виникнення паніки.

Паніка має дві основні форми:

1- вона проявляється у вигляді метушні, форсованому русі людей, що призводить до дезорганізації потоку людей;

2- у формі деморалізації і паралічу, нездатності до швидкої і організованої евакуації.

Основні причини виникнення паніки:

- 1- обмежена кількість евакошляхів та виходів;**
- 2- вплив НФП на людей на шляхах евакуації;**
- 3- непридатність або блокування шляхів евакуації;**
- 4- форсований рух не проінформованих людей;**

5- невідповідність і не врахованість організаційних заходів евакуації під час пожежі адміністрацією об'єкту.

Паніка може бути виключена і попереджена заходами психологічного впливу, організаційними діями, забезпеченням безперешкодного руху людей шляхами евакуації, своєчасним оповіщенням людей, організацією аварійного освітлення та знанням відповідного порядку і маршруту шляхів евакуації, а також відповідними конструктивними і об'ємно-планувальними рішеннями.

Аварійне освітлення евакуювання призначене для того, щоб дати людям можливість покинути небезпечне місце та створити необхідні умови бачення та орієнтації на шляхах евакуювання і забезпечити легкий пошук засобів безпеки та пожежогасіння.

Аварійне освітлення евакуювання повинно бути стаціонарно встановлено, освітлювати зону підлоги та мати ударостійкий корпус.

Аварійне освітлення евакуювання повинно створювати на підлозі головних проходів і на сходах 0,5 лк.

Аварійне освітлення евакуювання при вимкненні основного джерела електроживлення повинно працювати не менше 60 хв від резервного джерела.

Вимоги до влаштування аварійного освітлення евакуювання необхідно встановлювати згідно з вимогами ДБН В.2.5-23 та ДБН В.2.5-28.

(ДБН В.1.1-7-2002 Пожежна безпека об'єктів будівництва)

5.3 Евакуація людей на випадок пожежі повинна передбачатися по шляхах евакуації через евакуаційні виходи.

5.4 Частини будинку різного призначення, відділені протипожежними стінами 1-го типу (протипожежні відсіки), повинні бути забезпечені самостійними шляхами евакуації.

5.5 Приміщення, розділені на частини перегородками, які трансформуються, або протипожежними завісами (екранами) повинні мати самостійні евакуаційні виходи з кожної частини.

5.6 Ліфти, у тому числі призначені для транспортування підрозділів пожежної охорони, ескалатори та інші механічні засоби транспортування людей, а також засоби, передбачені для їх рятування під час пожежі, не слід враховувати під час проектуванні шляхів евакуації.

Евакуаційні виходи

5.9 Виходи відносять до евакуаційних, якщо вони ведуть із приміщень:

а) першого поверху - назовні безпосередньо або через коридор, вестибюль (фойє), сходову клітку;

б) будь-якого надземного поверху, крім першого: через коридор, хол (крім холу зазначеного у підпункті а) пункту 5.22), фойє до сходової клітки або сходів типу С3; безпосередньо до сходової клітки або сходів типу С3;

в) у сусіднє приміщення на тому ж поверсі, яке забезпечено виходами, зазначеними в підпунктах а) та б), за винятком випадків, обумовлених НД;

г) цокольного, підвального, підземного поверхів - назовні безпосередньо, через сходову клітку або через коридор, який веде до сходової клітки, що має вихід назовні безпосередньо або ізолюваний від розташованих вище поверхів.

Допускається:

д) евакуаційні виходи з цокольних, підвальних і підземних поверхів передбачати через загальні сходові клітки з окремим виходом назовні, який відокремлюється від іншої частини сходової клітки суцільною протипожежною перегородкою 1-го типу на висоту одного поверху;

е) евакуаційні виходи із фойє, гардеробних, приміщень для паління та санітарних вузлів, розташованих у цокольних, підвальних і підземних поверхах будинків громадського призначення, передбачати у вестибюль (фойє), коридор першого поверху по окремих сходах типу С2.

5.10 Евакуаційні виходи не влаштовуються через розсувні та піднімально-опускні двері й ворота, двері, що обертаються, та турнікети, що обертаються або розсуваються.

Хвіртки в двостулкових, розтульних, розсувних і піднімально-опускних воротах можуть вважатися евакуаційними виходами за умови виконання 5.16, 5.18. Висота порога в таких хвіртках повинна бути не більш як 0,1 м.

5.11 Евакуаційні виходи назовні допускається передбачати через тамбури.

5.12 Ширину тамбурів або тамбур-шлюзів слід приймати більшою за ширину виходів (прорізів) не менш як на 0,5 м (по 0,25 м з кожного боку прорізу), а глибину – більшу за ширину виходу (прорізу) на 0,2 м, але не меншу за 1,2 м.

5.13 З будинку, з кожного поверху та з приміщення слід передбачати не менше двох евакуаційних виходів, за винятком випадків, обумовлених НД.

Допускається передбачати один евакуаційний вихід із:

а) приміщення з одночасним перебуванням не більш як 50 людей, якщо відстань від найвіддаленішої точки підлоги до зазначеного виходу не перевищує 25 м;

б) приміщення площею не більш як 300 м², розташоване у цокольному, підвальному, підземному поверхах, якщо кількість людей, які постійно перебувають у ньому, не перевищує 5 осіб. При кількості людей від 6 до 15 допускається передбачати другий вихід через люк з розмірами не менш як 0,6 м х 0,8 м з вертикальними металевими сходами завширшки не менш як 0,45 м або через вікно з розмірами не менш як 0,75 м х 1,5 м і з пристосуванням для виходу. Вихід через приямок повинен бути обладнаний металевими сходами (або скобами) в напрямку;

в) цокольного, підвального, підземного поверхів площею не більш як 300 м² та призначених для одночасного перебування не більше 5 людей. При кількості людей від 6 до 15 з поверху повинен передбачатися додатковий вихід відповідно до підпункту б) цього пункту.

5.14 Кількість евакуаційних виходів з будинку повинна бути не меншою за кількість евакуаційних виходів з будь-якого його поверху.

Евакуаційні шляхи

5.22 Евакуаційні шляхи слід проектувати з урахуванням 5.6, 5.9. Вони не повинні включати ділянки, що ведуть:

а) через ліфтові холи й тамбури перед ліфтами у будинках із сходовими клітками типів Н1 – Н4;

б) через приміщення, виходи з яких повинні бути закриті відповідно до умов експлуатації;

в) транзитом через сходові клітки, коли площадка сходової клітки є частиною коридору;

г) покрівлею будинку, за винятком покрівель, що експлуатуються, або спеціально обладнаної ділянки покрівлі.

5.23 Гранично допустима відстань по шляхах евакуації від найвіддаленішої точки підлоги приміщення (для приміщень виробничого призначення –

найвіддаленого робочого місця) до найближчого евакуаційного виходу в коридор, на сходи, сходову клітку або безпосередньо назовні повинна обмежуватися та прийматися з урахуванням призначення, категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою цього приміщення, ступеня вогнестійкості будинку, чисельності людей, які евакуюються, геометричних параметрів приміщень та евакуаційних шляхів, розташування технологічного та іншого обладнання. Ця відстань вимірюється по осі евакуаційного шляху та встановлюється НД з проектування будинків відповідного призначення.

Довжину шляху евакуації сходами типу С2 слід приймати такою, що дорівнює потрібній висоті їхніх маршів.

5.24 У будинках усіх ступенів вогнестійкості, крім будинків V ступеня вогнестійкості, на шляхах евакуації не дозволяється застосовувати будівельні матеріали з вищою пожежною небезпекою, ніж:

а) Г1, В1, Д2, Т2 - для оздоблення стін, стель і заповнення в підвісних стелях вестибюлів, сходових кліток, ліфтових холів;

б) Г2, В2, Д2, Т2 - для оздоблення стін, стель і заповнення в підвісних стелях коридорів, холів і фойє;

в) Г2, РП1, Д2, Т2 - для покриттів підлог вестибюлів, сходів, сходових кліток, ліфтових холів;

г) В2, РП2, Д2, Т2 - для покриттів підлог коридорів, холів, фойє.

Дозволяється в коридорах, холах (окрім ліфтових холів), фойє влаштовувати підлоги з деревини.

Каркаси підвісних стель на шляхах евакуації та у приміщеннях слід виконувати з негорючих матеріалів.

5.25 У коридорах поверхів не дозволяється розміщувати:

а) обладнання, комунікації, які виступають з площини стін на висоті, меншій за 2 м (крім випадків, обумовлених НД);

б) трубопроводи та інші комунікації для транспортування горючих газів, рідин, матеріалів, пилоповітряних сумішей;

в) шафи, у тому числі вбудовані, за винятком шаф для комунікацій будинку та пожежних кранів. При цьому шафи для комунікацій повинні виконуватися з негорючих матеріалів.

Примітка. На шляхах евакуації дозволяється розміщувати шафи для пожежних кранів, які виступають за площину стіни, за умови, що ці шафи не зменшують нормовану ширину евакуаційного шляху.

5.26 Коридори поверхів за довжиною слід поділяти протипожежними перегородками 2-го типу на ділянки, довжина яких встановлюється СНиП 2.04.05 або іншими НД, але вона не повинна перевищувати 60 м.

У будинках з умовною висотою понад 26,5 м зазначені перегородки повинні бути протипожежними 1-го типу.

5.27 Висота та ширина шляхів евакуації встановлюється НД відповідно до призначення будинку. При цьому висота шляхів евакуації повинна бути не меншою

як 2,0 м, а їх ширина – 1,0 м.

Ширину проходів до одиночних робочих місць у межах одного приміщення дозволяється зменшувати до 0,7 м.

5.28 За наявності дверей, що відчиняються з приміщень у коридори поверхів, ширину евакуаційних шляхів по коридору слід приймати такою, що дорівнює ширині коридору, яку зменшено:

а) на половину ширини дверного полотна - при розташуванні дверей з одного боку коридору;

б) на ширину дверного полотна - при розташуванні дверей з двох боків коридору.

5.29 На підлозі на шляху евакуації не допускається влаштовувати перепади висот і виступи, за винятком:

а) перепаду висот, на якому влаштовано пандус з ухилом не більш як 1:6;

б) перепаду висот понад 45 см, на якому влаштовані сходи, що мають не менше 3-х східців і огороження з поручнями;

в) порогів, які влаштовуються в евакуаційних виходах і мають висоту не більш як 0,05 м.

5.30 На шляхах евакуації не дозволяється влаштовувати гвинтові сходи та забіжні сходи, а також сходові марші з різною шириною проступів та різною висотою присхідців у межах одного сходового маршу, за винятком випадків, обумовлених у НД.

5.31 У вестибюлях дозволяється розміщувати відкриті гардероби, огорожені робочі місця для охорони таким чином, щоб вони не перешкоджали евакуації людей. Огородження робочих місць для охорони повинно виконуватися з негорючих матеріалів або матеріалів групи горючості Г1.

5.32 У будинках I, II, III ступенів вогнестійкості вестибюлі, що мають сполучення зі сходовими клітками, повинні відокремлюватися від суміжних приміщень протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу. У разі влаштування виходів із суміжних приміщень безпосередньо у вестибюль у зазначених перегородках необхідно встановлювати протипожежні двері 2-го типу.

Дозволяється не відокремлювати вестибюль протипожежними перегородками, якщо сходові клітки, крім виходу у вестибюль, має вихід безпосередньо назовні.

Для будинків I ступеня вогнестійкості межа вогнестійкості зазначених протипожежних перегородок має бути не меншою за EI 60, а протипожежного перекриття - REI 60.

Таблиця 6.

Характеристика СО та управління евакуацією людей при пожежі	Наявність зазначених характеристик у різних типів СО				
	1	2	3	4	5
1. Способи оповіщення:					
- звуковий (дзвінок, тонований сигнал та ін.)	+	+	*	*	*
- мовний (запис і передача спеціальних текстів)	-	-	+	+	+

- світловий: а) світловий сигнал, який блимає б) світлові показники «Вихід» в) світлові показники напрямку руху г) світлові показники напрямку руху з включенням окремо для кожної зони	*	*	—	—	—
	*	+	+	+	+
	—	*	*	+	+
	—	*	*	*	+
2. Зв'язок зони оповіщення з диспетчерською	—	—	*	+	+
3. Черговість оповіщення: - всіх одночасно - тільки в одному приміщенні (частині будинку) - спочатку обслуговуючого персоналу, а потім усіх інших за спеціально розробленою черговістю	*	+	—	—	—
	*	*	*	—	—
	—	*	+	+	+
4. Повна автоматизація управління СО та можливість реалізації різних варіантів організації евакуації з кожної зони оповіщення	—	—	—	—	+

Примітка.

У таблиці наведено такі позначення:

“ + ” – вимагається,

“ * ” – рекомендується;

“ — ” – не вимагається.

(НАПБ А.0.001-2014)

2.24. У разі розміщення технологічного, експозиційного та іншого обладнання у приміщеннях повинні бути забезпечені евакуаційні проходи до сходових кліток та інших шляхів евакуації відповідно до ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-9-2009 "Громадські будинки та споруди", [ДБН В.2.2-15-2005 "Житлові будинки"](#), СНиП 2.09.02-85* "Производственные здания", ДБН В.2.3-15:2007 "Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів", ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення", інших будівельних норм за видами будинків та споруд.

2.25. Розміщення крісел в актових і конференц-залах, залах зборів і нарад та в інших подібних приміщеннях повинно відповідати вимогам ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-9-2009 "Громадські будинки та споруди", ДБН В.2.2-13-2003 "Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди", ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення", ДБН В.2.2-16-2005 "Культурно-видовищні та дозвіллієві заклади".

2.26. У приміщенні, яке має один евакуаційний вихід, дозволяється одночасно розміщувати (дозволяється перебування) не більше 50 осіб.

2.27. Двері на шляхах евакуації повинні відчинятися в напрямку виходу з будівель (приміщень), за винятком випадків, які обумовлені ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", [ДБН В.2.2-15-2005 "Житлові будинки"](#).

За наявності людей у приміщенні двері евакуаційних виходів можуть замикатися лише на внутрішні запори, які відкриваються зсередини без ключа.

2.28. Килими, килимові доріжки й інше покриття підлоги у приміщеннях з одночасним перебуванням 50 та більше осіб, коридорах, на сходових клітках повинні кріпитися до підлоги і бути помірно небезпечними щодо токсичності продуктів горіння, мати помірну димоутворювальну здатність згідно з ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов.

Номенклатура показателей и методы их определения" та відповідати групам поширення полум'я РП1, РП2 згідно з ДСТУ Б В.2.7-70-98 "Будівельні матеріали. Метод випробування на розповсюдження полум'я".

2.29. Сходові марші і площадки повинні мати справні огорожі із поручнями, котрі не повинні зменшувати встановлену ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.2-9-2009 "Громадські будинки та споруди", [ДБН В.2.2-15-2005 "Житлові будинки"](#), СНиП 2.09.02-85* "Производственные здания", ДБН В.2.3-15:2007 "Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів", ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення" ширину сходових маршів і площадок.

2.30. На сходових клітках (за винятком незадимлюваних) дозволяється встановлювати прилади опалення, у тому числі на висоті 2,2 м та вище від поверхні проступів та сходових площадок, сміттєпроводи, поверхові сумісні електрощити, поштові скриньки та пожежні кран-комплекти за умови, що це обладнання не зменшує нормативної ширини проходу сходовими площадками та маршами.

2.31. Сходові клітки, внутрішні відкриті та зовнішні сходи, коридори, проходи та інші шляхи евакуації мають бути забезпечені евакуаційним освітленням відповідно до вимог ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.5-23-2010 "Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення" та Правил улаштування електроустановок (далі - ПУЕ).

Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінків у разі перебування в будинку людей.

2.32. Встановлені згідно з вимогами ДБН В.1.1-7-2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.5-23-2010 "Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення" світлові покажчики "Вихід" необхідно постійно утримувати справними. У залах для глядачів, виставкових, актових залах та інших подібних приміщеннях вони мають бути увімкнуті на весь час перебування людей (проведення заходу).

2.33. Для об'єктів IV та V категорій складності згідно з ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 "Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва" слід визначати розрахунковий час евакуації людей у разі пожежі відповідно до ГОСТ 12.1.004-91 "Пожарная безопасность. Общие требования".

2.34. На випадок відключення електроенергії обслуговуючий персонал будинків (крім житлових), де у вечірній та нічний час можливе перебування людей, повинен мати електричні ліхтарі. Кількість ліхтарів визначається адміністрацією, виходячи з особливостей об'єкта, наявності чергового персоналу, кількості людей у будинку (але не менше одного ліхтаря на кожного працівника, який чергує на об'єкті у вечірній або нічний час).

2.35. Сміттєзбірні камери та стволи повинні регулярно очищатися від сміття та горючих відходів, які треба збирати на спеціально виділених майданчиках у контейнери або ящики з негорючих матеріалів.

Двері сміттєзбірних камер повинні утримуватися замкненими на замок.

2.36. Порядок експлуатації пожежних ліфтів визначається чинним законодавством.

2.37. Не допускається:

улаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, двері розсувні, підйомні, такі, що обертаються, та інші пристрої, які перешкоджають вільній евакуації людей;

захаращувати шляхи евакуації меблями, обладнанням, різними матеріалами;

забивати, заварювати, замикати на навісні замки, болтові з'єднання та інші запори, що важко відчиняються зсередини, зовнішні евакуаційні двері будівель;

розташовувати у тамбурах виходів, за винятком квартир та індивідуальних житлових будинків, гардероби, вішалки для одягу, сушарні, пристосовувати їх для торгівлі, а також зберігання, у тому числі тимчасового, будь-якого інвентарю та матеріалу;

захарашувати меблями, устаткуванням та іншими предметами двері, люки на балконах і лоджіях, переходи в суміжні секції та виходи на зовнішні евакуаційні драбини, евакуаційні площадки квартир житлових будинків;

знімати встановлені на балконах (лоджіях) драбини;

улаштовувати у сходових клітках приміщення будь-якого призначення (кіоски), обладнання;

улаштовувати у загальних коридорах комори і вбудовані шафи, за винятком шаф для інженерних комунікацій; зберігати в шафах (нішах) для інженерних комунікацій горючі матеріали;

розташовувати в ліфтових холах приміщення різного призначення;

робити засклення або закладання жалюзі і отворів повітряних зон у незадимлюваних сходових клітках;

знімати двері вестибюлів, холів, тамбурів і сходових кліток;

замінити скло, що не дає скалок при руйнуванні, на звичайне у дверях;

знімати пристрої для самозачинення дверей сходових кліток, коридорів, холів, тамбурів, а також фіксувати самозакривні двері у відчиненому положенні;

зменшувати нормативну площу фрамуг у зовнішніх стінах сходових кліток або закладати їх;

розвішувати у сходових клітках на стінах дзеркала, стенди, панно, інші горючі матеріали.

Територія підприємства, а також будівлі, споруди, приміщення мають бути забезпечені відповідними знаками безпеки згідно з ДСТУ ISO 6309:2007 Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір.

Знаки пожежної безпеки, які встановлені біля входу у приміщення (на воротах, входних дверях) означають, що дія цих знаків охоплює усе приміщення. За необхідності обмежень зони дії знаку слід дати відповідне роз'яснення у пояснювальному надпису.

Всі знаки пожежної безпеки, які представлені у ДСТУ, поділені на такі групи:

засоби оповіщення про пожежу і засоби ручного керування

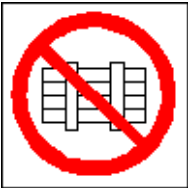
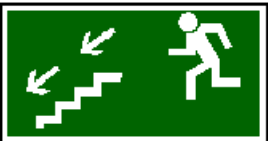

	Кнопка включення засобів і систем пожежної автоматики	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця ручного пуску установок пожежної сигналізації, протидимного захисту та пожежогасіння; місця (пункту) подачі сигналу пожежної тривоги
	Звуковий оповіщувач пожежної тривоги	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується індивідуально
	Телефон для використання при пожежі	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження телефону прямого зв'язку з пожежною охороною

шляхи евакуації

	Евакуаційний (запасний) вихід	Форма: прямокутник Фон: зелений Символ: білий	Використовується для позначення дверей евакуаційних виходів
---	-------------------------------	---	---

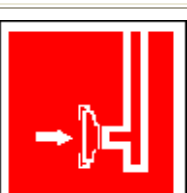
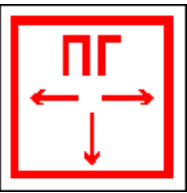
	Забороняється захаращувати і (або) складувати	Форма: коло Фон: білий Символ: чорний Контур і діагональ: червоний	Використовується на шляхах евакуації, у евакуаційних виходах і для забезпечення вільного доступу до пожежно- технічної продукції
 	Двері евакуаційного виходу	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресціруючий	Використовується для позначення дверей евакуаційних виходів
	Зрушити, щоб відкрити	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Використовується для позначення зсувних дверей
 	Напрямок до евакуаційного виходу	Форма: прямокутник Фон: зелений Символ: білий	Використовується на шляхах евакуації для вказівки напряму руху до евакуаційного виходу
 	Напрямок до евакуаційного виходу (сходами вниз)	Форма: прямокутник Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Використовується на шляхах евакуації при русі (по сходах)

	Напрямок до евакуаційного виходу (по сходах вгору)	Форма: прямокутник Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Використовується на шляхах евакуації при русі по сходах вгору
	Відкривати поворотом від себе	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Використовується на стулкових дверях евакуаційних виходів
	Відкривати поворотом до себе	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Теж
	Розбий скло	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресціює	Використовується у випадках, коли потрібно розбити скло, щоб отримати доступ до ключа для відкривання дверей або розбити скляну панель, щоб вийти з будівлі, приміщення

обладнання для пожежогасіння

	Місце розміщення пожежного обладнання	Форма: квадрат Фон: червоний Символ:	Використовується для позначення місця знаходження різних видів пожежно-технічної продукції
---	---------------------------------------	--	--

			білий	
		Вогнегасник	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження вогнегасника
		Пожежний кран	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження пожежного крана
		Пожежна драбина	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження пожежних сходів
		Пожежне вододжерело	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження пожежного водоймища або пірса для пожежних машин
		Пожежний сухотрубний стояк	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується для позначення місця знаходження пожежного сухотрубних стояка
		Пожежний гідрант	Форма: квадрат Фон: білий Символ: червоний	Використовується для позначення підземних пожежних гідрантів. На знаку повинні бути цифри, що позначають відстань до гідранта в метрах.

зони або матеріали особливого пожежного ризику

	Пожежонебезпечно: легкозаймисті речовини	Форма: трикутник Фон: жовтий Символ: чорний Контур: чорний	Використовується, щоб звернути увагу на наявність легкозаймистих речовин
	Пожежонебезпечно: окислювач	Форма: трикутник Фон: жовтий Символ: чорний Контур: чорний	Використовується, щоб звернути увагу на наявність окислювачів
	Забороняється гасити водою	Форма: коло Фон: білий Символ: чорний Контур і діагональ: червоний	Використовується в місцях, де гасіння водою не допускається
	Забороняється курити	Форма: коло Фон: білий Символ: чорний Контур і діагональ: червоний	Використовується, коли паління може стати причиною пожежі
	Забороняється користуватися відкритим вогнем і курити	Форма: коло Фон: білий Символ: чорний Контур і діагональ: червоний	Використовується, коли відкритий вогонь або куріння можуть стати причиною пожежі
	Місце куріння	Форма: коло Фон: синій Символ: білий	Використовується для позначення місця куріння
Рекомендований	Вибухонебезпечно:	Форма:	Використовується, щоб

знак 	вибухонебезпечне середовище	трикутник Фон: жовтий Символ: чорний Контур: чорний	звернути увагу на наявність вибухонебезпечного середовища або вибухових речовин
---	-----------------------------	--	---

додаткові знаки

 	Напрямок евакуації	Форма: квадрат Фон: зелений Символ: білий фосфоресцює	Використовується на шляхах евакуації для позначення напрямку до евакуаційного виходу
 	Напрямок до місця знаходження пожежно-технічної продукції	Форма: квадрат Фон: червоний Символ: білий	Використовується спільно із знаками пожежно-технічної продукції

(НАПБ А.0.001-2014)

2. Система протипожежного водопроводу

2.1. Зовнішній протипожежний водопровід повинен відповідати таким вимогам:

1) необхідність облаштування системи зовнішнього протипожежного водопроводу населених пунктів, підприємств та вимоги до цих систем визначаються ДБН В.2.5-74:2013 "Водопостачання. Зовнішні мережі";

- 2) відповідальними за технічний стан пожежних гідрантів, установлених на мережі водопроводу населених пунктів, є відповідні служби (організації, установи), які утримують ці мережі водопроводу, а на території підприємств - їх власники або орендарі;
- 3) пожежні гідранти та пожежні резервуари повинні бути справними і утримуватися таким чином, щоб забезпечити безперешкодний забір води пожежними автомобілями;
- 4) у разі відключення ділянок водопровідної мережі та гідрантів або зменшення тиску мережі нижче за потрібний необхідно сповіщати про це пожежно-рятувальні підрозділи;
- 5) для контролю працездатності мережі систем зовнішнього протипожежного водопроводу необхідно 1 раз на рік проводити випробування на тиск та витрату води з оформленням акта. Випробування водопроводу повинно проводитися також після кожного ремонту, реконструкції або підключення нових споживачів до мережі водопроводу;
- 6) пожежні гідранти і водойми повинні мати під'їзди з твердим покриттям. У разі наявності на території об'єкта або поблизу нього (у радіусі до 200 м) природних або штучних вододжерел до них повинні бути влаштовані під'їзди з майданчиками (пірсами) розміром не менше 12 x 12 м для встановлення пожежних автомобілів і забирання води будь-якої пори року;
- 7) витрачений під час гасіння пожежі протипожежний запас води з резервуарів має бути відновлений у строк згідно з ДБН В.2.5-74:2013 "Водопостачання. Зовнішні мережі і споруди";
- 8) пожежні резервуари (водойми) та їх обладнання повинні бути захищені від замерзання води. Узимку для забирання води з відкритих вододжерел слід встановлювати утеплені ополонки розміром не менше 0,6 x 0,6 м, які мають утримуватись у зручному для використання стані;
- 9) підтримання у постійній готовності штучних водойм, водозабірних пристроїв, під'їздів до вододжерел покладається: на підприємстві - на його власника (орендаря); у населених пунктах - на органи місцевого самоврядування;
- 10) біля місць розташування пожежних гідрантів і водойм повинні бути встановлені (відповідальні за встановлення - згідно з підпунктом 9 цього пункту) покажчики (об'ємні зі світильником або плоскі із застосуванням світловідбивних покриттів) з нанесеними на них:
- для пожежного гідранта - літерним індексом ПГ, цифровими значеннями відстані в метрах від покажчика до гідранта, внутрішнього діаметра трубопроводу в міліметрах, зазначенням виду водопровідної мережі (тупикова чи кільцева);

для пожежної водойми - літерним індексом ПВ, цифровими значеннями запасу води в кубічних метрах та кількості пожежних автомобілів, котрі можуть одночасно встановлюватися на майданчику біля водойми;

11) водонапірні башти повинні бути забезпечені під'їздом з твердим покриттям і пристосовані для відбору води пожежно-рятувальною технікою будь-якої пори року. На корпус водонапірної башти слід наносити позначення, яке вказує на місце розташування пристрою для забирання води пожежно-рятувальною технікою;

12) не допускається використовувати для побутових, виробничих та інших господарських потреб протипожежний запас води, що зберігається в резервуарах, водонапірних баштах, водоймах та інших ємнісних спорудах.

2.2. Система внутрішнього протипожежного водопроводу повинна відповідати таким вимогам:

1) необхідність улаштування внутрішнього протипожежного водопроводу, кількість введів у будинок, витрати води на внутрішнє пожежогасіння та кількість струменів від пожежних кран-комплектів визначаються, виходячи з вимог ДБН В.2.5-64:2012 "Внутрішній водопровід та каналізація";

2) внутрішні пожежні кран-комплекти слід установлювати в доступних місцях за ДБН В.2.5-64:2012 "Внутрішній водопровід та каналізація". При цьому їх розміщення не повинно заважати евакуації людей;

3) кожен пожежний кран-комплект має бути укомплектований пожежним рукавом однакового з ним діаметра та стволом, кнопкою дистанційного запуску пожежних насосів (за наявності таких насосів), а також важелем для полегшення відкривання вентиля. Елементи з'єднання пожежного крана, рукавів та ручного пожежного ствола мають бути однотипними;

4) пожежний плоскоскладальний рукав необхідно утримувати сухим, складеним в "гармошку" або подвійну скатку, приєднаним до крана та ствола і не рідше одного разу на шість місяців розгортати та згортати наново;

5) використання пожежних рукавів для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням, не допускається;

6) у вибухопожежонебезпечних приміщеннях за наявності пилу пожежні крани повинні бути укомплектовані пожежними стволами, що подають воду як суцільним струменем, так і розпиленням;

7) пожежні кран-комплекти повинні розміщуватись у вбудованих або навісних шафах, які мають отвори для провітрювання і пристосовані для опломбування та візуального огляду їх без розкривання. При виготовленні шаф рекомендується передбачати в них місце для зберігання двох вогнегасників. На дверцята шаф, в яких знаходяться вогнегасники, мають бути нанесені відповідні

показники за ДСТУ ISO 6309:2007 "Противопожечний захист. Знаки безпеки. Форма та колір" (ISO 6309:1987, IDT) та ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности";

8) спосіб установлення пожежного кран-комплекту повинен забезпечувати зручність повертання вентиля та приєднання рукава. Напрямок осі вихідного отвору патрубка пожежного крана повинен виключати різкий залом пожежного рукава у місці його приєднання;

9) на дверцятах пожежних шафок із зовнішнього боку повинні бути вказані після літерного індексу "ПК" порядковий номер крана та номер телефону для виклику пожежно-рятувальних підрозділів;

10) пожежні кран-комплекти не рідше одного разу на шість місяців підлягають технічному обслуговуванню і перевірці на працездатність шляхом пуску води з реєстрацією результатів перевірки у спеціальному журналі обліку технічного обслуговування. Пожежні кран-комплекти повинні постійно бути справними і доступними для використання;

11) зовнішні патрубки з приєднуваними головками, засувки, зворотні клапани для приєднання рукавів пожежних машин повинні утримуватись у справному стані;

12) у неопалюваних приміщеннях узимку вода з внутрішнього протипожежного водопроводу повинна зливатись. При цьому біля пожежних кранів-комплектів повинні бути написи (таблички) про місце розташування і порядок відкривання відповідної засувки або пуску насоса. З порядком відкривання засувки або пуску насоса необхідно ознайомити всіх працівників цього об'єкта;

13) за наявності в неопалюваному приміщенні (будинку) трьох і більше пожежних кранів-комплектів на сухотрубній мережі внутрішнього протипожежного водопроводу в утепленому місці на вводі необхідно встановлювати засувку з електроприводом. Її відкриття та пуск насоса слід здійснювати дистанційно від пускових кнопок, установлених всередині шафок пожежних кран-комплектів.

2.3. Насосні станції повинні відповідати таким вимогам:

1) у приміщенні насосної станції повинні бути вивішені загальна схема протипожежного водопостачання та схема обв'язки насосів. На кожній засувці і пожежному насосі-підвищувачі повинна бути інформація про їх призначення. Порядок увімкнення насосів-підвищувачів визначається інструкцією;

2) приміщення насосних станцій повинні бути опалюваними, у них забороняється зберігання сторонніх предметів і устаткування;

3) трубопроводи й насоси необхідно фарбувати у відповідний колір згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности", ГОСТ

14202-69 "Трубопроводы промышленных предприятий. Опознавательная окраска, предупреждающие знаки и маркировочные щитки";

4) електрифіковані засувки повинні перевірятися не рідше двох разів на рік, а пожежні насоси - щомісяця й утримуватись у постійній експлуатаційній готовності. Не рідше одного разу на місяць повинна перевірятися надійність переведення пожежних насосів з основного на резервне електропостачання (у тому числі від дизельних агрегатів) з реєстрацією результатів у журналі;

5) розміщення запірної арматури на всмоктувальних і напірних трубопроводах пожежних насосів повинно забезпечувати можливість заміни або ремонту будь-якого насоса, зворотного клапана, запірної арматури без припинення подавання води в мережу протипожежного водопроводу;

6) біля входу в приміщення насосної станції слід розміщувати напис (табло) "Пожежна насосна станція" з освітленням уночі;

7) якщо на насосній станції немає постійного чергового персоналу, то приміщення повинно замикатися на замок, а місце зберігання ключів - зазначатися написом на дверях.

(НАПБ А.0.001-2014)

I. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

1. Діяльність із забезпечення пожежної безпеки є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і працівників підприємств та об'єктів.

2. Керівник підприємства повинен визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, діляниць, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання й експлуатацію засобів протипожежного захисту.

Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту передбачаються у посадових інструкціях, обов'язках, положеннях про підрозділ.

3. На кожному об'єкті відповідним документом (наказом, інструкцією тощо) повинен бути встановлений протипожежний режим, який включає:

порядок утримання шляхів евакуації;

визначення спеціальних місць для куріння;

порядок застосування відкритого вогню;

порядок використання побутових нагрівальних приладів;

порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт;

правила проїзду та стоянки транспортних засобів;

місця для зберігання і допустиму кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, що можуть одночасно знаходитися у приміщеннях і на території;

порядок прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та ганчір'я, очищення елементів вентиляційних систем від горючих відкладень;

порядок відключення від мережі електроживлення обладнання та вентиляційних систем у разі пожежі;

порядок огляду й зачинення приміщень після закінчення роботи;

порядок проходження посадовими особами навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;

порядок організації експлуатації і обслуговування наявних засобів протипожежного захисту;

порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;

порядок збирання членів пожежно-рятувального підрозділу добровільної пожежної охорони та посадових осіб, відповідальних за пожежну безпеку, у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні й святкові дні;

порядок дій у разі виникнення пожежі: порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежно-рятувальних підрозділів, зупинки технологічного устаткування, вимкнення ліфтів, підйомників, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів пожежогасіння; послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки. При розробленні інструкцій дій у разі виникнення (виявлення) пожежі необхідно використовувати розділ VIII цих Правил.

Працівники об'єкта мають бути ознайомлені з цими вимогами на інструктажах під час проходження пожежно-технічного мінімуму.

4. Для кожного приміщення об'єкта мають бути розроблені та затверджені керівником об'єкта інструкції про заходи пожежної безпеки.

У цих інструкціях повинні вказуватися:

категорія приміщення з вибухопожежної та пожежної небезпеки (для виробничих, складських приміщень та лабораторій);

вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів;

спеціальні місця для куріння та вимоги до них;

порядок утримання приміщень, робочих місць;

порядок зберігання та застосування легкозаймистих рідин, горючих рідин (далі - ЛЗР, ГР), пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів;

порядок прибирання робочих місць, збирання, зберігання та видалення горючих відходів, промасленого ганчір'я;

порядок утримання та зберігання спецодягу;

місця, порядок та норми одночасного зберігання в приміщенні сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

порядок проведення зварювальних та інших вогневих робіт;

порядок огляду, вимкнення електроустановок, приведення в пожежобезпечний стан приміщень та робочих місць, закриття приміщень після закінчення роботи;

заходи пожежної безпеки при роботі на технологічних установках та апаратах, які мають підвищену пожежну небезпеку;

граничні показання контрольно-вимірювальних приладів, відхилення від яких можуть викликати пожежу або вибух;

обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі.

Ці інструкції мають вивчатися під час проведення протипожежних інструктажів, проходження навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму, а також в системі виробничого навчання і вивішуватися на видимих місцях.

5. На об'єктах з постійним або тимчасовим перебуванням на них 100 і більше осіб або таких, що мають хоча б одне окреме приміщення із одночасним перебуванням 50 і більше осіб (далі - об'єкти з масовим перебуванням людей), у будинках та спорудах (крім житлових будинків), котрі мають два поверхи і більше, у разі одночасного перебування на поверсі більше 25 осіб, а для одноповерхових - більше 50 осіб, мають бути розроблені і вивішені на видимих місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі.

На об'єктах з масовим перебуванням людей, які є навчальними (у тому числі дошкільними) закладами, закладами охорони здоров'я із стаціонаром, будинками для людей похилого віку та інвалідів, санаторіями і закладами відпочинку, розважальними, культурно-освітніми та видовищними закладами,

критими спортивними будинками і спорудами, готелями, мотелями, кемпінгами, торговими підприємствами та іншими аналогічними за призначенням об'єктами з масовим перебуванням людей, на доповнення до схематичного плану евакуації повинна бути розроблена та затверджена керівником інструкція, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей, за якою не рідше одного разу на півроку мають проводитися практичні тренування всіх задіяних працівників. Для об'єктів, у яких передбачається перебування людей уночі, інструкції повинні передбачати також дії у нічний час.

6. У разі зміни планування або функціонального призначення будинків (приміщень, споруд), технології виробництва, штатного розкладу персоналу плани евакуації та інструкції повинні бути відкориговані.

7. У приміщеннях на видимих місцях біля телефонів слід вивішувати таблички із зазначенням номера телефону для виклику пожежно-рятувальних підрозділів.

8. Територія об'єкта, а також будинки, споруди, приміщення мають бути забезпечені відповідними знаками безпеки. Знаки безпеки, їх кількість, а також місця їх встановлення повинні відповідати ДСТУ ISO 6309:2007 "Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір" (ISO 6309:1987, IDT) та ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

9. Застосування у будівництві й на виробництві матеріалів та речовин, на які відсутні показники щодо пожежної небезпеки, забороняється.

10. Для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових) повинно бути розроблено інструкцію, в якій необхідно визначити їхні обов'язки щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій в разі виявлення пожежі, спрацювання систем протипожежного захисту, а також указати, хто з посадових осіб об'єкта має бути викликаний у нічний час у разі пожежі.

Працівники охорони повинні мати список посадових осіб об'єкта із зазначенням їх місць проживання, службових, домашніх (мобільних) телефонів.

11. Працівники об'єкта зобов'язані дотримуватися встановленого протипожежного режиму, виконувати вимоги цих Правил та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки.

12. З метою проведення заходів із запобігання виникненню пожеж та організації їх гасіння на підприємствах створюється добровільна пожежна охорона, для забезпечення функціонування якої утворюються пожежно-рятувальні підрозділи. Порядок функціонування добровільної пожежної охорони затверджено [постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 року N 564.](#)

13. У загальноосвітніх навчальних закладах, дитячих таборах можуть створюватися дружини юних рятувальників-пожежних відповідно до законодавства України.

14. Повноваження у сфері пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів, інших господарських об'єднань визначаються їхніми статутами або договорами між суб'єктами господарювання, що утворили об'єднання. Для виконання делегованих об'єднанню функцій у його апараті створюється служба пожежної безпеки.

15. Усі працівники при прийнятті на роботу на робочому місці повинні проходити інструктажі з питань пожежної безпеки (далі - протипожежні інструктажі).

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо (до початку самостійного виконання роботи) пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум).

Види протипожежних інструктажів, а також порядок організації та проведення протипожежних інструктажів, навчання і перевірки знань з пожежно-технічного мінімуму встановлено [постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року N 444 "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях"](#).

16. Посадові особи та працівники проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки у порядку, встановленому [постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року N 444 "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях"](#).

17. У навчальних закладах повинно проводитися вивчення правил пожежної безпеки, а також навчання діям на випадок пожежі.

18. У дитячих дошкільних закладах має проводитися виховна робота, спрямована на запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем і виховання у дітей бережливого ставлення до національного багатства, а також набуття навичок особистої безпеки в разі виникнення пожежі.

19. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування зобов'язані організовувати навчання населення за місцем проживання правилам пожежної безпеки.

20. Приступати до роботи особам, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки, забороняється.

21. Нове будівництво, реконструкція, реставрація, технічне переоснащення та капітальний ремонт приміщень, будинків і споруд здійснюються на підставі проектної документації, яка затверджена у встановленому порядку.

(НАПБ А.0.001-2014)

VIII. Порядок дій у разі пожежі

1. У разі виявлення ознак пожежі (горіння) кожний громадянин зобов'язаний:

негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місцезнаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

вжити (за можливості) заходів щодо евакуювання людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;

якщо пожежа виникла на підприємстві, повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;

у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

2. Посадова особа об'єкта, що прибула на місце пожежі, зобов'язана:

перевірити, чи викликана Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту (продублювати повідомлення), довести подію до відома власника підприємства;

у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили й засоби;

видалити за межі небезпечної зони всіх працівників, не пов'язаних з ліквідуванням пожежі;

припинити роботи в будинку (якщо це допускається технологічним процесом виробництва), крім робіт, пов'язаних із заходами щодо ліквідування пожежі;

здійснити в разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих пристроїв, агрегатів, апаратів, перекриття сировинних, газових, парових та водяних комунікацій, зупинення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) та здійснити інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленню будинку;

перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

організувати зустріч підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, надати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та в установці техніки на зовнішні джерела водопостачання;

одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;

забезпечити дотримання безпеки праці працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

3. З прибуттям на пожежу пожежно-рятувальних підрозділів повинен бути забезпечений безперешкодний доступ їх на територію об'єкта, за винятком випадків, коли чинним законодавством встановлений особливий порядок допуску.

4. Після прибуття пожежно-рятувальних підрозділів адміністрація та інженерно-технічний персонал підприємства, будинку чи споруди зобов'язані брати участь у консультуванні керівника гасіння пожежі з приводу конструктивних і технологічних особливостей об'єкта, де виникла пожежа, прилеглих будівель та пристроїв, організувати залучення сил та засобів об'єкта до вжиття необхідних заходів, пов'язаних із ліквідацією пожежі та попередженням її поширенню.

4. ТЕМА 2. Заходи пожежної безпеки на робочому місці

Характеристика пожежної небезпеки приміщень (споруд). Дії персоналу у випадку порушень режиму роботи установок, машин і агрегатів. Протипожежний режим на робочому місці. Правила пожежної безпеки, встановлені для працівників цього приміщення або споруди.

Можливі причини виникнення пожеж. Дії персоналу в разі загрози виникнення пожежі, аварії чи вибуху; правила вимкнення установок та агрегатів, порядок зняття напруги з електроустановок, виклику аварійної допомоги тощо.

Заходи пожежної безпеки, яких необхідно дотримуватися стаючи до роботи, у процесі роботи та після її закінчення з метою запобігання виникненню пожеж.

Характеристика пожежної небезпеки приміщень (споруд)

Пожежна небезпека приміщень, споруд обумовлюється пожежною небезпекою технологічних процесів, що розміщені в них.

Аналіз пожежної небезпеки технологічних процесів виробництв проводиться на стадіях проектування, оцінки (експертизи) протипожежного стану, у ході експлуатації та при розробці додаткових заходів, направлених на посилення пожежної безпеки об'єкту, базується на виявленні у виробничих умовах причин виникнення горючого середовища, джерел запалювання і шляхів поширення пожежі і в загальному плані повинен включати:

визначення пожежної небезпеки речовин і матеріалів, що використовуються в технологічному процесі (за довідниковими даними офіційних джерел банку даних пожежовибухонебезпеки речовин і матеріалів, або визначених експериментально відповідно до вимог ГОСТ 12.1.044 на метрологічно-атестованому устаткуванні);

вивчення технологічного процесу з метою визначення устаткування, ділянок, місць, де зосереджені горючі матеріали і можливе утворення горючих сумішей;

визначення можливості утворення горючого середовища усередині приміщень, апаратів і трубопроводів;

визначення можливості утворення в горючому середовищі джерел запалювання;

дослідження різних варіантів аварій, шляхів поширення пожежі і вибір проектної (розрахункової) аварії;

розрахунок категорії приміщень, будинків і зовнішніх установок за вибухонебезпечною і пожежною небезпекою;

визначення складу систем запобігання пожежі і протипожежного захисту технологічних процесів;

розроблення заходів щодо підвищення пожежної безпеки технологічних процесів і окремих його ділянок.

Аналіз пожежної безпеки і захисту технологічних процесів виробництв здійснюється поетапно. Після детального вивчення технології виробництва за технологічним регламентом і проектними матеріалами визначаються апарати, в яких містяться легкозаймисті речовини і матеріали. Встановлюється, які конкретно речовини і в якій кількості беруть участь в технологічних процесах, при цьому складається повний перелік пожежонебезпечних речовин і дається оцінка їх пожежної небезпеки.

До пожежонебезпечних відносяться речовини і матеріали, властивості яких яким-небудь чином підтримують виникнення і розвиток пожежі. В зв'язку з цим крім горючих речовин до них відносяться негорючі речовини, наприклад, окисники (HNO_3 , KMnO_4 , H_2O_2), негашене вапно CaO .

Визначення пожежної небезпеки технологічних процесів.

Пожежна безпека технологічних процесів визначається на основі вивчення:

технологічного регламенту;

технологічної схеми виробництва продукції;

показників пожежовибухонебезпеки речовин і матеріалів, що використовуються в технологічному процесі;

конструктивних особливостей апаратів, машин і агрегатів;

схеми розташування в цеху, на дільниці або відкритому

майданчику небезпечного устаткування.

Технологічний регламент повинен містити інформацію щодо:

фізико-хімічних властивостей, показників пожежовибухонебезпеки, рецептури й основних характеристик продукції, що випускається, сировини, матеріалів і напівпродуктів (склад, токсичність і т.п.);

відходів виробництва і викидів в атмосферу;

параметрів технологічного процесу (тиск, температура, склад окиснювального середовища і т.д.);

номенклатури обладнання, що використовується у технологічному процесі, його технічних характеристик;

порядку проведення технологічних операцій;

засобів контролю за технологічним процесом;

основних правил безпечного ведення технологічного процесу, що виключають можливість виникнення пожежі.

При вивченні технологічного регламенту розглядають всі стадії технологічного процесу, починаючи з підготовки сировини і закінчуючи випуском продукції.

Принципова технологічна схема виробництва дає уяву про фізико-хімічну сутність технологічного процесу даного виробництва, допомагає виявити його специфічну пожежовибухонебезпеку. На цій схемі повинна визначатись послідовність технологічних операцій по перетворенню сировини в готову продукцію, усі речовини, які обертаються у процесі, місця їх зберігання, параметри технологічного режиму,

місця введення в процес сировини і допоміжних речовин, місця одержання напівпродуктів, готової продукції і відходів виробництва, плани будинків, етажерок і площадок з позначенням розміщення на них технологічного обладнання і матеріалів.

Дані про пожежовибухонебезпечні властивості представляються для всіх наявних на виробництві небезпечних речовин, матеріалів, сумішей, напівпродуктів і готової продукції з урахуванням особливостей і параметрів технологічного процесу (тиску, температури, складу окисного середовища і т.п.).

Якщо необхідні дані про пожежонебезпечні властивості відсутні, то їх необхідно визначати дослідним шляхом на установках, що пройшли атестацію на право одержання експериментальних даних у встановленому порядку, чи за допомогою стандартизованих розрахункових методів.

Оцінка небезпеки виникнення пожежі за допомогою пожежно-технічної карти.

Оцінку небезпеки виникнення пожежі і шляхів її поширення проводять також за допомогою пожежно-технічної карти – документу, який дає інформацію про пожежну небезпеку об'єкта (виробництва), про наявні на об'єкті засоби протипожежного захисту, а також про необхідні додаткові заходи, що направлені на зниження пожежної небезпеки.

Пожежно-технічна карта може бути використана при виконанні наступних видів робіт по забезпеченню пожежної безпеки виробничих об'єктів як:

довідниковий документ (під час проведення пожежно-технічного обстеження діючого виробництва або виробництва, що будується, а також під час розгляду проектних матеріалів);

засіб узагальнення розрізнених даних про пожежну небезпеку і захист;

посібник під час навчання виробничого персоналу основам пожежної безпеки;

планшет постійної і такої, що міняється, текучої обстановки під час організації щоденної пожежно-профілактичної роботи на виробництві;

один із документів технологічної частини проекту, технологічного регламенту, оперативного плану пожежогасіння.

Основою для розробки пожежно-технічної карти служать дані про пожежну небезпеку і захист виробництва.

Як правило, пожежно-технічна карта складається із трьох частин:

технологічної схеми виробництва;

схеми розміщення обладнання і матеріалів;

характеристики пожежної небезпеки речовин, матеріалів, апаратів і мір захисту.

На схемах і картах вказують:

місця можливого утворення пожежонебезпечного горючого середовища;

ділянки можливих аварій і їх причини;

ймовірні джерела запалювання;

шляхи поширення вогню при пожежі;

передбачені проектом міри захисту ділянок, вузлів і апаратів від пожежі.

Дії персоналу у випадку порушення режиму роботи установок, машин, агрегатів.

Алгоритм таких дій ретельно виписується у відповідних інструкціях на кожне робоче місце, кожний агрегат, установку.

Самовільні, спонтанні дії можуть привести до погіршення ситуації і наслідків.

(НАПБ А.0.001-2014)

II. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

1. Діяльність із забезпечення пожежної безпеки є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і працівників підприємств та об'єктів.

2. Керівник підприємства повинен визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, діляниць, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання й експлуатацію засобів протипожежного захисту.

Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту передбачаються у посадових інструкціях, обов'язках, положеннях про підрозділ.

3. На кожному об'єкті відповідним документом (наказом, інструкцією тощо) повинен бути встановлений протипожежний режим, який включає:

порядок утримання шляхів евакуації;

визначення спеціальних місць для куріння;

порядок застосування відкритого вогню;

порядок використання побутових нагрівальних приладів;

порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт;

правила проїзду та стоянки транспортних засобів;

місця для зберігання і допустиму кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, що можуть одночасно знаходитися у приміщеннях і на території;

порядок прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та ганчір'я, очищення елементів вентиляційних систем від горючих відкладень;

порядок відключення від мережі електроживлення обладнання та вентиляційних систем у разі пожежі;

порядок огляду й зачинення приміщень після закінчення роботи;

порядок проходження посадовими особами навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;

порядок організації експлуатації і обслуговування наявних засобів протипожежного захисту;

порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;

порядок збирання членів пожежно-рятувального підрозділу добровільної пожежної охорони та посадових осіб, відповідальних за пожежну безпеку, у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні й святкові дні;

порядок дій у разі виникнення пожежі: порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежно-рятувальних підрозділів, зупинки технологічного устаткування, вимкнення ліфтів, підйомників, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів пожежогасіння; послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки. При розробленні інструкцій дій у разі виникнення (виявлення) пожежі необхідно використовувати розділ VIII цих Правил.

Працівники об'єкта мають бути ознайомлені з цими вимогами на інструктажах під час проходження пожежно-технічного мінімуму.

4. Для кожного приміщення об'єкта мають бути розроблені та затверджені керівником об'єкта інструкції про заходи пожежної безпеки.

У цих інструкціях повинні вказуватися:

категорія приміщення з вибухопожежної та пожежної небезпеки (для виробничих, складських приміщень та лабораторій);

вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів;

спеціальні місця для куріння та вимоги до них;

порядок утримання приміщень, робочих місць;

порядок зберігання та застосування легкозаймистих рідин, горючих рідин (далі - ЛЗР, ГР), пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів;

порядок прибирання робочих місць, збирання, зберігання та видалення горючих відходів, промасленого ганчір'я;

порядок утримання та зберігання спецодягу;

місця, порядок та норми одночасного зберігання в приміщенні сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

порядок проведення зварювальних та інших вогневих робіт;

порядок огляду, вимкнення електроустановок, приведення в пожежобезпечний стан приміщень та робочих місць, закриття приміщень після закінчення роботи;

заходи пожежної безпеки при роботі на технологічних установках та апаратах, які мають підвищену пожежну небезпеку;

граничні показання контрольно-вимірювальних приладів, відхилення від яких можуть викликати пожежу або вибух;

обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі.

Ці інструкції мають вивчатися під час проведення протипожежних інструктажів, проходження навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму, а також в системі виробничого навчання і вивішуватися на видимих місцях.

(зразок)

ІНСТРУКЦІЯ

про заходи пожежної безпеки у службових приміщеннях (офісах)

1. Галузь застосування

Ця Інструкція поширюється на службові приміщення (офіси) й визначає вимоги щодо забезпечення пожежної безпеки в них.

Інструкція є обов'язковою для вивчення й виконання всіма працівниками, які перебувають у службових приміщеннях (офісах), а також обслугою.

2. Вимоги пожежної безпеки

Меблі та обладнання мають розміщатися так, щоб забезпечити вільний евакуаційний прохід до виходу з приміщення (завширшки не менше 1,0 м).

Евакуаційні шляхи та виходи слід завжди утримувати вільними, нічим не захащувати. В міру накопичення горючих відходів, а також після закінчення роботи їх слід прибирати у спеціально відведені сміттєзбірники.

Електромережі, електроприлади та апаратура повинні експлуатуватися тільки у справному стані з урахуванням вказівок і рекомендацій заводів–виробників. У разі пошкоджень електромереж, вимикачів, розеток та інших електроприладів слід негайно вимкнути їх і вжити необхідних заходів щодо приведення до пожежобезпечного стану.

Документи, папір та інші горючі матеріали слід зберігати на відстані: від електрощитів, електрокабелів, проводів — не менше 1,0 м, від світильників — 0,5 м, від приладів опалення — 0,25 м.

Засоби протипожежного захисту слід утримувати у справному стані. Всі працівники в офісі зобов'язані вміти користуватися наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння та внутрішніми пожежними кранами, знати місця їх розташування. Відстань від найвіддаленішого місця офісу до вогнегасника не повинна перевищувати 20 м.

У службових приміщеннях (офісах) забороняється:

- улаштовувати тимчасові електромережі, застосовувати саморобні некалібровані плавкі вставки в запобіжниках і саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам Правил улаштування електроустановок, прокладати електричні проводи безпосередньо по горючій основі, експлуатувати світильники зі знятими ковпаками (розсіювачами);

- використовувати вимикачі та штепсельні розетки для розвішування на них одягу або інших предметів, обгортати електролампи й світильники папером, заклеювати ділянки електропроводки горючою тканиною, папером;

- користуватися побутовими електрокип'ятильниками, електрочайниками й т.ін. (окрім спеціально відведених та обладнаних місць), залишати без нагляду ввімкнені в електромережу кондиціонери, комп'ютери, лічильні та друкарські машинки тощо;

- захащувати підходи до засобів пожежогасіння, використовувати пожежні крани, рукави й пожежний інвентар не за призначенням;

- використовувати для зберігання документів, різних матеріалів, предметів та інвентарю шафи (ніші) інженерних комунікацій;

- курити (крім спеціально відведених місць, позначених написом “Місце для куріння” та обладнаних урною або попільничками з негорючого матеріалу), проводити зварювальні та інші вогневі роботи без оформлення відповідного дозволу (наряду-допуску), застосовувати ЛЗР.

Відповідальний за пожежну безпеку після закінчення роботи зобов'язаний:

- ретельно оглянути всі службові приміщення, пересвідчитись у тому, що нема порушень, які можуть призвести до виникнення пожежі;

- вимкнути освітлення, знеструмити прилади та обладнання (за винятком електрообладнання, яке відповідно до вимог технології має працювати цілодобово).

3. Обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі

У разі виникнення пожежі терміново повідомити пожежну охорону за номером телефону “101”, вказати при цьому адресу, кількість поверхів, місце виникнення пожежі, наявність людей, своє прізвище.

Організувати евакуацію людей і матеріальних цінностей.

Повідомити про виникнення пожежі адміністрацію та чергового (за наявності).

Вимкнути (за необхідності) струмоприймачі та вентиляцію.

Розпочати гасіння пожежі наявними первинними засобами пожежогасіння.

Організувати зустріч підрозділів пожежної охорони та надати їм допомогу під час гасіння пожежі.

РОЗРОБЛЕНО
(посада розробника, підпис,
прізвище,
ініціали)

Узгоджено
(посада особи, що узгодила
Інструкцію, підпис, прізвище,
ініціали)

Вимоги пожежної безпеки на робочому місці

Загальні вимоги пожежної безпеки.

Відповідальність за забезпечення пожежної безпеки цехів, відділів, складів та інших об'єктів підприємства несуть керівники цих об'єктів.

Встановлення суворого протипожежного режиму переслідує основну мету - недопущення пожеж і загорянь від необережного поводження з вогнем, паління, від недбалого ведення вогневих робіт, від залишених без нагляду включених в електромережу електронагрівальних приладів.

Куріння на підприємстві допускається в строго визначених місцях, відповідним чином обладнаних і забезпечених засобами пожежогасіння: у курильному приміщенні цокольного поверху, на сходовому майданчику і виходом на дах, на ганку.

Розведення багать на території суворо заборонено.

Кожен робітник і службовець повинен суворо дотримуватися встановленого протипожежного режиму, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння та знати порядок та шляхи евакуації на випадок пожежі.

Особи, які не пройшли протипожежні інструктажі, до роботи не допускаються.

Особи, які порушують вимоги пожежної безпеки, залучаються до адміністративної відповідальності.

Вимоги пожежної безпеки перед початком роботи.

Кожен працівник повинен перевірити:

- наявність і стан первинних засобів пожежогасіння;
- протипожежний стан електрообладнання згідно вимог діючих інструкцій;
- працездатність системи вентиляції;
- справність телефонного зв'язку;
- стан евакуаційних виходів, проходів.

Вимоги пожежної безпеки під час роботи.

В робочий час кожен робітник і службовець повинен:

- постійно утримувати в чистоті і порядку своє робоче місце;
- проходи, виходи не захлащувати різними предметами та

обладнанням;

- **суворо дотримуватися на робочому місці встановлені норми зберігання виробничих матеріалів і готової продукції;**
- **не допускати порушення пожежної безпеки з боку сторонніх осіб;**
- **промаслений одяг, ганчірки та горючі відходи зберігати тільки в металевих ящиках з щільно закриваються кришками;**
- **протирати підлоги, стіни та обладнання горючими розчинами забороняється;**
- **горючі рідини, легкозаймисті рідини (ГР, ЛЗР) зберігати в строго відведених місцях, дотримуючись вимог пожежної безпеки;**
- **переносити ГР і ЛЗР тільки в спеціальній тарі з щільно закритими кришками, у разі протоки необхідно негайно прибрати;**
- **не підключати самовільно електроприлади, виправляти електромережу і запобіжники;**
- **не користуватися відкритим вогнем у службових та робочих приміщеннях;**
- **не курити, не кидати недопалки і сірники у службових та робочих приміщеннях;**
- **не накопичувати і не розкидати папір та інші легкозаймисті матеріали і сміття;**
- **не зберігати в столах, шафах і приміщеннях ЛЗР (бензин, гас та ін);**

- не користуватися електронагрівальними приладами в особистих цілях з відкритими спіралями;
- не залишати включеними без нагляду електричні прилади і освітлення;
- не вішати плакати, одяг та інші предмети на електричні розетки, вимикачі та інші електроприлади.

Вимоги безпеки після закінчення роботи.

Ретельно прибрати своє робоче місце.

Перевірити стан первинних засобів пожежогасіння.

Готову продукцію, напівфабрикати зберігати (складувати) тільки в спеціально відведених місцях, дотримуючись норм зберігання.

Евакуаційні проходи, виходи залишати вільними.

Забороняється залишати на робочому місці промаслений спецодяг, ганчір'я та інші пожежонебезпечні предмети, речовини.

5.ТЕМА 3. Сповіщення про пожежу та виклик пожежної охорони

Установлений на підприємстві, в установі, організації порядок (система) сповіщення людей про пожежу.

Засоби зв'язку, сигналізації, які є на підприємстві, в установі, організації та на робочому місці, розміщення найближчих апаратів телефонного зв'язку, сповіщувачів пожежної сигналізації, пристроїв для подання звукових сигналів пожежної тривоги, систем сповіщення та керування евакуацією людей. Порядок використання цих засобів у разі виникнення пожежі.

Системи протипожежного захисту, засоби зв'язку

Всі системи протипожежного захисту (далі - СПЗ) мають бути справними і утримуватися в постійній готовності до виконання роботи. Несправності, які впливають на їх працездатність, повинні усуватися негайно, інші несправності усуваються в передбачені регламентом терміни, при цьому необхідно робити записи у відповідних журналах.

Будинки, приміщення та споруди повинні обладнуватися системами протипожежного захисту відповідно до ДБН В.2.5-56:2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту».

Якщо для захисту окремих пожежонебезпечних ділянок у приміщеннях, які згідно з нормативними документами не підлягають обов'язковому оснащенню автоматичними системами пожежогасіння, застосовують автономні системи пожежогасіння, ці приміщення можуть забезпечуватися первинними засобами пожежогасіння на 50 % їх норм належності для цих приміщень.

Проектування, монтування, експлуатування і технічне обслуговування автономних систем пожежогасіння слід здійснювати відповідно до чинних НД та технічної документації підприємств-виготовлювачів.

Монтаж, введення до експлуатування і технічне обслуговування СПЗ повинно проводитись відповідно до вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту».

Підприємства, розташовані за межами населених пунктів, необхідно забезпечувати засобами зв'язку, які дають можливість використання їх для передавання повідомлення про пожежу в будь-який час доби.

Об'єкти з масовим перебуванням людей, потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки повинні мати телефонний зв'язок із найближчим пожежно-рятувальним підрозділом або з центром прийняття тривожних оповіщень населеного пункту.

Система протипожежного захисту (системи пожежної сигналізації, пожежогасіння, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, протидимного захисту тощо).

Забезпечення виконання вимог щодо утримання систем протипожежного захисту (далі - СПЗ) покладається на

керівників підприємств, установ та організацій (далі - підприємств) та уповноважених керівниками осіб.

Утримання в працездатному стані систем протипожежного захисту повинно забезпечуватися організаційними, технічними та іншими заходами, які спрямовані на попередження пошкоджень та несправностей СПЗ, підтримування їх у постійному працездатному стані, а саме:

- проведенням технічного обслуговування з метою збереження показників безвідмовної роботи на період терміну служби;**

- матеріально-технічним (ресурсним) забезпеченням з метою безумовного виконання функціонального призначення в усіх режимах експлуатації, підтриманням і своєчасним відновленням працездатності;**

- опрацюванням необхідної експлуатаційної документації для обслуговуючого й чергового персоналу.**

Наявність гарантійних зобов'язань організації, яка проводить монтаж СПЗ, не відміняє необхідності проведення їх технічного обслуговування з моменту прийняття СПЗ в експлуатацію.

Будинки, приміщення та споруди повинні обладнуватися системами протипожежного захисту відповідно до чинних нормативних документів та нормативно-правових актів.

Всі СПЗ мають бути справними і утримуватися в постійній готовності для виконання завдань, що стоять перед ними.

Несправності, які впливають на їх працездатність, повинні усуватися негайно, інші несправності усуваються в

передбачені регламентом терміни, при цьому необхідно робити записи у відповідних журналах.

Організації, що здійснюють технічне обслуговування установок, є відповідальними у випадку, якщо установки не спрацювали і не виконали свого призначення з вини цієї організації.

Регламентні роботи з технічного обслуговування (далі - ТО) та планово-попереджувального ремонту (далі - ППР) повинні визначатися на кожний вид СПЗ і виконуватися відповідно до плану-графіка, який опрацьовується на підставі вимог технічної документації заводів-виробників щодо змісту і термінів виконання робіт. Цим планом-графіком слід передбачати і матеріально-технічне (ресурсне) забезпечення робіт.

ТО та ППР повинні виконуватися суб'єктами господарювання які отримали ліцензії на провадження даного виду господарської діяльності.

На період проведення робіт з ТО чи ППР, під час яких передбачається відключення СПЗ, адміністрація підприємства зобов'язана вжити необхідних заходів щодо забезпечення пожежної безпеки приміщень, що захищаються (контролюються), та технологічного устаткування.

Унесення будь-яких змін у СПЗ, перекомпонування захищуваних приміщень та інші переобладнання допускається здійснювати за згодою з проектною організацією за письмовим погодженням з органом державного нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки.

Якщо для захисту окремих пожежонебезпечних ділянок у приміщеннях, які згідно з НД не підлягають обов'язковому оснащенню автоматичними системами пожежогасіння,

застосовують автономні модульні системи пожежогасіння, які незалежно від зовнішніх джерел живлення і систем управління автоматично здійснюють функції виявлення, локалізації або гасіння пожежі, ці приміщення можуть забезпечуватися первинними засобами пожежогасіння на 50 % від їх норм належності для цих приміщень.

Проектування, монтування, експлуатування і технічне обслуговування автономних модульних систем пожежогасіння слід здійснювати відповідно до чинних НД та технічної документації підприємств-виготовлювачів.

Утримання СПЗ повинно проводитись відповідно до вимог ДБН В.2.5-56.

6.ТЕМА 4. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок їх використання під час пожежі

Призначення та місцезнаходження існуючих на підприємстві, в установі, організації засобів пожежогасіння, протипожежного устаткування та інвентарю (вогнегасники, внутрішні пожежні крани, діжки з водою, ящики з піском, стаціонарні установки пожежогасіння тощо).

Загальні поняття про пожежну сигналізацію, спринклерне і дренчерне обладнання та інші установки пожежогасіння (вуглекислотні, пінні, порошкові тощо).

**Порядок утримання існуючих на підприємстві, в установі, організації засобів пожежогасіння (у літніх та зимових умовах).
Правила використання вогнегасних засобів, протипожежного інвентарю та обладнання.**

(НАПБ А.0.001-2014)

3. Протипожежна техніка. Первинні засоби пожежогасіння

3.1. Кількість та номенклатура основних видів пожежної техніки для захисту населених пунктів і об'єктів регламентується вимогами [ДБН 360-92**](#) "[Планування і забудова міських і сільських поселень](#)", СНиП II-89-80 "Генеральные планы промышленных предприятий".

3.2. Використання пожежної техніки, у тому числі пожежного обладнання, інвентарю та інструменту, для господарських, виробничих та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням або навчанням протипожежних формувань, забороняється.

3.3. Пересувна пожежно-рятувальна або пристосована для пожежогасіння техніка повинна утримуватися в опалюваних (з температурою середовища не нижче 10° С) пожежних депо або спеціально призначених для цієї мети приміщеннях (боксах), котрі повинні мати освітлення, телефонний зв'язок, тверде покриття підлоги, утеплені ворота, інші пристрої та обладнання, необхідні для забезпечення нормальних і безпечних умов роботи.

3.4. Пожежно-рятувальні автомобілі, мотопомпи та причепи, введені в експлуатацію (поставлені на бойове чергування або в резерв), повинні бути у повній готовності до виїзду (застосування) за тривою: бути справними, мати повний комплект придатного до застосування пожежно-технічного оснащення, заправлені паливом, мастильними матеріалами, забезпечені запасом вогнегасних речовин.

3.5. Про перевірку стану агрегатів пожежної техніки із запуском двигуна необхідно робити запис у спеціальному журналі, який зберігається у приміщенні, де встановлена ця техніка.

3.6. Територія підприємств, будинки, споруди, приміщення, технологічні установки повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння: вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, покривалами з негорючого теплоізоляційного матеріалу, пожежними відрами, совковими лопатами, пожежним інструментом, які використовуються для локалізації і ліквідації пожеж у їх початковій стадії розвитку.

Ця вимога стосується також будівель, споруд та приміщень, обладнаних будь-якими типами систем пожежогасіння, пожежної сигналізації або внутрішніми пожежними кран-комплектами.

До початку експлуатації об'єкти (будинки, споруди, приміщення, технологічні установки) повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння згідно з Типовими нормами належності вогнегасників, затвердженими [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року N 151](#), зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за N 554/9153.

3.7. Під час вибору первинних засобів пожежогасіння потрібно враховувати фізико-хімічні та пожежонебезпечні властивості горючих речовин і матеріалів, їх взаємодію з вогнегасними речовинами, а також площу виробничих приміщень, відкритих майданчиків та установок.

3.8. Необхідна кількість первинних засобів пожежогасіння повинна визначатися відповідальним за пожежну безпеку на об'єкті окремо для кожного поверху та приміщення, а також для етажерок відкритих установок.

Якщо в одному приміщенні знаходяться декілька різних за пожежною небезпекою виробництв, не відділених одне від одного протипожежними стінами, то всі ці приміщення повинні забезпечуватись вогнегасниками, пожежним інвентарем та іншими видами засобів пожежогасіння за нормами найбільш небезпечного виробництва.

3.9. Вибір типу та визначення необхідної кількості вогнегасників повинні здійснюватись відповідно до Типових норм належності вогнегасників, затверджених [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року N 151](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за N 554/9153.

3.10. Для зазначення місцезнаходження первинних засобів пожежогасіння слід установлювати вказівні знаки згідно з ДСТУ ISO 6309:2007 "Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір", ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности". Знаки повинні бути розміщені на видимих місцях на висоті 2 - 2,5 м від рівня підлоги як усередині, так і поза приміщеннями (за потреби).

Розміщення та експлуатація вогнегасників повинні здійснюватись згідно з вимогами [Типових норм належності вогнегасників](#), Правил експлуатації вогнегасників, затверджених [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року N 152](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за N 555/9154.

Переносні вогнегасники повинні розміщуватися шляхом:

навішування на вертикальні конструкції на висоті не більше 1,5 м від рівня підлоги до нижнього торця вогнегасника і на відстані від дверей, достатній для її повного відчинення;

установлювання в пожежні шафи поруч з пожежними кранами, у спеціальні тумби, підставки або на пожежні щити (стенди).

3.11. Для розміщення первинних засобів пожежогасіння у виробничих, складських, допоміжних приміщеннях, будинках, спорудах, а також на території підприємств повинні встановлюватися спеціальні пожежні щити (стенди).

Пожежні щити (стенди) повинні встановлюватись на території об'єкта площею більше 200 м² з розрахунку один щит (стенд) на 5000 м² захищеної площі.

До комплекту засобів пожежогасіння, які розміщуються на пожежному щиті, входять: вогнегасники - 3 шт., ящик з піском - 1 шт., покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 х 2 м - 1 шт., гаки - 3 шт., лопати - 2 шт., лом - 2 шт., сокири - 2 шт.

На пожежних щитах (стендах) повинні розміщуватися ті первинні засоби гасіння пожежі, які можуть застосовуватися в даному приміщенні, споруді, установці.

Пожежні щити (стенди) та засоби пожежогасіння повинні бути пофарбовані у відповідні кольори згідно з ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности".

Склади пиломатеріалів, тари та волокнистих матеріалів потрібно забезпечувати необхідною (понаднормовою) кількістю пожежних щитів з набором первинних засобів пожежогасіння згідно з місцевими умовами.

3.12. На пожежних щитах (стендах) необхідно вказувати їх порядкові номери та номер телефону для виклику пожежно-рятувальних підрозділів.

Порядковий номер пожежного щита вказують після літерного індексу "ПЩ".

3.13. Пожежні щити (стенди) повинні забезпечувати:

захист вогнегасників від потрапляння прямих сонячних променів, а також захист знімних комплектуючих виробів від використання не за призначенням (для щитів та стендів, установлюваних поза приміщеннями);

зручність та оперативність зняття (витягання) закріплених на щиті (стенді) комплектуючих виробів.

3.14. Немеханізований пожежний ручний інструмент, розміщений на об'єкті у складі комплектації пожежних щитів (стендів), підлягає періодичному обслуговуванню, яке включає такі операції:

очищення від пилу, бруду та слідів корозії;

відновлення фарбування з урахуванням вимог стандартів;

випрямлення ломів та суцільнометалевих гаків для виключення залишкових деформацій після використання;

відновлення потрібних кутів загострювання інструмента з дотриманням вимог стандартів.

3.15. Вогнегасники слід встановлювати у легкодоступних та видних місцях, а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш вірогідна поява осередків пожежі. При цьому необхідно забезпечити їх захист від потрапляння прямих сонячних променів та дії опалювальних та нагрівальних приладів.

Відстань між місцями розташування вогнегасників не повинна перевищувати:

15 м - для приміщень категорій А, Б, В (горючі гази та рідини);

20 м - для приміщень категорій В, Г, а також для громадських будівель та споруд.

Пожежні щити (стенди), інвентар, інструмент, вогнегасники в місцях установлення не повинні створювати перешкоди під час евакуації.

3.16. Навішування вогнегасників на кронштейни, розміщення їх у тумбах або пожежних шафах повинні забезпечувати можливість прочитування маркувальних написів на корпусі.

3.17. Технічне обслуговування вогнегасників повинно здійснюватися відповідно до Правил експлуатації вогнегасників, затверджених [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 02 квітня 2004 року N 152](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29 квітня 2004 року за N 555/9154, а також ДСТУ 4297-2004 "Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги".

3.18. Вогнегасники, які експлуатуються, повинні мати:

облікові (інвентарні) номери за прийнятою на об'єкті системою нумерації;

пломби на пристроях ручного пуску;

бирки та маркувальні написи на корпусі, червоне сигнальне пофарбування згідно з державними стандартами.

3.19. Використані вогнегасники, а також вогнегасники із зірваними пломбами необхідно негайно направляти на технічне обслуговування.

3.20. На технічне обслуговування з об'єкта одночасно дозволяється відправити не більше 50 % вогнегасників від їх загальної кількості.

3.21. Вогнегасники, встановлені за межами приміщень або в неопалюваних приміщеннях та не призначені для експлуатації при мінусовій температурі, на холодний період повинні зніматися. У такому разі на пожежних щитах та стендах повинна розміщуватися інформація про місце розташування найближчого вогнегасника.

3.22. Відповідальними особами за своєчасне і повне оснащення об'єктів вогнегасниками та іншими засобами пожежогасіння, забезпечення їх технічного обслуговування, навчання працівників правилам користування вогнегасниками є власники цих об'єктів (або орендарі згідно з договором оренди).

3.23. Пожежні покривала повинні мати розмір не менше ніж 1 х 1 м. Їх призначено для гасіння невеликих осередків пожеж у разі займання речовин, горіння яких не може відбуватися без доступу повітря. У місцях застосування та зберігання ЛЗР та ГР мінімальні розміри пожежних покривал збільшуються до величин: 2 х 1,5 м і 2 х 2 м відповідно. Пожежні покривала придатні для гасіння пожеж класів А, В, D згідно з ГОСТ 27331-87 (СТ СЭВ 5637-86) "Пожарная техника. Классификация пожаров".

3.24. Бочки з водою повинні встановлюватись у виробничих, складських та інших приміщеннях, спорудах у разі відсутності внутрішнього протипожежного водогону та за наявності горючих матеріалів, а також на території об'єктів, індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків. Їх кількість у приміщеннях повинна визначатися з розрахунку одна бочка на 250 - 300 м² захищеної площі.

3.25. Бочки для зберігання води з метою пожежогасіння повинні мати місткість не менше ніж 0,2 м³ і мають бути укомплектовані пожежним відром місткістю не менше ніж 0,008 м³.

3.26. Ящики для піску повинні мати місткість 0,5, 1,0 або 3,0 м³ і бути укомплектовані совковою лопатою.

Ящики для піску, які є елементом конструкції пожежного стенда, повинні мати місткість не менше ніж 0,1 м³. Конструкція ящика повинна забезпечувати зручність діставання піску та виключати потрапляння сміття й атмосферних опадів.

НАПБ Б.03.001-2004

Норми належності, прийоми роботи та місця розташування вогнегасників.

Вибір типу та визначення необхідної кількості вогнегасників для захисту об'єкта здійснюється згідно з НАПБ А.01.001-

2004 «Правила пожежної безпеки в Україні», НАПБ Б.03.001-2004 «Типові норми належності вогнегасників».

Громадські та адміністративно-побутові будинки на кожному поверсі повинні мати не менше двох переносних (порошкових, водопінних або водяних) вогнегасників з масою заряду вогнегасної речовини 5кг і більше.

Крім того, слід передбачати по одному вуглекислотному вогнегаснику з величиною заряду вогнегасної речовини 3кг і більше:

на 20м² площі підлоги в таких приміщеннях:

- офісні приміщення з ПЕОМ,
- комори,
- електрощитові,
- вентиляційні камери та інші технічні приміщення.

на 50м² площі підлоги приміщень:

- архівів,
- машзалів,
- бібліотек,
- музеї.

Норми належності порошкових вогнегасників для виробничих і складських будинків та приміщень промислових підприємств

№ з/п	Гранична захищувана площа, м ²	Клас можливої пожежі	Мінімальна кількість порошкових вогнегасників								
			Переносний вогнегасник (з газом-витискувачем у балоні або закачний) із зарядом вогнегасної речовини, кг					Пересувний вогнегасник (з газом-витискувачем у балоні або закачний) із зарядом вогнегасної речовини, кг			
			5	6	8	9	12	20	50	100	150

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Приміщення категорій А, Б, а також В з наявністю горючих газів і рідин											

1.1	до 25 включно	A, B, C, (E)	2	2	1	1	1	—	—	—	—
1.2	більше 25 до 50 включно	A, B, C, (E)	3	3	2	2	2	—	—	—	—
1.3	більше 50 до 150 включно	A, B, C, (E)	4	4	3	3	2	1	—	—	—
1.4	більше 150 до 250 включно	A, B, C, (E)	6	6	4	4	3	2	1	—	—
1.5	більше 250 до 500 включно	A, B, C, (E)	8	8	6	6	4	3	2	1	—
1.6	більше 500 до 1000 включно	A, B, C, (E)	16	16	12	12	8	4	3	2	1
1.7	більше 1000	A, B, C, (E)	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 1.6 таблиці 1, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 1.2 таблиці 1, 150 м ² – згідно з пунктом 1.3 таблиці 1, 250 м ² – згідно з пунктом 1.4 таблиці 1, 500 м ² – згідно з пунктом 1.5 таблиці 1, 1000 м ² – згідно з пунктом 1.6 таблиці 1								
2 Приміщення категорій В за відсутності горючих газів і рідин											
2.1	до 50 включно	A, (E)	2	2	1	1	1	—	—	—	—
2.2	більше 50 до 100 включно	A, (E)	3	3	2	2	2	—	—	—	—
2.3	більше 100 до 300 включно	A, (E)	4	4	3	3	2	1	—	—	—
2.4	більше 300 до 500 включно	A, (E)	6	6	4	4	3	2	1	—	—
2.5	більше	A, (E)	9	9	7	7	5	3	2	1	—

	500 до 1000 включно										
2.6	більше 1000	А, (Е)	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 2.5 таблиці 1, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 2.1 таблиці 1, 100 м ² – згідно з пунктом 2.2 таблиці 1, 300 м ² – згідно з пунктом 2.3 таблиці 1, 500 м ² – згідно з пунктом 2.4 таблиці 1, 1000 м ² – згідно з пунктом 2.5 таблиці 1								

3 Приміщення категорії Г

3.1	до 50 включно	В, С	2	2	1	1	1	—	—	—	—
3.2	більше 50 до 100 включно	В, С	3	3	2	2	2	—	—	—	—
3.3	більше 100 до 300 включно	В, С	5	5	3	3	2	1	—	—	—
3.4	більше 300 до 500 включно	В, С	7	7	4	4	3	2	1	—	—
3.5	більше 500 до 1000 включно	В, С	11	11	7	7	5	3	2	1	—
3.6	більше 1000	В, С	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 3.5 таблиці 1, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 3.1 таблиці 1, 100 м ² – згідно з пунктом 3.2 таблиці 1, 300 м ² – згідно з пунктом 3.3 таблиці 1, 500 м ² – згідно з пунктом 3.4 таблиці 1, 1000 м ² – згідно з пунктом 3.5 таблиці 1								

4 Приміщення категорій Г; Д

4.1	до 50 включно	А, (Е)	2	2	1	1	1	—	—	—	—
4.2	більше 50 до 150 включно	А, (Е)	3	3	2	2	2	—	—	—	—
4.3	більше 150 до 500	А, (Е)	4	4	3	3	2	1	—	—	—

	включно											
4.4	більше 500 до 1000 включно	A, (E)	6	6	4	4	3		2	1	—	—
4.5	більше 1000	A, (E)	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 4.4 таблиці 1, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 4.1 таблиці 1, 150 м ² – згідно з пунктом 4.2 таблиці 1, 500 м ² – згідно з пунктом 4.3 таблиці 1, 1000 м ² – згідно з пунктом 4.4 таблиці 1									
Примітки: 1. Знаком “—” позначені порошкові вогнегасники, які не допускаються для оснащення зазначених приміщень. 2. За наявності в приміщенні можливості виникнення пожеж різних класів кількість вогнегасників вибирається за одним із класів, для якого ця кількість більша.												

Норми належності водяних та водопінних вогнегасників для виробничих і складських будинків та приміщень промислових підприємств

№ з/п	Гранич на захищу вана площа, м ²	Клас Можли вої пожежі	Мінімальна кількість водяних або водопінних вогнегасників									
			Переносний вогнегасник (з газом-витискувачем у балоні або закачний) із зарядом вогнегасної речовини, кг					Пересувний вогнегасник (з газом-витискувачем у балоні або закачний) із зарядом вогнегасної речовини, кг				
			5	6	9	12	20	50	100	150		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 Приміщення категорій А, Б, а також В з наявністю горючих рідин										
1.1	до 25 включно	A	4	4	2	2	—	—	—	—
		B	3	3	2	1	—	—	—	—
1.2	більше 25 до 50 включно	A	8	8	4	3	1	—	—	—
		B	5	5	3	2	1	—	—	—
1.3	більше 50 до 150 включно	A	12	12	6	4	2	1	—	—
		B	8	8	5	3	2	1	—	—

1.4	більше 150 до 250 включ но	A	—	—	8	6	3	2	1	—
		B	—	—	7	4	3	2	1	—
1.5	більше 250 до 500 включ но	A	—	—	12	8	4	3	2	1
		B	—	—	10	6	4	3	2	1
1.6	більше 500 до 1000 включ но	A	—	—	—	16	6	4	3	2
		B	—	—	—	12	6	4	3	2
1.7	Більше 1000	A	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 1.6 таблиці 2, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 1.2 таблиці 2, 150 м ² – згідно з пунктом 1.3 таблиці 2, 250 м ² – згідно з пунктом 1.4 таблиці 2, 500 м ² – згідно з пунктом 1.5 таблиці 2, 1000 м ² – згідно з пунктом 1.6 таблиці 2							
		B								

2 Приміщення категорій В за відсутності горючих рідин										
2.1	до 50 включно	A	4	4	2	2	—	—	—	—
2.2	більше 50 до 100 включно	A	8	8	4	3	1	—	—	—
2.3	більше 100 до 300 включно	A	12	12	6	4	2	1	—	—
2.4	більше 300 до 500 включно	A	—	—	8	6	3	2	1	—
2.5	більше 500 до 1000 включно	A	—	—	14	10	4	3	2	1
2.6	більше	A	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 2.5							

	1000		таблиці 2, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 2.1 таблиці 2, 100 м ² – згідно з пунктом 2.2 таблиці 2, 300 м ² – згідно з пунктом 2.3 таблиці 2, 500 м ² – згідно з пунктом 2.4 таблиці 2, 1000 м ² – згідно з пунктом 2.5 таблиці 2							
--	------	--	---	--	--	--	--	--	--	--

3 Приміщення категорії Г

3.1	до 50 включно	В	3	3	2	1	—	—	—	—
3.2	більше 50 до 100 включно	В	5	5	3	2	1	—	—	—
3.3	більше 100 до 300 включно	В	8	8	5	3	2	1	—	—

3.4	більше 300 до 500 включно	В	11	11	7	4	3	2	1	—
3.5	більше 500 до 1000 включно	В	—	—	12	7	4	3	2	1
3.6	більше 1000	В	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 3.5 таблиці 2, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 3.1 таблиці 2, 100 м ² – згідно з пунктом 3.2 таблиці 2, 300 м ² – згідно з пунктом 3.3 таблиці 2, 500 м ² – згідно з пунктом 3.4 таблиці 2, 1000 м ² – згідно з пунктом 3.5 таблиці 2							

4 Приміщення категорій Г; Д

4.1	до 50 включно	А	4	4	2	2	—	—	—	—
4.2	більше 50 до 150 включно	А	8	8	4	3	1	—	—	—
4.3	більше 150 до 500 включно	А	12	12	6	4	2	1	—	—
4.4	більше 500 до	А	16	16	8	6	3	2	1	—

	1000 включно								
4.5	більше 1000	A	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 4.4 таблиці 2, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 4.1 таблиці 2, 150 м ² – згідно з пунктом 4.2 таблиці 2, 500 м ² – згідно з пунктом 4.3 таблиці 2, 1000 м ² – згідно з пунктом 4.4 таблиці 2						
Примітки: 1. Знаком “ – ” позначені водяні та водопінні вогнегасники, які не допускаються для оснащення зазначених приміщень. 2. За наявності в приміщенні можливості виникнення пожеж різних класів кількість вогнегасників вибирається за одним із класів, для якого ця кількість більша. 3. Для гасіння пожеж класу В слід застосовувати водяні вогнегасники із зарядом води з добавками, що забезпечують гасіння пожеж класу В.									

Норми належності **вуглекислотних вогнегасників** для виробничих і складських будинків та приміщень промислових підприємств

№ з/п	Гранична захищувана площа, м ²	Клас можливої пожежі	Мінімальна кількість вуглекислотних вогнегасників						
			Переносний вогнегасник із зарядом вогнегасної речовини, кг		Пересувний вогнегасник із зарядом вогнегасної речовини, кг				
			3,5	5	7	14	18	28	56

1 Приміщення категорій А, Б, а також В з наявністю горючих рідин									
1.1	до 25 включно	В, (Е)	4	4	1	—	—	—	—
1.2	більше 25 до 50 включно	В, (Е)	8	8	2	1	—	—	—
1.3	більше 50 до 150 включно	В, (Е)	13	13	3	2	1	—	—
1.4	більше 150 до 250 включно	В, (Е)	—	—	4	3	2	1	—
1.5	більше 250 до 500 включно	В, (Е)	—	—	—	4	3	2	1
1.6	більше 500 до 1000	В, (Е)	—	—	—	—	4	3	2

	включно								
1.7	більше 1000	В, (Е)	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 1.6 таблиці 3, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 1.2 таблиці 3, 150 м ² – згідно з пунктом 1.3 таблиці 3, 250 м ² – згідно з пунктом 1.4 таблиці 3, 500 м ² – згідно з пунктом 1.5 таблиці 3, 1000 м ² – згідно з пунктом 1.6 таблиці 3						

2 Приміщення категорії Г

2.1	до 50 включно	В, (Е)	4	4	1	—	—	—	—
2.2	більше 50 до 100 включно	В, (Е)	8	8	2	1	—	—	—
2.3	більше 100 до 300 включно	В, (Е)	13	13	3	2	1	—	—
2.4	більше 300 до 500 включно	В, (Е)	—	—	4	3	2	1	—
2.5	більше 500 до 1000 включно	В, (Е)	—	—	—	4	3	2	1
2.6	більше 1000	В, (Е)	На першу 1000 м ² площі числові значення кількості вогнегасників згідно з пунктом 2.5 таблиці 3, на кожні наступні: 50 м ² – згідно з пунктом 2.1 таблиці 3, 100 м ² – згідно з пунктом 2.2 таблиці 3, 300 м ² – згідно з пунктом 2.3 таблиці 3, 500 м ² – згідно з пунктом 2.4 таблиці 3, 1000 м ² – згідно з пунктом 2.5 таблиці 3						

Примітки: 1. Знаком “—” позначені вуглекислотні вогнегасники, які не допускаються для оснащення зазначених приміщень. 2. За наявності в приміщенні можливості виникнення пожеж різних класів кількість вогнегасників вибирається за одним із класів, для якого ця кількість більша.

Норми належності вогнегасників для гаражів та авто майстерень

№ з/п	Кількість місць стоянки автомобілів у боксі гаража	Мінімальна кількість вогнегасників одного з типів		
		порошковий	водяний*	водопінний

1	до 10	один ВП-5 або один ВП-6	два ВВ-9	два ВВП-9
2	більше 10	на кожні наступні 15 місць стоянки – згідно з пунктом 1 таблиці 4		

* Водяний вогнегасник із зарядом, придатним для гасіння пожеж класів А та В.
Примітка. Додатково гаражі та автомайстерні можуть оснащуватися ВВПА з масою заряду 400 г і більше.

Перелік транспортних засобів і норми їх оснащення вогнегасниками

Найменування транспортного засобу	Тип вогнегасника	Мінімальна норма оснащення
Автомобіль легковий (вітчизняного та іноземного виробництва)	порошковий ВП-2	1
Автомобіль (автобус) для перевезення пасажирів у кількості: до 8 до 30	порошковий ВП-2 порошковий ВП-2, або ВП-5 та вуглекислотний ВВК-5	1 1 1
понад 30, а також транспортні засоби для перевезення вахтових бригад	порошковий ВП-5 та ВП-2, або ВП-5 та вуглекислотний ВВК-5	1 1
Автоцистерна для транспортування нафтопродуктів та інші транспортні засоби для перевезення небезпечних вантажів	порошковий ВП-5 та вуглекислотний ВВК-7	2 1
Причеп-автоцистерна для транспортування нафтопродуктів	порошковий ВП-5 та вуглекислотний ВВК-7	2 1
Пересувна ремонтна майстерня та лабораторія	порошковий ВП-2, або ВП-2 та вуглекислотний ВВК-7	2 1 1

Вантажний автомобіль: двохосний багатоосний	порошковий ВП-2, або	1
	вуглекислотний ВВК-5	1
	порошковий ВП-5	1
Вагон пасажирський	повітряно-пінний ВПП-9 та вуглекислотний	1
	ВВК-7	1

Експлуатація і технічне обслуговування вогнегасників

Нормативні документи

- **ДСТУ 3675-98 «Техніка пожежна. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань»;**
- **ДСТУ 3734-98 «Пожежна техніка. Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги»;**
- **ДСТУ 4297:2004 (ISO 11602-2:2000, NEQ) «Пожежна техніка. Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги».**
- **Наказ МНС України від 02.04.2004 № 152 «Про затвердження Правил експлуатації вогнегасників».**

Не допускається експлуатація вогнегасників на підприємствах без призначення особи, відповідальної за пожежну безпеку на об'єкті.

Особа, відповідальна за пожежну безпеку на об'єкті, повинна пройти спеціальне навчання за навчальними програмами, погодженими Державним департаментом пожежної безпеки МНС України, і після складання заліку отримати посвідчення встановленого зразка.

Один раз на три роки навчальним закладом, який видав посвідчення, проводиться перевірка знань особи, відповідальної за пожежну безпеку на об'єкті.

Особа, відповідальна за пожежну безпеку на об'єкті, зобов'язана забезпечити:

- виконання вимог **[Правил експлуатації вогнегасників;](#)**
- утримання вогнегасників у працездатному стані шляхом своєчасного проведення їх огляду та організації технічного обслуговування;
- контроль за систематичним веденням експлуатаційних документів;
- навчання працівників підприємства правилам застосування вогнегасників за призначенням.

Для забезпечення працездатного стану та якісної експлуатації вогнегасників на підприємстві має бути організовано їх технічне обслуговування.

Для виконання робіт з технічного обслуговування вогнегасників підприємство укладає договір з пунктом технічного обслуговування вогнегасників.

Вогнегасники перед придбанням та розміщенням на об'єкті повинні обов'язково пройти первинний огляд особою, відповідальною за пожежну безпеку на об'єкті.

Після проведення первинного огляду вогнегасникам присвоюються облікові (інвентарні) номери за прийнятою на об'єкті системою нумерації.

Особа, відповідальна за пожежну безпеку на об'єкті, повинна оформити журнал обліку вогнегасників на об'єкті, у якому реєструється:

- **тип і обліковий номер кожного вогнегасника, а також місце його розміщення на об'єкті;**
- **дати проведення періодичних оглядів вогнегасників та прізвище особи, яка їх проводила;**
- **результати періодичних оглядів вогнегасників;**
- **дати проведення технічного обслуговування (або діагностування) та прізвище особи (або номер посвідчення), яка їх проводила, а також дати проведення наступного технічного обслуговування;**
- **інформація про направлення вогнегасників на технічне обслуговування до ПТОВ та про їх повернення на місце розташування після проведення технічного обслуговування.**

На технічне обслуговування з об'єкта дозволяється відправляти без заміни не більше 50% вогнегасників від їх загальної кількості.

ПТОВ повинен мати ліцензію на право здійснення робіт з технічного обслуговування вогнегасників, видану Державним департаментом пожежної безпеки МНС України, а також документ, що підтверджує відповідність надання послуг з проведення технічного обслуговування вогнегасників установленим законодавством вимогам, виданий акредитованим в установленому порядку органом із сертифікації, який уповноважений на здійснення цієї діяльності в законодавчо регульованій сфері

ПТОВ приймає на технічне обслуговування вогнегасники, які мають сертифікат відповідності, та здійснює їх технічне обслуговування відповідно до вимог чинних нормативних та експлуатаційних документів розробника чи виробника вогнегасників.

Загальні вимоги до проведення технічного обслуговування та ремонту вогнегасників

Особа, відповідальна за пожежну безпеку на об'єкті, зобов'язана направляти вогнегасники на ПТОВ для їх технічного обслуговування у таких випадках:

- за негативними результатами первинного або періодичного огляду;
- після застосування за призначенням;
- по закінченні гарантійного терміну експлуатації.

Не рідше одного разу на рік відповідно до експлуатаційних документів виробника повинно здійснюватися технічне діагностування вогнегасників на ПТОВ.

Допускається технічне діагностування закачних вогнегасників, обладнаних запірно-пусковими пристроями із зворотним клапаном, здійснювати безпосередньо на підприємстві працівником ПТОВ, який має посвідчення установленого зразка.

Першою стадією технічного обслуговування є технічне діагностування, під час якого визначаються:

- відповідність вогнегасників вимогам нормативних та експлуатаційних документів;
- технічний стан вогнегасників;
- обсяг робіт, який необхідно провести для забезпечення працездатного стану вогнегасників.

Якщо за результатами технічного діагностування вогнегасник визнається придатним до подальшого очікування застосування за призначенням, то на його корпусі працівником ПТОВ прикріплюється етикетка ПТОВ установленого зразка, на якій здійснюється маркування про проведене технічне діагностування (контрольний знак жовтого кольору).

На етикетці ПТОВ мають бути зазначені:

- назва та юридична адреса ПТОВ;
- номер ліцензії;
- номер сертифіката відповідності;
- місця для маркування про проведене технічне діагностування та технічне обслуговування вогнегасника.

За наявності на вогнегаснику етикетки ПТОВ на ній здійснюється маркування про проведене технічне діагностування (контрольний знак жовтого кольору) із зазначенням дати

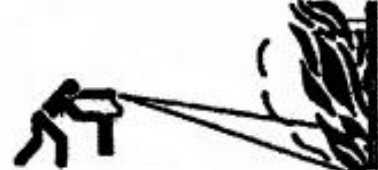
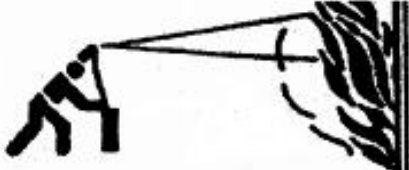
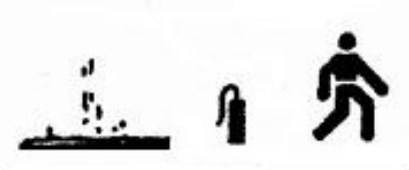
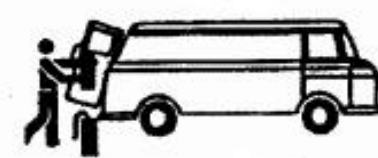
проведення технічного діагностування та номера посвідчення працівника ПТОВ, який його проводив.

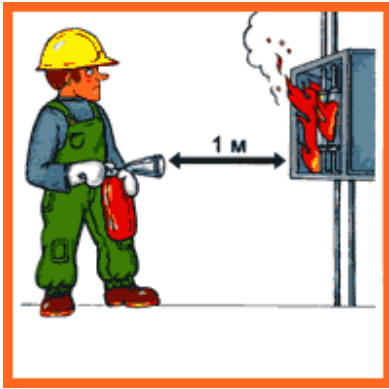
У паспорті на вогнегасник працівник ПТОВ записує дату проведення технічного діагностування та номер свого посвідчення на право проведення технічного обслуговування вогнегасників.

На корпусах вогнегасників, які пройшли технічне обслуговування, працівником ПТОВ прикріплюється етикетка ПТОВ установленого зразка, на якій здійснюється маркування про проведене технічне обслуговування (**контрольний знак зеленого кольору**) із зазначенням дати проведення технічного обслуговування та номера посвідчення працівника ПТОВ, який його проводив, а також дати проведення наступного технічного обслуговування (**контрольний знак червоного кольору**). Така сама інформація записується працівником ПТОВ і в паспорті на вогнегасник.

Вогнегасники, які не мають маркування, підлягають зняттю з експлуатації, і використання їх для навчання забороняється.

Застосування вогнегасників

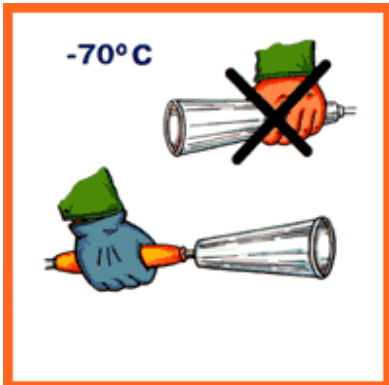
	ПРАВИЛЬНО	НЕПРАВИЛЬНО
Тушити с неветренної сторони		
На рівній поверхності тушення начинати з передньої сторони !		
Жидкіє речовини тушити сверху вниз !		
Горящую стену тушити снизу вверх !		
При наличии нескольких огнетушителей применять все одновременно !		
Следите, чтобы горение не возобновлялось		
После использования огнетушителя отвозить на заполнение		

НЕ ПІДНОСЬТЕ ВОГНЕГАСНИК БЛИЖЧЕ 1,0 МЕТРА ДО ПАЛАЮЧОЇ ЕЛЕКТРОУСТАНОВКИ

Направляйте струмінь заряду тільки з навітреного боку

Не беріться голою рукою за розтруб вуглекислотного вогнегасника, бо отримаєте обмороження

При гасінні електроустановок порошковим вогнегасником подавайте заряд порціями через 3-5 секунд

При гасінні нафтопродуктів пінним вогнегасником покривайте піною всю поверхню вогнища, починаючи з ближнього краю

При гасінні палаючого мастила забороняється направляти струмінь заряду зверху вниз

Вогнище пожежі в западинах у стіні гасіть зверху вниз

Направляйте струмінь заряду на ближній край вогнища, заглиблюючись поступово в міру гасіння

По можливості гасить пожежу декількома вогнегасниками

Вимоги безпеки під час експлуатації вогнегасників

Під час експлуатації вогнегасників необхідно дотримуватись заходів безпеки, викладених у:

ДНАОП 0.00-1.07-94 Правила будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском;

ДСТУ 3675-98 Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань;

ДСТУ 3734-98 (ГОСТ 30612-99) Пожежна техніка. Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги;

ГОСТ 12.2.037-78 ССБТ. Техника пожарная. Требования безопасности;

інструкціях з експлуатації вогнегасників.

Застосування вогнегасників повинно здійснюватися згідно з паспортами підприємств-виробників та вказівками про порядок дій під час застосування вогнегасників, нанесених на їх етикетках.

Забороняється:

експлуатувати вогнегасники з наявністю вм'ятин, здутостей або тріщин на корпусі, на запірно-пусковому пристрої, на накидній гайці, а також у разі порушення герметичності з'єднань вузлів вогнегасника та несправності індикатора тиску (для закачних вогнегасників);

завдавати удари по вогнегаснику;

розбирати і перезаряджати вогнегасники особам, які не мають права на проведення таких робіт;

кидати вогнегасник у полум'я під час застосування за призначенням та вдаряти ним об землю для приведення його до дії;

спрямовувати насадку вогнегасника (гнучкий рукав або розтруб) під час його експлуатації у бік людей;

використання вогнегасників для потреб, не пов'язаних з пожежогасінням.

Гасіння осередків пожежі, які виникли поза межами приміщень, потрібно здійснювати з навітряного боку.

Під час гасіння пожежі одночасно кількома вогнегасниками не дозволяється здійснювати гасіння струменями вогнегасної речовини, спрямованими назустріч один одному.

Вуглекислотні вогнегасники повинні застосовуватись у тих випадках, коли для ефективного гасіння пожежі необхідні вогнегасні речовини, які не пошкоджують обладнання та об'єкти (обчислювальні центри, радіоелектронна апаратура, музеї, архіви тощо).

Під час застосування вуглекислотного або порошкового вогнегасника для гасіння пожежі електрообладнання, що перебуває під напругою електричного струму до 1000 В, необхідно витримувати безпечну відстань (не менше 1 м) від розпилювальної насадки вогнегасника до струмопровідних частин електрообладнання.

Забороняється застосовувати водяні та водопінні вогнегасники для ліквідації пожеж обладнання, що перебуває під електричною напругою, а також для гасіння речовин, які вступають з водою в хімічну реакцію, що супроводжується інтенсивним виділенням тепла та розбризкуванням пального.

Застосування порошкових вогнегасників для захисту обладнання, яке може вийти з ладу в разі попадання в нього вогнегасного порошку (електронне обладнання, електронно-обчислювальні машини), дозволяється лише за відсутності газових вогнегасників.

Під час гасіння пожежі порошковими вогнегасниками необхідно брати до уваги утворення високої запиленості і як

наслідок - зниження видимості в захищуваному приміщенні.

Під час гасіння пожежі вуглекислотними вогнегасниками необхідно враховувати можливість зниження концентрації кисню в повітрі захищуваного приміщення, особливо якщо воно невелике за об'ємом.

У приміщеннях, де застосування вуглекислотних вогнегасників може створити небезпечну для життя людини концентрацію газів у повітрі, а також у разі застосування пересувних вуглекислотних вогнегасників необхідно використовувати ізолювальні засоби індивідуального захисту органів дихання.

Перед застосуванням пересувних вуглекислотних вогнегасників слід обмежити кількість обслуговувального персоналу, який перебуває у приміщенні.

7.ТЕМА 5. Дії під час пожежі

Дії в разі виявлення на робочому місці або на території підприємства, установи, організації задимлення чи пожежі. Порядок повідомлення про пожежу аварійно-рятувальних і пожежних підрозділів та інших аварійних служб. Організація зустрічі аварійно-рятувальних та пожежних підрозділів. Відключення у разі необхідності устаткування, комунікацій, електроустановок та вентиляції.

Гасіння пожежі існуючими на підприємстві, в установі, організації засобами пожежогасіння; порядок включення стаціонарних установок пожежогасіння, евакуації людей та матеріальних цінностей.

Дії після прибуття аварійно-рятувальних та пожежних підрозділів (надання допомоги у прокладанні рукавних ліній, участь в евакуації матеріальних цінностей та виконанні інших робіт за розпорядженням керівника пожежогасіння). Обов'язки членів добровільної пожежної дружини за табелем бойової обслуги.

(НАПБ А.0.001-2014)

VIII. Порядок дій у разі пожежі

1. У разі виявлення ознак пожежі (горіння) кожний громадянин зобов'язаний:

негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місцезнаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

вжити (за можливості) заходів щодо евакуювання людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;

якщо пожежа виникла на підприємстві, повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;

у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

2. Посадова особа об'єкта, що прибула на місце пожежі, зобов'язана:

перевірити, чи викликана Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту (продублювати повідомлення), довести подію до відома власника підприємства;

у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили й засоби;

видалити за межі небезпечної зони всіх працівників, не пов'язаних з ліквідуванням пожежі;

припинити роботи в будинку (якщо це допускається технологічним процесом виробництва), крім робіт, пов'язаних із заходами щодо ліквідування пожежі;

здійснити в разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих пристроїв, агрегатів, апаратів, перекриття сировинних, газових, парових та водяних комунікацій, зупинення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) та здійснити інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленню будинку;

перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

організувати зустріч підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, надати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та в установці техніки на зовнішні джерела водопостачання;

одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;

забезпечити дотримання безпеки праці працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

3. З прибуттям на пожежу пожежно-рятувальних підрозділів повинен бути забезпечений безперешкодний доступ їх на територію об'єкта, за винятком випадків, коли чинним законодавством встановлений особливий порядок допуску.

4. Після прибуття пожежно-рятувальних підрозділів адміністрація та інженерно-технічний персонал підприємства, будинку чи споруди зобов'язані брати участь у консультуванні керівника гасіння пожежі з приводу конструктивних і технологічних особливостей об'єкта, де виникла пожежа, прилеглих будівель та пристроїв, організувати залучення сил та засобів об'єкта до вжиття необхідних заходів, пов'язаних із ліквідацією пожежі та попередженням її поширенню.

8. ТЕМА 6. Заходи пожежної безпеки в побуті

Основні причини виникнення пожеж у житлових будинках: необережне поводження з вогнем, використання факелів та паяльних ламп для відігрівання замерзлих труб центрального опалення, водопостачання чи каналізації. Несправності та неправильна експлуатація приладів газопостачання, опалення та побутових споживачів електроенергії.

Пожежна небезпека хімічних речовин, предметів побутової хімії та аерозольних препаратів.

Запобігання пожежам від основних причин. Порядок утримання житлових і підсобних приміщень, індивідуальних гаражів.

Виклик пожежної охорони і поведінка громадян у разі виникнення пожежі.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА В ПОБУТІ

Пожежа - це неконтрольоване горіння, що заподіює матеріальну шкоду, шкоду життю та здоров'ю громадян, інтересам суспільства і держави.

Найкращий спосіб перемогти пожежу – попередити її, прийняти заходи щодо її недопущення.

Небезпека загоряння існує для людини всюди – у власному помешканні, в транспорті, в театрі, в офісі...

При цьому у людини при виникненні пожежі можлива одна із трьох форм реагування:

Знижується організованість (дезорганізація) поведінки.

Заторможуються активні дії.

Підвищується ефективність дій.

Дезорганізація поведінки може проявлятися у неочікуваній втраті придбаних навичок (які засоби пожежогасіння слід застосувати негайно; як викликати пожежну допомогу; як врятуватися самому та врятувати оточуючих і т.д.).

Ситуація ускладнюється ще через те, що може швидко знизитися надійність дій, рухи стають імпульсивними, метушливими. Порушується логічність мислення, свідомість помилкових своїх дій, їх ненадійність - тільки ускладнює ситуацію.

Різке заторможення дій та рухів може викликати стан ступора (оціпеніння), що ніяким чином не допоможе знайти ефективне рішення, яке відповідало б у цій ситуації.

Підвищення ефективності дій при виникненні екстримальної ситуації (пожежі) викликає мобілізацію усіх ресурсів психіки людини на її подолання. Це – підвищений самоконтроль, ясність зрозуміти та оцінити, що сталося, здійснити адекватні ситуації дії.

Така форма реагування, звичайно ж, найкраща, але у всіх та завжди вона можлива?

Для цього необхідні індивідуально-психологічні якості та спеціальна підготовка щодо дій в екстремальній ситуації (пожежа).

Якщо ви зрозумієте, що, як та чому відбувається при виникненні пожежі, що та як слід робити. Для того, щоб уникнути або зменшити наступаючі шкідливі наслідки, це буде правильним напрямком на шляху подолання неадекватної поведінки в таких екстремальних ситуаціях, як пожежа.

ПРАВИЛЬНЕ РІШЕННЯ - "БАЧЕННЯ" ситуації.

Для того, щоб прийняти правильне рішення в екстремальній ситуації (ПОЖЕЖА), необхідно, наскільки це можливо, розібратися – в яку ситуацію ви попали.

Нажаль є таке узагальнення, що перші дії людей при виникненні пожежі це:

40%	Дивляться на пожежу – що буде далі?
30%	Попереджують оточуючих про виникнення пожежі (створюється панічна ситуація).
10%	Залишають місце виникнення пожежі. Тікають від пожежі.
10%	Гасять вогонь.
8%	Викликають пожежну допомогу (по телефону 101).
2%	Не реагують на пожежу. Ці люди в більшості стають жертвами на пожежах.

ПРИЧИНИ ЗАГИБЕЛІ ЛЮДЕЙ НА ПОЖЕЖАХ І ЗАХОДИ ЗАХИСТУ

Пожежі - як і будь-який прояв неприборканої стихії - завжди несуть із собою руйнування і смерть.

Загибель людей на пожежах обумовлена відсутністю протипожежних знань і навичок у громадян.

Люди часто не знають не тільки елементарних правил пожежної безпеки, але навіть номеру телефону найближчої пожежної частини. Не кажучи вже про дії в початковий момент розвитку пожежі до прибуття підрозділів пожежної охорони, про способи саморятівання в екстремальній ситуації. Особливо це характерно для житлових будинків, де відбувається найбільша кількість пожеж із загибеллю людей.

Що потрібно знати про пожежу, щоб залишитися в живих?

1. Пожежа засліплює, Ви не можете бачити у вогні.

Якщо Ви ніколи не відчували реальних факторів пожежі, Ви будете в стані повного шоку.

До свого жаху Ви дізнаєтеся, що при пожежі Ви не можете нічого бачити.

Полум'я робить все чорним. Воно не несе світла. Нічого не видно, тільки жар і попіл, страшна темрява. Ви абсолютно не можете орієнтуватися, не можете знайти знайомі Вам двері виходу. Повна втрата орієнтації внаслідок паніки. Пожежа чорна як ніч, що й призведе до неминучої загибелі.

Для того щоб уникнути цього, використовують в будинках:

- Аварійне освітлення;

- Світлові таблички «евакуаційний (запасний) вихід»;

- Знаки пожежної безпеки, що використовуються на шляхах евакуації, в тому числі ті, що світяться в темряві;

- Електричні ліхтарі.

2. Вбиває дим і газ, а не полум'я.

Сучасна квартира буквально начинена предметами і матеріалами, які при горінні у величезних кількостях виділяють більше 70 видів токсичних речовин (окис вуглецю, вуглекислий таз, дифосген, фосген, ціаністий водень та ін.)

Кілька вдихів в такій атмосфері - і людину вже не врятувати.

В основному люди гинуть не від вогню або конструкцій, що обрушилися, а від диму та нестачі кисню. Причому більше половини постраждалих від диму гине на місці пожежі. Біля половини постраждалих серед тих хто залишився в живих, отримують важкі отруєння, кожен третій з них помирає в лікарні не приходячи до тями.

Близько 70% від усіх загиблих на пожежі вмирають від впливу диму, причому швидкість його розповсюдження велика: 2-3 хвилини коридор, 1-1,5 хвилини сходові клітка десятиповерхового будинку.

Найнебезпечніше, якщо пожежа виникає в житловому будинку серед ночі. Ви думаєте, що прокинетесь і почнете діяти? Проте страшний факт полягає в тому, що Ви не прокинетесь від запаху диму. Від нього Ви тільки ще міцніше заснете. Ви впадаєте в глибокий сон, ніби перебували під наркозом. Ви не можете рухатися. Дим омертвляє Ваш мозок.

Дев'яносто відсотків людей, яких знаходять пожежні в диму, виглядають так, як ніби вони спали.

Якщо Ви знаходитесь в приміщенні, наповненому димом, Ви не тільки нічого не можете бачити, але і не можете дихати. Це подібно до того, якщо Ви тонете і голова під водою. Вам страшно.

Ви забуваєте все, що як Вам здавалося, знаєте про пожежу. Ви губитеся, впадаєте в паніку, ведете себе непередбачувано, тому що не готові психологічно до подібної екстремальної ситуації.

Для боротьби з димом використовуються:

- Незадимлювані сходові клітини (за рахунок підпору повітря або поверхових входів через повітряну зовнішню зону по балконах або лоджій);**
- Видалення диму з приміщень, коридорів що автоматично відкриваються клапани димовидалення за рахунок включення потужних витяжних вентиляторів;**
- Установка в коридорах на сходових клітинах дверей що самозакриваються з ущільненими притворами та перешкоджають поширенню диму;**
- Пристрій системи автоматичної пожежної сигналізації (димові і теплові сповіщувачі, кнопки ручної пожежної сигналізації, дзвінки пожежної тривоги, станції пожежної сигналізації);**
- Системи оповіщення людей про пожежу та управління евакуацією;**
- Засоби індивідуального захисту органів дихання при пожежі (ФЕНІКСи або ін.);**
- Автономні пожежні сповіщувачі, що працюють від батарейки для квартир житлових будинків;**

- Групові та індивідуальні рятувальні комплекти, мотузкові сходи;

- Препарат "Ацизол"- антидот чадного газу.

3. Жар від вогню здатний викликати миттєву загибель.

Жар страшний. Він вбиває. Один тільки жар викликає смертельний результат протягом лічених секунд.

Це дуже важко описати словами. При високій температурі Ваше тіло перестає функціонувати, легкі буквально випаровуються, людина втрачає свідомість.

У кімнаті пожежа тривалістю трохи більше однієї хвилини створює температуру в шарі диму 370 ° C.

Якщо незахищена голова, то настає миттєва смерть. Вгорі температура і концентрація диму ще вища. Коли в кімнаті буде

**горіти все, що може горіти - жар досягне свого апогею. Сам дим готовий до вибуху, здається, вся будова злетить у повітря.
У такій ситуації немає шансів залишитися в живих.**

Час перебування людей в зоні теплового впливу при гасінні пожежі:

Температура °C	Час перебування в хв.	
	Безпечно	Допустимо
40	240	300
50	30	60
60	20	40
70	10	20

4. Пожежа не залишає на роздуми часу. Потрібно встигнути вирватися з вогню.

Більшість людей думають, що у них залишається час при пожежі. Але це не так, при пожежі немає часу.

Пожежа починається в сміттєвому кошику. Він залишається непоміченим.

Через хвилину загоряється диван, і дим починає заповнювати кімнату.

Температура зростає.

Через дві хвилини людина може втратити свідомість.

Через три хвилини вся кімната у вогні.

Уже ніхто не може залишитися в живих.

Через чотири хвилини коридори стануть непрохідними.

Потрібно всього лише 5 хвилин, щоб пожежа всередині будинку викликала загибель всіх його мешканців.

Отже, від 3-х до 5-ти хвилин і кінець усьому!

Виявляється при пожежі час може стати Вашим найгіршим ворогом.

Скільки часу потрібно, щоб залишитися в живих при пожежі на кухні?

Більшість людей думають, що у них 10 хвилин.

А насправді через 30 секунд вогонь стане некерованим.

Потрібно встигнути вискочити, не затримуючись і не думаючи про речі, закрити за собою двері (але не на замок) і повідомити в пожежну охорону.

Для того, щоб встигнути евакуюватися, існує непорушне правило: у дитячих установах дітей молодших груп, дошкільного віку не одягають, а загортають в ковдру і виносять із небезпечної зони. Учні шкіл виводять під керівництвом викладачів або вихователів, які несуть персональну відповідальність за групу дітей, з якою вони займалися.

У готелях для швидкої евакуації забороняють упаковувати валізи і т.п.

5. При пожежі можливе виникнення паніки.

Люди губляться в паніці і поведуться непередбачувано.

Часом при виникненні паніки гине більше людей, ніж від небезпечних факторів пожежі.

6. Загибель людей на пожежах обумовлена відсутністю елементарних протипожежних знань і навичок самозахисту.

Більшість людей не думають про пожежі, не дбають про безпеку свого житла, нехтують власною безпекою і здоров'ям близьких.

Про це свідчить відсутність вогнегасників, які б дозволили без проблем згасити пожежу, що почалася телевізора, електроприладу, жиру, масла на кухні.

Практично одиниці громадян забезпечили свої квартири доступними автономними пожежними сповіщувачами, що працюють від звичайної батарейки. Вони встановлюються в передпокої, на кухні, в кімнаті і при появі диму видають різкий звук-досить гучний, щоб привернути увагу, розбудити сплячих.

На жаль, у суспільстві в наявності явна недооцінка значень реальності загрози пожежі, його небезпечних факторів.

Свідчення тому - наше відношення до балконів, лоджій житлових будинків.

Більшість з них засклені, закриті наглухо люки аварійних сходів балконів, закладені прорізи для переходу по лоджіях, в простінках встановлені меблі.

Все це не дозволить самостійно евакуюватися на не палаючий поверх, відстоятися за простінком балкона або лоджії при пожежі в квартирі, якщо ви не змогли її вчасно залишити або через блокування димом основний евакуаційної сходів.

У цьому випадку шансів на те, щоб вижити до прибуття підрозділів пожежної охорони буде мало, особливо для тих, хто сьогодні не думає про це, не має засобів індивідуального захисту органів дихання, або мотузянових сходів, рятувального комплексу для евакуації через балкони, лоджії, вікна, електричного ліхтаря, а також ігнорує проведення у будинку протипожежних тренувань, як це роблять громадяни розвинених зарубіжних країн.

Что делать, если произошел пожар

Причины пожаров в жилых домах практически одинаковы – обветшавшие коммуникации, неисправная электропроводка, курение и оставленные без присмотра электроприборы

Если загорелся бытовой электроприбор

Обесточить электроприбор – выдернуть вилку из розетки или обесточить квартиру через электрощит

Вывести из помещения людей

Накрыть электроприбор любой плотной тканью, закрыть все окна и форточки, чтобы прекратить доступ воздуха

Если пламя не удалось потушить самостоятельно, то вызвать пожарную охрану

Если пожар возник и распространился в одной из комнат

Вызвать пожарную охрану

Плотно закрыть двери комнаты – это помогает огню распространиться по квартире

Уплотнить дверь мокрыми тряпками, чтобы дым не проникал в остальные помещения

Если квартира сильно задымлена, двигайтесь к выходу ползком или пригнувшись

Если путь к входной двери отрезан – двигайтесь к балкону или окну, здесь пожарные найдут вас быстрее

Открывайте дверь на балкон осторожно, поскольку пламя от большого притока свежего воздуха может усилиться. Плотно закройте дверь балкона за собой

Не прыгайте с балкона и не пытайтесь спускаться по веревкам, простыням и водосточным трубам

Номер телефона экстренного вызова единой дежурно-диспетчерской службы спасения с обычного телефона «01», с мобильного «112»

ПРАВИЛА ГАЗОВОЇ БЕЗПЕКИ

Для розпалення колонки

- 1 Перевірте наявність тяги!
- 2 Перевірте чи затулений лючок для чистки димоходу
- 3 Запаліть запальник
- 4 Повільно відкрийте газовий кран

Перевірка тяги:

До запалення колонки:

Підніміть сірник під ковпак колонки. Якщо полум'я й дим втягуються – тяга є, інакше – тяги немає і треба викликати майстра

Коли колонка вже запалена:

Підніміть руку до ковпака. Якщо тяги немає, буде відчуватись гаряче повітря, що йде з-під ковпака

Відкрийте кран водопроводу

Відрегулювати температуру води за допомогою крану газової колонки

Перевірте тягу

Забезпечте надійну вентиляцію

Для включення плити

- 1 Відкрити крани перед лічильником і плитою
- 2 Піднести відкритий вогонь до палиника
- 3 Відкрити кран на плиті

Перекривайте крани

Після користування будь-якими газовими приладами

При закритому крані, риска на ньому повернута поперек труби

Горіння нормальне, якщо полум'я стійке і голубе

Якщо жовте й продовгувате, треба відрегулювати подачу повітря й почистити палиник. Це можна робити самостійно.

Для включення духовки

- 1 Відкрити крани перед лічильником і плитою
- 2 Піднести відкритий вогонь до запальника духовки
- 3 Відкрити кран на плиті

Не рекомендується користуватись верхніми палинками й духовкою одночасно

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ!

Залишати без нагляду працюючі прилади

Прив'язувати мотузки до газових труб

Використовувати вогонь для перевірки місця витoku газу з газотoku

Самовільно ремонтувати, підключати, відключати, переміщати газове обладнання

Допускати дітей, осіб, неконтролюючих свій стан, осіб не прошедших інструктаж з техніки безпеки

Ставити на плиту виварки чи інші посуд з широким дном без високих комфорок або підставок

Використовувати для сну й відпочинку кухні та інші приміщення де встановлено газообладнання

Обігрівати приміщення за допомогою газових плит

Для припинення горіння, закрийте кран на плиті

Абоненти зобов'язані впускати працівників газової служби після перед'явлення ними посвідчення, для огляду і ремонту газового обладнання у будь-який час доби

Якщо ви почуєте запах газу

Не користуйтеся ніякими електроприладами, освітленням, електродзвінками

Перекрийте краники палиників газової апаратури

Відкрийте вікна, квартирки

Викличте аварійну службу 04

04
АВАРІЙНА СЛУЖБА ГАЗУ

Правила безпечного користування газовими приладами:

- 1 Не допускайте заливання працюючих палиників
- 2 Перед користуванням - провентильуйте приміщення
- 3 Не дозволяйте ремонтувати прилади стороннім особам
- 4 Вмикайте в роботу прилади, тільки якщо впевнені, що усі зайві крани закриті
- 5 Перевірте тягу перед включенням та під час роботи, якщо тягу порушено - викличте майстра
- 6 При всіх пошкодженнях не чекаючи слюсаря дзвоніть в управління газового господарства
- 7 Не відкривайте кран на приладі, не маючи запаленого сірника в руках, піднесеного до палиника
- 8 До газових приладів і газотoku має бути вільний доступ
- 9 Вентиляційні канали повинні бути постійно відкриті, при користуванні - відкривайте квартирки

Бытовой газ: почему он взрывается

Причины взрывов бытового газа и способы их предотвращения

Газ, используемый в жилых домах

Сжиженный нефтяной газ (в баллонах)

Баллон должен стоять ровно

Удаление от плиты, печи или радиатора отопления не менее чем на 1,5 м

Не заменять газовый баллон вблизи огня или включенных электроприборов

Прокладку между краном баллона и регулятором менять при каждой новой установке

Причины взрывов сжиженного газа

падение баллонов

неправильная транспортировка

неправильное хранение и эксплуатация

Кипящая в кастрюле вода попадает на горелку. Огонь тухнет. Газ заполняет помещение. Малейшая искра (зажженная спичка, нажатие клавиш выключателей и т.д.) приводит к взрыву

Хранившийся долгое время баллон с газом заносит в теплое помещение. Газ расширяется и разрывает баллон

Способы обнаружения утечки газа

на глаз – на поверхности газовых труб, смоченных мыльной водой, в месте утечки образуются пузырьки

на слух – в случае сильной утечки – газ выходит из трубы со свистом

по запаху – характерный запах, которым обладает газ, становится сильнее вблизи места утечки

Причины взрывов метана

износ газового оборудования

нарушение правил эксплуатации газового оборудования

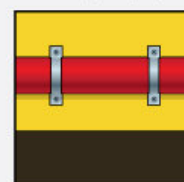

От долгой или неправильной эксплуатации происходит разрыв шланга, соединяющего газовую магистраль с плитой. Газ постепенно заполняет помещение. Искра – взрыв

Метан (городской магистральный газ)

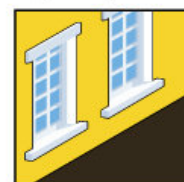
Шланг, соединяющий магистраль и плиту, должен быть специального типа, с маркировкой

Шланг не должен быть пережат или растянут и должен быть зафиксирован с помощью зажимов безопасности

После каждого использования газа закрывать кран

Помещение, где работает газовое оборудование, необходимо проветривать

При взрыве

- 1 м³ газа по выделяемой энергии соответствует 8 кг тротила. Общая загазованность на кухне (в среднем) сравнима с заложенными в помещении 20 кг взрывчатки
- процесс взрывного горения происходит в тысячи раз медленнее, чем при детонации взрывчатки. Энергия может успеть выйти через выбитые окна – в этом случае разрушения будут небольшими
- взрывоопасным газ является даже в разреженном состоянии. Наиболее взрывоопасна смесь из газа и воздуха в соотношении около 30% и 70%

Найбільшу небезпеку представляє куріння в кріслі, на диванні, у ліжку перед сном, особливо після вживання алкогольних напоїв.

Залишені без догляду тліючі цигарки, особливо на горючих меблях або інших горючих матеріалах – пряма дорога до пожежі.

Перед тим, як викинути недопалок у відро для сміття або звільнити попільничку від залишків цигарок необхідно залити їх водою. Не викидайте у вікно або з балконів недопалки.

Полум'я палаючої свічки – поширена причина пожежі.

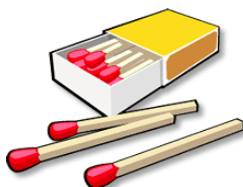
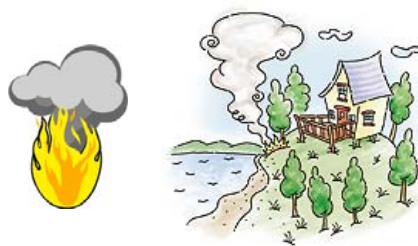

Не залишайте без догляду палаючі свічки. Необхідно загасити свічку, перед виходом із приміщення. Не сумісним є палаюча свічка і діти.

Не розпалюйте багаття у лісі, поряд з будинками.

Спалювати сміття можна тільки у спеціально підготовленому місці.

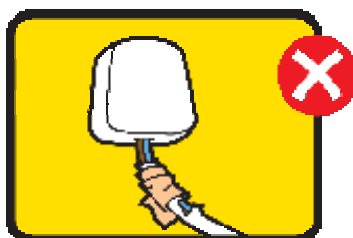
Залишки вогнища необхідно залити водою або засипати піском, землею.

Сірники, запальнички, свічки – це не іграшки для дітей!

Не залишайте їх на видному для дітей місці.

Не залишайте без догляду кухонні плити, тостери, печі НВЧ під час приготування їжі!

Не користуйтеся несправними електричними приладами, з пошкодженими електропроводами, з поганими контактними з'єднаннями, без електричних запобіжників в електричних мережах.

Не залишайте без догляду електронагрівальні та інші побутові прилади!

Електронагрівальні прилади, каміни тощо мають бути встановлені на відстані не менше 1 метра від меблів, інших горючих речовин та матеріалів.

Започаткуйте та, щонайменше, щорічно перевіряйте протипожежний стан Вашого будинку, квартири. Своєчасно звільняйте помешкання від непотрібних горючих речовин та матеріалів. Не захаращуйте балкони, лоджії, комори, кладочки, сараї, горища, гаражі тощо.

Дії на випадок виникнення пожежі у будинку (квартирі)

- **Телефонуйте обов'язково до пожежно-рятувальної служби (101).**
- **Назвіть поштову адресу.**
- **Скажіть, що горить.**
- **Повідомте про тих, хто, можливо, залишився у будинку.**

Необхідно діяти швидко і головне спокійно, без паніки.

Перш за все необхідно повідомити про пожежу всіх членів родини. Не витрачайте час на пошук причини виникнення пожежі, на пошук цінних речей (фотографії, документи, ювелірні прикраси тощо). Не витрачайте час на пошук домашніх тварин.

Перед тим, як відкрити двері на шляху евакуації або в іншу кімнату необхідно перевірити їх температуру тильною стороною руки. Якщо вони теплі, не відкривайте їх, можливо там пожежа.

Якщо у приміщенні багато диму, погана видимість, необхідно опуститись на коліна на підлогу, де повітря чистіше, і добиратись до виходу.

Коли відсутня можливість вийти із приміщення, необхідно перекрити попадання диму через щілини у дверях. Потім відкрити вікно і голосно звати на допомогу.

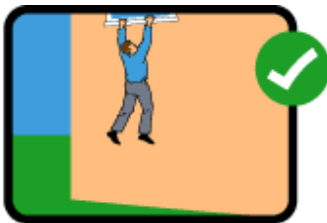

У випадку загоряння одягу, необхідно не бігти, а зупинитися. Лягти на підлогу або землю і перекочуючись загасити полум'я.

У випадку, коли пожежа тільки починається можна скористатись одним із первинних засобів пожежогасіння, зокрема, вогнегасником, покривалом пожежним або пожежним кран-комплексом. Так діяти доцільно тільки тоді, коли є впевненість і час на виконання цього завдання, уміння використовувати засіб пожежогасіння, не піддаючи себе ризику отримати опіки або отруєння димом.

У критичних ситуаціях для забезпечення евакуації доцільно використовувати вікна першого та другого поверхів будинку. Рекомендується попередньо скинути матраси, подушки, ковдри тощо на можливе місце падіння.

Спочатку необхідно спуститися одному дорослому члену родини, а потім подавати маленьких дітей для попередження травм. Не рекомендується стрибати з вікон.

Якщо вікна не відкриваються, скористуйтесь великим предметом для того, щоб розбити скло у нижньому кутку вікна. За допомогою ковдри або товстої тканини видаліть гострі кромки скла.

У випадку відсутності можливості вийти із будинку, необхідно всім зібратися в одній кімнаті біля вікна.

Не забудьте перекрити доступ диму із палаючих приміщень за допомогою ковдри, згорнутої в рулон або іншими речами.

За наявності можливості, відкрийте вікно і голосно кличте на допомогу. Працівники пожежно-рятувальної служби мають знати, де потрібна допомога.

Якщо всі члени родини успішно вийшли із будинку (квартири) необхідно зібратися в одному місці і чекати прибуття підрозділу пожежно-рятувальної служби. Повідомте необхідну для пожежників інформацію.

П О Р А Д И

Занотуйте у записну книжку номер телефону пожежно-рятувальної служби (пожежної охорони), а також домашню адресу для дітей. Вони можуть скористатися записником у тому випадку, коли забудуть як викликати пожежників, особливо, у стресовій ситуації.

Зберігайте ключі від квартири (будинку) в одному місці. Під час пожежі, із-за наявності стресової ситуації, буде дуже важко їх знайти, особливо, коли приміщення стрімко заповнюються отруйним димом, піднімається висока температура.

Переконайтесь, що всі члени сім'ї знають місце знаходження ключів і вміють ними скористатися.

Необхідно вивчити принцип дії, оволодіти навичками використання вогнегасників та інших первинних засобів пожежогасіння.

Протипожежна безпека мереж внутрішньобудинкового електропостачання

Забезпечення протипожежної безпеки електроустановок та профілактика аварійних режимів в електромережах надзвичайно важливі.

Число пожеж у житловому секторі по електротехнічним причин в збільшується.

Зниження ймовірності виникнення пожеж від побутових електропристроїв залежить від встановлення конкретних причин пожеж та видів виробів, які становлять найбільшу небезпеку.

Найбільш пожежонебезпечні електричні мережі (з введенням в будівлі), електронагрівальні прилади, світильники та телерадіоапаратура.

Найбільш часто пожежі виникають від коротких замикань, перегріву електроприладів, перевантаження електроустановок і збільшених перехідних опорів контактів.

Сколько съедают электроприборы

Большая часть расходов на электроэнергию приходится на кондиционер, чайник, пылесос и бойлер. А телевизор и компьютер можно не включать.

1	Кондиционер		2,2-3,37 кВт/ч
2	Электрочайник		2,2-2,4 кВт/ч
3	Пылесос		2 кВт/ч
4	Бойлер		1,5-2,5 кВт/ч
5	Обогреватели масляный и воздушный		1,5-2 кВт/ч
6	Утюг		1-2,4 кВт/ч
7	Стиральная машина		0,8 -1,14 кВт/ч
8	Холодильник двухкамерный		0,77-0,90 кВт/ч
9	Микроволновка		0,7-0,8 кВт/ч
10	Холодильник однокамерный		0,40 кВт/ч
11	Телевизор		0,14 кВт/ч
12	Электрическая лампочка на 100 Вт		0,1 кВт/ч
13	Компьютер		0,065-0,095 кВт/ч

Источник: журнал «Общественный бюджет»

© Сити-групп, 2011

Правила пользования электрообогревателями

Статистика показывает, что значительная часть пожаров происходит из-за неправильной установки и эксплуатации электрооборудования и, в частности, электрообогревателей

Меры безопасности

При покупке обогревателя убедитесь, что он оборудован системой аварийного выключения (если обогреватель перегреется или упадет, то отключение должно произойти автоматически)

Не устанавливайте обогреватель вблизи мебели или занавесок

Следите за тем, чтобы электровилки и розетки не нагревались, это первый признак неисправности электроприбора или перегрузки сети

Не оставляйте включенный обогреватель без присмотра

Не используйте обогреватель для сушки белья

Регулярно очищайте обогреватель от пыли – пыль может воспламениться

Не устанавливайте электрообогреватели на основании из легковоспламеняющихся и горючих материалов без теплоизоляционной прокладки

Не пропускайте провод от обогревателя под коврами и паласами, это может привести к его перетиранию

Правила тушения электрообогревателей

Обязательно обесточьте прибор

Если не получилось выдернуть вилку из розетки, нужно выключить автомат в электрощите на лестничной клетке

Позвоните по телефону 01. Даже если возгорание кажется вам незначительным, это не значит, что оно не перерастет в настоящий пожар

После отключения сети накройте горящий прибор мокрой тряпкой или одеялом, чтобы перекрыть доступ воздуха к огню

Ни в коем случае не тушите водой горящую пластмассу – при попадании воды расплавленный пластик вскипает и разбрызгивается

Розглянемо спочатку пожежну небезпеку електричних мереж, так як аварійні режими найчастіше виникають у них.

Короткі замикання в електропроводці найчастіше відбуваються через порушення ізоляції струмопровідних частин в результаті механічного пошкодження, старіння, впливу вологи і агресивних середовищ, а також неправильних дій людей.

При виникненні короткого замикання зростає сила струму, а кількість теплоти, що виділяється, як відомо, пропорційно квадрату струму.

Так, якщо при короткому замиканні струм збільшиться в 20 разів, то виділяється при цьому кількість тепла зросте приблизно в 400 разів.

Тепловий вплив на ізоляцію проводів різко знижує її механічні та діелектричні властивості.

Наприклад, якщо провідність електрокартону (як ізоляційного матеріалу) при 20 ° С прийняти за одиницю, то при температурах 30, 40 і 50 ° С вона збільшиться в 4, 13 і 37 разів відповідно.

Теплове старіння ізоляції найбільш часто виникає через перевантаження електромереж струмами, що перевищують тривало допустимі для даного виду і перетинів провідників.

Наприклад, для кабелів з паперовою ізоляцією термін їх служби може бути визначений за відомим «восьмиградусним правилом»: перевищення температури на кожні 8 ° С скорочує термін служби ізоляції в 2 рази.

Теплового руйнування схильні і полімерні ізоляційні матеріали.

Вплив вологи і агресивних середовищ на ізоляцію проводів суттєво погіршує її стан через появу поверхневих струмів витоку.

При цьому тепла рідина випаровується, а на ізоляції залишаються сліди солі.

При припиненні випаровування струм витоку зникає.

При неодноразовому впливі вологи процес повторюється, але через підвищення концентрації солі провідність збільшується настільки, що струм витоку не припиняється навіть після закінчення випаровування.

Крім того, з'являються дрібні іскри.

Надалі під дією струму витоку ізоляція обвуглюється, втрачає міцність, що і може призвести до виникнення місцевого дугового поверхневого розряду, здатного запалити ізоляцію.

Пожежна небезпека коротких замикань електропроводів характеризується наступними можливими проявами електричного струму:

- Займанням ізоляції проводів та оточуючих горючих предметів і речовин;**
- Здатністю ізоляції проводів поширювати горіння при підпалюванні її від сторонніх джерел запалювання;**
- Утворенням при короткому замиканні розплавлених частинок металу, що підпалюють навколишні горючі**

матеріали (швидкість розльоту розплавлених частинок металу може досягати 11 м / с, а їх температура - 2050-2700 ° С).

При перевантаженні електропроводок також виникає аварійний режим.

Через неправильний вибір, включення або пошкодження споживачів сумарний струм, що проходить в проводах, перевищує номінальне значення, тобто відбувається підвищення щільності струму (перевантаження**).**

Наприклад, при проходженні струму в 40 А через три послідовно з'єднаних шматка дроту однакової довжини, але різного перетину - 10; 4 і 1 мм² щільність його буде різна: 4, 10 і 40 А / мм².

В останньому шматку найвища щільність струму, і, відповідно, найвищі втрати потужності.

Провід перетином 10 мм² злегка нагріється, температура проводу перетином 4 мм² досягне допустимої, а ізоляція проводу перетином 1 мм² просто згорить.

Основна відмінність короткого замикання від перевантаження полягає в тому, що при короткому замиканні порушення ізоляції є причиною аварійного режиму, а при перевантаженні - його наслідком.

За певних обставин перевантаження проводів та кабелів у зв'язку з більшою тривалістю аварійного режиму більш пожежонебезпечна, ніж коротке замикання.

Матеріал жил проводів робить істотний вплив на запальник здатність при перевантаженнях.

Порівняння показників пожежної небезпеки проводів марок АПВ і ПВ, отриманих при випробуваннях в режимі перевантаження, показує, що ймовірність загоряння ізоляції в проводах з мідними струмопровідними жилами вище, ніж у алюмінієвих.

При короткому замиканні спостерігається та ж закономірність.

Пропалювальна здатність дугових розрядів в ланцюгах з мідними струмопровідними жилами більш висока, ніж з жилами з алюмінію.

Наприклад, сталеві труби з товщиною стінки 2,8 мм пропалюються (або запалюється горючий матеріал на її поверхні) при виникненні дугового розряду в ланцюгах з алюмінієвими жилами перетином 16 мм², а з мідними жилами - при перетині 6 мм².

Кратність струму визначається ставленням струму короткого замикання або перевантаження до довго допустимому струму для даного перетину провідника.

Найбільшою пожежною небезпекою володіють проводи та кабелі з поліетиленовою оболонкою, а також поліетиленові труби при прокладанні в них проводів та кабелів.

Електропроводки в поліетиленових трубах в пожежному відношенні становлять велику небезпеку, ніж електропроводки в вінілпластових трубах, тому область застосування поліетиленових труб значна.

Особливо небезпечне перевантаження в приватних житлових будинках, де, як правило, від однієї мережі

підключені всі споживачі, а апарати захисту нерідко відсутні або розраховані тільки на струм короткого замикання.

На пристроях (розетки, вимикачі, патронах і т. д.) вказані граничні значення **струмів, напруг, потужності**, а на затискачах, розніманнях та інших виробках, крім того, найбільші перетину приєднуються провідників.

Для безпечного користування цими пристроями необхідно вміти розшифровувати ці написи.

Наприклад, на вимикачі нанесено «6,3 А; 250 В », на патроні -« 4 А; 250 В; 300 Вт », а на подовжувачі-розгалужувачі -« 250 В; 6,3 А », « 220 В, 1300 Вт », « 127 В, 700 Вт ».

Напис «6,3 А» попереджає про те, що струм, що проходить через вимикач, не повинен перевищувати 6,3 А, інакше вимикач перегріється.

Для будь-якого меншого струму вимикач годиться, тому що чим менше струм, тим менше нагрівається контакт.

Напис «250 В» вказує, що вимикач може застосовуватися в мережах напругою не вище 250 В.

Якщо помножити 4 А на 250 В, то вийде 1000, а не 300 Вт. Як зв'язати обчислене значення з написом?

Треба виходити з потужності.

При напрузі в мережі 220 В допустимий струм - 1,3 А (300: 220); при напрузі 127 В - 2,3 А (300: 127). Току 4 А відповідає напруга 75 В (300: 4). Напис «6,3 А; 250 В» вказує, що пристрій призначений для мереж напругою не

більше 250 В і для струму не більше 6,3 А. Множачи 6,3 А на 220 В, отримуємо 1386 Вт (округлено 1300 Вт). Множачи 6,3 А на 127 В, отримуємо 799 Вт (округлено 700 Вт).

Виникає питання: чи не небезпечно так округляти?

Чи не небезпечно, так як після округлення вийшли менші значення потужності.

Якщо потужність менше, то менше нагріваються контакти.

При протіканні через контактне з'єднання електричного струму через перехідного опору на контактному з'єднанні падає напруга, потужність і виділяється енергія, яка викликає нагрів контактів. Надмірне збільшення струму в ланцюзі або зростання опору веде до подальшого підвищення температури контакту і підвідних проводів, що може викликати пожежу.

В електроустановках застосовуються нероз'ємні контактні з'єднання (пайка, зварювання) і роз'ємні (на гвинтах, пружні і т. п.), а також контакти комутаційних пристроїв - магнітних пускачів, релє, вимикачів та інших апаратів, спеціально призначених для замикання і розмикання електричних ланцюгів, тобто для їх комутації.

У мережах внутрішньобудинкового електропостачання від введення до приймача електроенергії електричний струм навантаження протікає через велику кількість контактних з'єднань.

Контактні з'єднання ніколи, ні за яких обставин не повинні порушуватися.

Однак дослідження, проведені деякий час тому над обладнанням внутрішньобудинкових мереж, показали, що

з усіх обстежених контактів тільки 50% задовольняють вимогам ГОСТу.

При протіканні струму навантаження в неякісному контактному з'єднанні за одиницю часу виділяється значна кількість тепла, пропорційне квадрату струму (щільності струму) і опору точок дійсного дотику контакту.

Якщо розігріті контакти будуть стикатися з горючими матеріалами, то можливо їх займання або обвуглювання і загоряння ізоляції проводів.

Величина перехідного опору контактів залежить від щільності струму, сили стискання контактів (величини площі опору), від матеріалу, з якого вони виготовлені, ступеня окислення контактних поверхонь і т. д.

Для зменшення щільності струму в контакті (а значить, і температури) необхідно збільшити площу дійсного дотику контактів.

Якщо контактні площині притиснути один до одного з деякою силою, дрібні горбки в місцях торкання будуть незначно зім'яті.

Через це збільшаться розміри дотичних елементарних майданчиків і з'являться додаткові майданчики торкання, а щільність струму, перехідний опір і нагрів контакту знизяться.

Експериментальні дослідження показали, що між опором контакту і величиною крутного моменту (силою стиснення) існує протилежна пропорційна залежність.

Зі зменшенням крутного моменту в 2 рази опір контактного з'єднання проводу АПВ перерізом 4 мм² або двох проводів

перетином 2,5 мм² збільшується в 4-5 разів.

Для відводу тепла від контактів і розсіювання його в навколишнє середовище виготовляють контакти певної маси і поверхні охолодження.

Особливу увагу приділяють місцям з'єднання проводів і підключення їх до контактів ввідних пристроїв електроприймачів.

На зйомних кінцях проводів застосовують наконечники різної форми і спеціальні затиски.

Надійність контакту забезпечується звичайними шайбами, пружними і з бортиками.

Через 3-3,5 року опір контакту збільшується приблизно в 2 рази. Значно збільшується опір контактів і при короткому замиканні в результаті короткого періодичного впливу струму на контакт.

Випробування показали, що найбільшу стабільність при дії несприятливих факторів мають контактні з'єднання з пружними шайбами.

На жаль, «економія на шайбах» - явище досить поширене.

Шайба повинна бути з кольорового металу, наприклад, з латуні.

Сталеву шайбу захищають антикорозійним покриттям.

Протипожежна безпека при електромонтажних роботах

Труби введення електропроводки повинні обштукатурюватимуться суцільним шаром товщиною 10 мм.

Суцільним шаром негорючого матеріалу навколо труби (короба) може бути шар штукатурки, алебастрового, цементного розчину або бетону товщиною не менше 10 мм.

З'єднання, відгалуження та окільцювання жил проводів виконуються зварюванням, пайкою, обпресуванням або спеціальними зажимами (гвинтовими, болтовими, клиновими і т.п.)

Як показав практичний досвід, найбільш легкий, дешевий і надійний спосіб з'єднання або окінцювання алюмінієвих і мідних жил - опресовування (холодна пайка).

З'єднанню і обпресуванням піддають багатожильні та одножильні алюмінієві і мідні дроти перетином 16-240 мм.

З'єднують проводи з алюмінієвими жилами гільзами типу ГА за допомогою пресів МГП-12, РМП-7М та ін.

Наконечники для окільцювання і гільзи для з'єднань підбирають відповідно до вимог ДСТУ.

Електричні з'єднання жил проводів перетином 2,5-10 мм² в лініях внутрішньоквартирних мереж також повинні виконуватися, як правило, обпресуванням із застосуванням алюмінієвих гільз прес-кліщами або переносними гідравлічними кліщами.

Вибір гільз визначається сумарним перетином з'єднуються проводів, в разі необхідності для заповнення обсягу гільзи можуть встановлюватися додаткові (баластні) жили.

З'єднання та відгалуження проводів за допомогою гільз можуть виконуватися з одностороннім або двостороннім введенням у гільзу.

При двосторонньому введенні проводів в гільзу довжина останньої подвоюється, а опресовування проводиться двома вдавненнями.

При підготовці до опресовки наконечників (або гільз) і кінців жил проводів по довжині, яка визначається розміром наконечника, з дроту знімають ізоляцію і здійснюють зачистку оголеного ділянки і внутрішньої поверхні наконечника (гільзи). Алюмінієві деталі зачищають металевими щітками і покривають захисними мастилами (контактол).

В даний час широке застосування знаходять струмопровідні клеї, фарби, емалі, де в якості сполучного матеріалу використовують синтетичні смоли, а в якості струмопровідних компонентів - порошки металів (срібла, нікелю, цинку і т. д.).

З'єднання проводів скруткою необхідно повністю виключити з практики електромонтажних робіт.

Окільцювання мідних однодротяних жил проводів перетином 1-10 мм² і багатодротяних перетином 1-2,5 мм², а також алюмінієвих жил перетином 2,5-10 мм² при їх приєднанні до апаратів і приладів виконують згинанням кінця жили в кільце.

Кільце має бути звито в напрямку загвинчування гвинта, інакше при закручуванні кільце розвинеться.

Особливої уваги вимагає алюмінієвий дріт.

Як відомо, алюміній «тече».

Тому без підтримки постійного тиску і обмеження видавлювання дроти контакт порушиться.

При складанні контактної з'єднання під головку гвинта надягають плоску шайбу, потім пружинну шайбу, за нею скобу або шайбу з бортиками, між бортиками розміщують кільце дроти.

При з'єднанні гвинтом двох проводів між їх кільцями поміщають плоску шайбу.

Широко застосовується в даний час в квартирах монтаж електроустановочних виробів, при якому вони кріпляться розпірними лапками, дуже часто не забезпечується надійність кріплення і безпека роботи (вимикачів, розеток).

При великій щільності приєднуються до електроустановочних виробів проводів зусилля, прикладаються до його корпусу, передаються контакту, розхитують його і можуть призвести до перегріву контакту або короткого замикання в мережі.

Для поліпшення їх роботи в процесі тривалої експлуатації необхідне контактний тиск забезпечують, застосовуючи пружинні шайби і жорстке закріплення електроустановочних виробів.

Проведення будь-яких робіт, пов'язаних з електрикою, потребує особливої уваги.

Якщо, вас або працюючих поруч з вами вдарить струмом, ви повинні чітко знати, що робити.

Тому уважно прочитайте наступний розділ.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом

Людський організм починає відчувати електричний струм при силі постійного струму 0,5-1,5 мА і змінного струму частотою 50 кГц - 7 мА.

При цьому вплив струму на організм відчувається як легке поколювання.

При впливі постійного струму людина відчуває тепло.

Нешкідливим для людини є напругу до 36 В.

При більш високій напрузі людина відчуває судом в м'язах і хворобливі відчуття.

При дуже високій напрузі у людини може припинитися серцебиття.

Найбільш вразливими є головний мозок, серце і легені.

Дії по звільненню людини з-під електричної напруги.

При ураженні людини електричним струмом насамперед необхідно звільнити його від струму.

Для цієї мети необхідно якнайшвидше відключити ту частину установки, до якої доторкається потерпілий.

Якщо при цьому він може впасти з висоти, потрібно це передбачити і убезпечити його падіння.

Якщо відключити установку неможливо, потрібно звільнити потерпілого від струму.

Для цього при напрузі до 400 В слід скористатися сухою палицею, дошкою, мотузкою, одягом або іншим сухим непровіднікі.

Можна взятися за одяг потерпілого, якщо вона суха і відстає від тіла, при цьому не можна торкатися до оточуючих металевих

предметів і до тіла, не покритому одягом.

Якщо необхідно торкнутися тіла потерпілого, який надає допомогу повинен надіти гумові рукавички або обернути руки сухою матерією.

Можна також надіти гумові боти або стати на суху дошку або на непровідну струм підстилку.

Можна звільнити потерпілого від струму, ізолювавши його від землі, дотримуючись наведені вище заходи безпеки.

При необхідності слід перерубати або перерізати дроти (кожен окремо) сокирою з сухою рукояткою або інструментом з ізольованими рукоятками.

При напрузі вище 400 В необхідно надіти захисні засоби (боти, рукавички) і за допомогою штанги або кліщів на відповідну напругу звільнити потерпілого від струму.

Перші дії з надання допомоги.

Після звільнення потерпілого від струму необхідно укласти його на спину і перевірити, чи дихає він (з підйому грудної клітки, за відхиленням нитки, смужки паперу, піднесеної до рота або носа потерпілого), перевірити наявність пульсу (на променевій артерії у зап'ястя або на сонній артерії на шиї) і подивитися стан зіниці (вузький або широкий). Широка зіниця вказує на різке погіршення кровопостачання мозку.

Якщо потерпілий отямився, але до цього був у непритомності, його слід укласти на підстилку і до прибуття лікаря забезпечити повний спокій і спостереження за пульсом і диханням.

Якщо свідомість відсутня, але збереглися стійке дихання і пульс, потрібно зручно укласти потерпілого на рівну підстилку,

розстебнути йому пасок і одяг, забезпечити приплив свіжого повітря, давати нюхати нашатирний спирт.

Якщо потерпілий погано дихає - дуже рідко, судорожно, як вмираючий, - необхідно робити штучне дихання і масаж серця.

Запам'ятайте, навіть якщо відсутні ознаки життя (дихання, пульс, серцебиття), не можна вважати потерпілого мертвим і перестати надавати йому допомогу: необхідно продовжувати робити йому штучне дихання і масаж серця.

Надавати першу допомогу потерпілому потрібно на місці, притому негайно, не втрачаючи ні секунди.

Переносити потерпілого можна тільки тоді, коли йому або надавати допомогу загрожує небезпека, а також якщо через якихось незручностей (темрява, тіснота, дощ і т. п.) допомога на місці надати не можна.

Штучне дихання і масаж серця необхідно проводити до позитивного результату (оживлення) або до появи явних ознак дійсної смерті (трупних плям або трупного задубіння).

У будь-якому випадку - смерть може констатувати тільки лікар.

Якщо потерпілий почне дихати самостійно, необхідно припинити штучне дихання, але якщо дихання знову почне слабшати, слід негайно відновити надання допомоги.

Штучне дихання.

Перед проведенням штучного дихання необхідно розкрити рот потерпілого, висунувши нижню щелепу для запобігання западання язика.

Для цього потрібно поставити чотири пальці обох рук позаду кутів нижньої щелепи і, впираючись великими пальцями в її край, висунути вперед щелепу так, щоб нижні зуби стояли попереду верхніх.

Якщо таким чином рот розкрити не вдається, це треба зробити за допомогою дощечки, ручки ложки або іншого предмета, обережно розсуваючи їм щелепи.

Найбільш ефективний метод штучного дихання - вдування повітря з легенів надає допомогу в легені потерпілого через спеціальне пристосування або безпосередньо в рот або ніс потерпілого.

Це виконується наступним чином.

Потерпілий лежить на спині.

Йому розкривають рот, видаляють з рота сторонні предмети і слиз (хусткою або кінцем сорочки).

Потім вкладають в рот спеціальну трубку: дорослому довгим кінцем, а дитині (підлітку) - коротким кінцем.

При цьому необхідно стежити, щоб мова постраждалого не запав назад і не закрив дихальні шляхи і щоб вставлена трубка потрапила в дихальне горло, а не в стравохід.

Для запобігання западання язика нижню щелепу злегка висуюють вперед.

Для розкриття гортані закидають голову потерпілого назад, підклавши під потилицю одну руку, а другою рукою натискають йому на лоб до тих пір, поки підборіддя не опиниться на одній лінії з шиєю.

Для того щоб трубка потрапила в дихальне горло, необхідно злегка посувати вгору і вниз нижню щелепу потерпілого.

Після цього надає допомогу, ставши на коліна над головою постраждалого, щільно притискає до його губ фланець, а великими пальцями обох рук затискає потерпілому ніс, з тим щоб вдихається повітря не виходив назад, минаючи легені.

Потім надає допомогу робить в трубку кілька сильних видихів.

Щоб забезпечити вільний вихід повітря з легенів потерпілого, необхідно після кожного вдихання звільняти йому рот і ніс (не виймаючи при цьому з рота постраждалого дихальної трубки). У цей період грудна клітка потерпілого опускається, і він робить пасивний видих.

Вдувати повітря необхідно кожні 5-6 секунд, що відповідає частоті дихання 10-12 разів на хвилину.

При кожному вдмухуванні грудна клітка потерпілого повинна розширюватися, а після звільнення рота і носа самотійно опускатися.

Для забезпечення більш глибокого видиху можна легким натиском на грудну клітку допомогти виходу повітря з легенів потерпілого.

Як вже говорилося, при проведенні штучного дихання необхідно стежити, щоб повітря, що вдихається потрапляв в легені, а не в стравохід потерпілого.

При попаданні повітря в стравохід грудна клітка потерпілого не розширюється, а відбувається здуття живота.

У цьому випадку необхідно швидко, натисканням на верхню частину живота під діафрагмою, випустити повітря і встановити

дихальну трубку в потрібне положення шляхом повторного переміщення вгору і вниз нижньої щелепи постраждалого і продовжувати штучне дихання наведеним вище способом.

При відсутності на місці події пристосування (спеціальної трубки) слід швидко розкрити рот потерпілого (наведеним вище способом), видалити з нього сторонні предмети і слиз і відтягнути нижню щелепу.

Після цього надає допомогу робить глибокий вдих і з силою видихає повітря в рот потерпілого.

При цьому він повинен охопити своїм ротом весь рот потерпілого, а особою затиснути йому ніс.

Потім надає допомогу відкидається назад і робить новий вдих.

У цей період грудна клітка потерпілого опускається, і він робить пасивний видих.

При неможливості повного охоплення рота потерпілого вдувати повітря в його легені слід через ніс, щільно закривши при цьому рот потерпілого.

У маленьких дітей повітря вдують одночасно в рот і ніс, охоплюючи своїм ротом рот і ніс потерпілого.

Вдування повітря можна робити через марлю, серветку або носову хустку.

При наявності апарату штучного дихання після проведення сеансу штучного дихання за способом «рот в рот» або «рот у ніс» можна перейти на штучне дихання за допомогою апарату.

При поновленні у потерпілого самостійного дихання деякий час слід продовжувати проведення штучного дихання до повного

приведення потерпілого в свідомість, вдихаючи повітря на початку власного вдиху потерпілого.

При відсутності у потерпілого пульсу необхідно для відновлення кровообігу одночасно з штучним диханням (вдмухуванням повітря) робити зовнішній масаж серця.

Зовнішній масаж серця.

Зовнішній, закритий (непрямий) масаж серця підтримує кровообіг як при зупиненому, так і при фібриллюючого серце.

Для проведення непрямого масажу серця потерпілого слід укласти на спину на жорстку поверхню (низький стіл, підлогу), оголити його грудну клітку, зняти з нього пасок, підтяжки.

Надаючий допомогу стає з будь-якої сторони потерпілого і займає таке положення, при якому можливий значний нахил над ним.

Якщо потерпілий покладений на столі, треба стати на низький стілець, а якщо на підлозі, то стати на коліна.

Визначивши положення нижньої третини грудини, який надає допомогу кладе на неї верхній край долоні разогнутой до відмови руки, а потім поверх першої руки кладе другу руку і натискає на грудну клітку потерпілого, злегка допомагаючи при цьому нахилом свого корпусу.

Натискати на груди слід приблизно 1 раз в секунду швидким поштовхом, так, щоб просунути нижню частину грудини вниз у бік хребта на 3-4 см (у повних людей - на 5-6 см).

Після поштовху руки залишаються в такому положенні

приблизно одну третину секунди, потім знімаються з грудної клітки, даючи їй можливість розправитися.

Одночасно з масажем серця повинно виконуватися штучне дихання (вдування).

Вдування треба виробляти в проміжках між надавливаннями або ж під час спеціальної паузи.

Про відновлення діяльності серця у потерпілого судять по появі у нього власного, чи не підтримуваного масажем регулярного пульсу.

Для перевірки пульсу на 2-3 секунди переривають

Перша допомога при опіках.

Опіки бувають трьох ступенів, починаючи від легкого почервоніння до важкого омертвіння великих ділянок шкіри і більш глибоких тканин.

При опіках не можна торкатися руками обпаленої ділянки шкіри або чим-небудь його змащувати.

Обпалену поверхню треба перев'язати так, як свіжу рану, покрити стерильною ганчіркою, а зверху накласти шар вати і все закріпити бинтом, після чого направити постраждалого до лікаря.

При цьому не слід розкривати міхури, видаляти присталу мастику, каніфоль або інші смолисті речовини, так як, видаляючи їх, можна здерти шкіру і тим самим створити сприятливі умови для зараження рани мікробами з подальшим нагноєнням.

Не можна також віддирати обгорілі присталі шматки одягу, в разі потреби їх слід обрізати гострими ножицями.

При опіках очей електричною дугою слід застосовувати холодні примочки з борної кислоти і негайно направити потерпілого до лікаря.

При опіках, викликаних кислотами, лужними та іншими їдкими речовинами, уражене місце повинно бути ретельно промити великою кількістю води.

Після промивання на обпечену шкіру потрібно накласти примочку: при опіках кислотами - з содового розчину (чайна ложка соди на склянку води), а при опіках лужними речовинами - із слабого розчину оцту або борної кислоти (чайна ложка борної кислоти на склянку води).

9. ПЕРЕЛІК контрольних запитань для підготовки до заліків за результатами проведення навчання

- 1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року.**
- 2. Правила пожежної безпеки в Україні. Загальний зміст правил.**
- 3. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки. Види відповідальності.**
- 4. Адміністративна відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.**
- 5. Кримінальна відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.**
- 6. Обов'язки підприємств, установ та організацій щодо забезпечення пожежної безпеки.**

- 7. Обов'язки керівників та інших посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта, цеха, дільниці, лабораторії, відділу, приміщення.**
- 8. Обов'язки громадян щодо забезпечення пожежної безпеки.**
- 9. Організаційні заходи по забезпеченню пожежної безпеки підприємства, установи, організації.**
- 10. Основні вимоги до протипожежного режиму на підприємстві.**
- 11. Вимоги щодо організації вивчення правил пожежної безпеки на підприємстві.**
- 12. Вимоги щодо організації проведення спеціального навчання (пожежно-технічного мінімуму) на підприємстві.**
- 13. Умови створення та напрямки діяльності пожежно-технічної комісії (ПТК).**
- 14. Умови створення та основні завдання добровільної пожежної дружини (ДПД). Пільги та заохочення членів ДПД.**
- 15. Пожежна небезпека речовин та матеріалів. Класи пожеж.**
- 16. Категорії приміщень (будівель) за вибухопожежною та пожежною небезпекою.**
- 17. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання території підприємства, установи, організації.**
- 18. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання будівель, приміщень та споруд.**
- 19. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання евакуаційних шляхів та виходів.**
- 20. Призначення та принцип дії систем оповіщення та управління евакуацією людей при пожежі.**
- 21. Призначення та принцип дії систем пожежного спостереження.**
- 22. Порядок дій персоналу у разі виникнення пожежі.**
- 23. Обов'язки керівників та посадових осіб, що прибули на місце пожежі.**
- 24. Вогнегасні речовини. Особливості використання.**
- 25. Первинні засоби пожежогасіння. Вогнегасники. Покривало пожежне (кошма).**
- 26. Класифікація та призначення різних типів та видів**

вогнегасників.

27. Загальні вимоги правил експлуатації вогнегасників.

28. Вимоги щодо розміщення вогнегасників.

29. Порядок приведення в дію різних типів та видів вогнегасників.

30. Вимоги безпеки під час використання вогнегасників.

31. Основні причини виникнення пожеж у житлових будинках (необережне поводження з вогнем, несправності та неправильна експлуатація опалювальних, газо- та електроприладів, пустощі дітей з вогнем тощо).

10.Перелік нормативно-правових актів

1. Конституція України.

2. Кодекс цивільного захисту України.

3. Кримінально-процесуальний Кодекс України.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

5. Цивільний кодекс України.

6. Кодекс Законів України про працю.

7. Кримінальний кодекс України.

8. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

9. Закон України "Про охорону праці".

10. Закон України "Про страхування".

11. Закон України " Про оренду державного та комунального майна".

12. Закон України " Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності".

13. Закон України "Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності".

14. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки".

15. Указ Президента України "Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій" .

16. Указ Президента України від 4 лютого 2003 року № 76 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 листопада 2002 року "Про стан техногенної та природної безпеки в Україні".

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002р. №1788 „Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварії екологічного і санітарноепідеміологічного характеру”.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.94 р . № 508 "Про заходи що до виконання Закону України "Про пожежну безпеку".

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368 "Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій".

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.7.2013 р. № 564 "Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони”

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1995 р. №232 “Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)”.

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. № 1788 "Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру".

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 956 "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки".

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки" та Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 р. № 361.

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 травня 2006 р. №685 "Про затвердження Порядку повідомлення державного адміністратора або дозвільного органу про відповідність матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства.

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2013 р. №440 "Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки".

27. НАПБ А.0.001-2014 Наказ МВС України 30.12.2014 р. № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».

28. Наказ МВС України "Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог

законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки” від 02.11.2015 р. № 1337.

29. Наказ МНС України від 12.12.2012 р. № 1400 "Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій".

30. Наказ МНС України від 20.5.2009 р. № 347 “Про затвердження Типового положення про пожежно-технічну комісію “.

31. Наказ МНС від 27.12.2006 р. №841 «Інструкцію про порядок проведення приймально-здавальних та періодичних випробувань систем примусового димовидалення та підпору повітря будинків і споруд», зареєстровану в Міністерстві юстиції України 20.03.2007р. за №239/13506.

32. Наказ МНС України від 07.04.2011 р. №351 «Про затвердження Правил з пожежного спостерегання”.

33. Наказ МНС України від 02.07.2007 р. №460 «Про затвердження Правил з вогнезахисту».

34. Наказ МНС України від 17.01.2005 р. №30 ”Про затвердження Правил пожежної безпеки на ринках України“.

35. Наказ МНС України від 18.05.2009 р. №338 “Про затвердження Правил улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах”.

36. Наказ МНС України від 23.04.2001 р. № 97 ”Про затвердження Порядку здійснення підготовки населення на підприємствах, в установах та організаціях до дій при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру“.

37. Наказ МНС України від 21.10.2004 р. №130 “Про затвердження Інструкції про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів“.

38. НАПБ А.01.003-2009 «Правила улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах», затверджено Наказом МНС України від 18.05.2009 р. № 338, (зі змінами та доповненнями станом на 28.11.2011 р. наказ МНС України від 28.11.2011 р. №1244).

39. НАПБ Б.01.002-2003. "Порядок обліку пожеж та їх наслідків", постанова Кабінету Міністрів України від 37.12.2003 р. №2030.

40. НАПБ Б.01.003-97. "Правила обов'язкової сертифікації продукції протипожежного призначення", затверджено наказом Держстандарту від 27.06.97р №374.

41. НАПБ Б.01.008-2004 «Правила експлуатації вогнегасників», затверджено наказом МНС України 2.04.2004р. № 152.

42. НАПБ Б.01.038-2003 "Правила проектування, монтажу та експлуатації автоматичних установок аерозольного пожежогасіння", затверджено наказом МНС України від 16.09.2003 № 348.

43. НАПБ Б.02.002-2003. "Положення про місцеву пожежну охорону", затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. №202.

44. НАПБ Б.02.010-2003. "Типове положення про службу пожежної безпеки", затверджено наказом МНС України від 29.09.2003р. №369.

45. НАПБ Б.02.011-95. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.95р. №653 "Про затвердження Типового положення про відомчу пожежну (пожежно-сторожову) охорону".

46. НАПБ Б.02.013-2003. Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки. Затверджено наказом МНС України 23.09.2003р. №355.

47. НАПБ Б.03.001-2004 Типові норми належності вогнегасників, затверджено наказом МНС України 2.04.2004 р. №151.

48. НАПБ Б.03.002-2007 Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою, затверджено наказом МНС від 03.12.2007 № 833.

49. НАПБ Б.05.001-80 Инструкция по тушению пожаров на электроустановках электростанций и подстанций Минэнерго СССР.

50. НАПБ 05.025-2010 Інструкція з експлуатації автоматичних систем водяного пожежогасіння. Затверджено: наказ Мінпаливенерго України № 521 від 08.12.2010 р.

51. НАПБ Б.06.003-94. "Перелік міністерств і відомств, на об'єктах яких створюються підрозділи відомчої (пожежно-сторожової охорони)".

52. НАПБ Б.06.005-97 Перелік транспортних засобів і норми їх оснащення вогнегасниками, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.97 № 1128.

53. НАПБ Б.07.007-2004 Порядок проведення державної експертизи щодо пожежної безпеки процесів будівництва та іншої документації.

54. НАПБ В.01.006-74/140 Правила пожарной безопасности для автоматизированных систем управления (АСУ) и вычислительных центров (ВЦ) на предприятиях и организациях оборонной промышленности. Затверджено міноборонпром СРСР, 20.09.1984 діє з: 20.09.1984.

55. НАПБ В.01.021-97/510 Правила пожежної безпеки при експлуатації магістральних нафтопроводів України. Затверджено наказом Державного комітету нафтової, газової і нафтопереробної промисловості України від 18 серпня 1997 р. №151.

56. НАПБ В.01.050-98/920. "Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України", затверджені наказами Мін. освіти України та ГУДПО МВС України від 30.09.1998 р. №348/70.

**57. АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

НАКАЗ 30.03.2016 № 239/229 Про затвердження Правил пожежної безпеки в галузі зв'язку. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 р. за № 684/28814.

58. НАПБ В.01.054-98/510 Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України. Затверджено Наказ міністерства транспорту України 21.12.98 № 527.

59. НАПБ В.01.058-2008/112 Правила пожежної безпеки для об'єктів зберігання, транспортування та реалізації нафтопродуктів. Затверджено наказом Державного комітету нафтової, газової і нафтопереробної промисловості України від 18 серпня 1997 р. №151.

60. НАПБ В.05.027-2011/111 Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України Затверджено: Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України 22.12.2011 №863.

61. НПАОП 0.00-0-5.12-01 Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 5.06.2001 р. N255 "Про затвердження Інструкції з організації безпечного ведення вогневих робіт на вибухопожежонебезпечних та вибухонебезпечних об'єктах", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.06.2001 р. за №541/5732.

62. НПАОП 0.00-1.12-84 *Правила взрывобезопасности при использовании мазута и природного газа в котельных установках. Утверждено Госгортехнадзором СССР 08.02.84 г.*

- 64. НПАОП 40.1-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів Затверджено наказ Держнаглядохоронпраці від 09.01.98 № 4.**
- 65. НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок, (нова редакція пп.5.4; 5.5; 7.1—7.4; 7.6 ПУЕ), затверджені наказом Мінпраці від 21.06.2001 р. №272.**
- 66. ПУЭ Правила устройства электроустановок, 6-е издание.**
- 67. СНиП II-35-76 "Котельные установки".**
- 68. СНиП II-44-78 "Тоннели железнодорожные и автодорожные".**
- 69. СНиП II-89-80 "Генеральные планы промышленных предприятий".**
- 70. СНиП III-4-80 "Техника безопасности в строительстве".**
- 71. ДБН В.2.5-74: 2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди Основні положення проектування» .**
- 72. СНиП 2.09.02-85 "Производственные здания".**
- 73. ДБН В.2.5-64: 2012 «Внутрішній водопровід та каналізація Частина 1. Проектування Частина 11. Будівництво».**
- 75. СНиП 2.09.03-85 "Сооружения промышленных предприятий".**
- 76. СНиП 2.09.04-87 "Административные и бытовые здания".**
- 77. СНиП 2.11.01-85 "Складские здания".**
- 78. СНиП 3.05.06-85 "Электротехнические устройства" .**
- 79. СНиП 3.05.07-85 "Системы автоматизации" .**
- 80. ДБН В.1.2 -7-2008 Основні вимоги до будівель і споруд. Пожежна безпека.**

- 81. ДБН В.2.2-9-2009 Громадські будинки і споруди. Основні положення.**
- 82. ДБН А.2.2-3:2014 Склад та зміст проектної документації на будівництво.**
- 83. ДБН В.2.2-3-96 "Будинки і споруди. Будинки та споруди навчальних закладів".**
- 84. ДБН В.2.2-10-2001 "Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я".**
- 85. ДБН В.2.2-11-2002 "Будинки і споруди. Підприємства побутового обслуговування. Основні положення".**
- 86. ДБН В.2.2-13-2003 "Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди".**
- 87. ДБН В.2.2-15-2005 " Житлові будинки. Основні положення ".**
- 88. ДБН В.2.2-24:2009 " Проектування висотних житлових і громадських будинків".**
- 90. ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту».**
- 91. ДБН В.2.3-15:2007 Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів.**
- 92. ДБН В.2.5-20-2001 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Газопостачання".**
- 93. ДБН В.2.5-23:2010 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення".**
- 94. ДБН В.2.5-67:2013 Опалення, вентиляція та кондиціонування**
- 95. ДБН В.2.6-14-97 "Конструкції будинків та споруд. Покриття будівель і споруд".**
- 96. ДБН 360-92 "Містобудування. Планування та забудова міських і сільських поселень".**

- 97. ДСТУ 2272:2006 ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.**
- 98. ДСТУ 2273:2006 ССБП. Пожежна техніка. Терміни та визначення.**
- 99. ДСТУ Б В.2.7-19-95 (ГОСТ 30244-94) Будівельні матеріали. Методи випробувань на горючість.**
- 100. ДСТУ Б В. 1.1 -2-97 (ГОСТ 30402-97) Матеріали будівельні. Методи випробувань на займистість.**
- 101. ДСТУ Б В.2.7-70-98 (ГОСТ 30444-97) Будівельні матеріали. Методи випробувань на поширення полум'я.**
- 102. ДСТУ Б В.1.1-4-98 Захист від пожежі. Будівельні конструкції. Методи випробувань на вогнестійкість. Загальні вимоги.**
- 103. ДСТУ Б В.1.1-6-2001 "Захист від пожежі. Двері і ворота. Методи випробувань на вогнестійкість".**
- 104. ДСТУ 4479:2005 "Речовини вогнезахисні водорозчинні для деревини. Загальні технічні вимоги та методи випробування".**
- 105. ДСТУ 4490:2005 "Пожежна техніка. Установки автоматичні аерозольного пожежогасіння. Проектування, монтування та експлуатування. Технічні вимоги" (для проектування аерозольних установок пожежогасіння).**
- 106. ДСТУ 4578:2006 "Системи пожежогасіння діоксидом вуглецю. Проектування та монтаж. Загальні вимоги" (для проектування газового пожежогасіння).**
- 107. ДСТУ ISO 6309:2007 "Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір".**
- 108. ДСТУ 4466-1:2008 "Системи газового пожежогасіння. Проектування, монтаж, випробування, технічне обслуговування та безпека. Частина 1. Загальні вимоги" (ISO 14520-1:2000, MOD) .**

109. ДСТУ Б В.2.5-38:2008 «Улаштування блискавкозахисту будівель і споруд».

110. СТ СЭВ 3974-83 "Пожарная безопасность в строительстве. Двери и ворота. Метод испытаний на огнестойкость".

111. СН 357-77 "Инструкция по проектированию силового и осветительного оборудования промышленных предприятий".

112. ВСН 25-09.68-85 "Правила производства и приемки работ. Установки охранной, пожарной и охранно-пожарной сигнализации".

113. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования, (зі змінами та доповненнями станом на 1999 р).

114. ГОСТ 12.1.018-93 "ССБТ. Пожаровзрывобезопасность статического электричества. Общие требования".

115. ГОСТ 12.1.018-93 "ССБТ. ДСТУ Б В.1.1-4-98 "Захист від пожежі. Будівельні конструкції. Методи випробувань на вогнестійкість. Загальні вимоги".

116. ГОСТ 12.1.044-89 (ИСО 4589-84) "ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения".

117. ГОСТ 12.2.007.0-75 "ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности".

118. ГОСТ 12.2.007.14-75 "ССБТ. Кабели и кабельная арматура. Требования безопасности".

119. ГОСТ 12.3.018-79 "ССБТ. Системы вентиляционные. Методы аэродинамических испытаний".

120. ГОСТ 12.3.034-84 "ССБТ. Работы по защите древесины. Общие требования безопасности".

121. ГОСТ 12.3.046-91 ССБТ. Установки пожаротушения автоматические. Общие технические требования.

122. ГОСТ 12.4.009-83. ССБТ. Пожежна техніка для захисту об'єктів. Основні види. Розміщення і обслуговування.

123. ГОСТ 12.4.026-76* ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности.

124. ГОСТ 12.4.009-83* ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание. Номенклатура показателей и методы их определения.

125. ГОСТ 12176-89 (МЭК 332-3-82) "Кабели, провода и шнуры. Методы проверки на нераспространение горения".

126. ГОСТ 16363-98 "Средства огнезащитные для древесины. Методы определения огнезащитных свойств".

127. ГОСТ 19297-73 "Ткани хлопчатобумажные с огнезащитной отделкой. Технические условия" (для огнезащитного обробляння тканин).

128. ГОСТ 20022.0-93 "Защита древесины. Параметры защищенности".

129. ГОСТ 20022.1-90 "Защита древесины. Термины и определения".

130. ГОСТ 20022.2-80 "Защита древесины. Классификация".

131. ГОСТ 20022.6-93 "Защита древесины. Способы пропитки".

132. ГОСТ 20022.14-84 "Защита древесины. Методы определения предпропиточной влажности".

133. ГОСТ 28130-89 "Пожарная техника. Огнетушители, установки пожаротушения и пожарной сигнализации. Обозначения графические условные" (далі - ГОСТ 28130-89).

134. ГОСТ 28815-96 "Растворы водные защитных средств для древесины. Технические условия".

135. ГОСТ 30219-95 "Древесина огнезащищенная. Общие технические требования. Методы испытаний. Транспортирование и хранение".

136. РД 34.21.122–87 Инструкция по устройству молниезащиты зданий и сооружений.

11.Перелік документів з питань пожежної безпеки для підприємств, установ та організацій

Для забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ та організацій розробляються:

- 1. Наказ (накази) про призначення відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, діляниць тощо, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання і експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту.**
- 2. Наказ (або відповідне положення) про порядок проходження працівниками спеціального навчання, інструктажів і перевірки знань з питань пожежної безпеки.**
- 3. Програма для проведення вступного протипожежного інструктажу.**
- 4. Програма для проведення первинного протипожежного інструктажу.**
- 5. Перелік питань для перевірки знань по результатах первинного, повторного та позапланового протипожежних інструктажів.**
- 6. Журнал реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки.**

- 7. Програми спеціального навчання (пожежно-технічного мінімуму).**
- 8. Наказ про утворення комісії для прийняття заліків за результатами проходження пожежно-технічного мінімуму.**
- 9. Протоколи приймання заліків за результатами проходження пожежно-технічного мінімуму.**
- 10. Посвідчення про проходження спеціального навчання (пожежно-технічного мінімуму).**
- 11. Наказ про утворення комісії для проведення перевірки знань з питань пожежної безпеки.**
- 12. Перелік питань для перевірки знань з питань пожежної безпеки.**
- 13. Протоколи результатів перевірки знань з питань пожежної безпеки.**
- 14. Експертний висновок (експертні висновки) щодо правильності і повноти виконання протипожежних вимог діючих нормативних актів у проектно-кошторисній документації на будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення об'єктів виробничого та іншого призначення, впровадження нових технологій.**
- 15. Дозвіл (дозволи) на початок роботи новостворених підприємств, введення в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, впровадження нових технологій, передачу у виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, устаткування та продукції, оренду будь-яких приміщень, будівель та споруд.**

16. Сертифікат (сертифікати) відповідності на усі види пожежної техніки та протипожежного устаткування, що застосовуються для запобігання пожежам та для їх гасіння.

17. Ліцензії (ліцензій) на надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

18. Обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки.

19. Накази (інструкції), якими повинен бути встановлений відповідний протипожежний режим, зокрема мають бути визначені:

- можливість (місце) паління, застосування відкритого вогню, побутових нагрівальних приладів;**
- порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт (у тому числі зварювальних);**
- правила проїзду та стоянки транспортних засобів;**
- місця для зберігання і допустима кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, які можуть одночасно знаходитися у виробничих приміщеннях і на території (у місцях зберігання);**
- порядок прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та шмаття, очищення повітроводів;**
- вентиляційних систем від горючих відкладень;**
- порядок відключення від мережі електрообладнання в разі пожежі;**

- порядок огляду й зачинення приміщень після закінчення роботи;**
- порядок проходження посадовими особами навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;**
- порядок організації експлуатації і обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водопроводу, насосних станцій, установок пожежної сигналізації, автоматичного пожежогасіння, димовидалення, вогнегасників тощо);**
- порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;**
- дії працівників у разі виявлення пожежі;**
- порядок збирання членів добровільної пожежної дружини та відповідальних посадових осіб у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні й святкові дні.**

20. Загальнооб'єктова інструкція про заходи пожежної безпеки.

21. Інструкції про заходи пожежної безпеки для всіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень (дільниць, цехів, складів, майстерень, лабораторій тощо).

22. Плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі.

23. Інструкція, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей.

- 24. Інструкція для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових тощо), у якій визначені їхні обов'язки щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій в разі виявлення пожежі, спрацювання засобів пожежної сигналізації та автоматичного пожежегасіння, а також хто з посадових осіб адміністрації має викликатися в нічний час у разі пожежі.**
- 25. Список (для працівників охорони) посадових осіб підприємства із зазначенням їх домашньої адреси, службового і домашнього телефонів.**
- 26. Документи про особисте страхування за рахунок підприємства членів добровільної пожежної дружини (команди).**
- 27. Рішення трудового колективу про створення пожежно-технічної комісії.**
- 28. Наказ про встановлення персонального складу ПТК та порядок її роботи.**
- 29. Положення про пожежно-технічну комісію підприємства.**
- 30. Плани роботи пожежно-технічної комісії.**
- 31. Протоколи засідань пожежно-технічної комісії.**
- 32. Акти про здійснення пожежно-технічного обстеження.**
- 33. Звіти про роботу пожежно-технічної комісії.**
- 34. Акти (протоколи) заміру опору ізоляції електричних мереж та електроустановок.**
- 35. Інструкція про порядок дій чергового (оперативного) персоналу на випадок появи сигналів про пожежу або**

несправність в установках пожежної сигналізації або автоматичних установках пожежогасіння.

36. Наказ або розпорядження адміністрації, яким мають бути призначені:

- особа, яка відповідальна за експлуатацію установок пожежної автоматики;**
- обслуговуючий персонал, що здійснює технічне обслуговування та ремонт установок пожежної автоматики;**
- оперативний (черговий) персонал для контролю за працездатним станом установок пожежної автоматики (оперативний персонал**
- для щоденного контролю; черговий персонал - для цілодобового).**

37. Письмові повідомлення для інформування місцевого органу державного пожежного нагляду і керівника підприємства про всі випадки відмов та спрацювань установок пожежної автоматики.

38. Журнал перевірки знань персоналу, який обслуговує установки пожежної автоматики.

39. Журнал перевірки знань оперативного (чергового) персоналу.

40. В особи, яка відповідає за експлуатацію установок пожежної автоматики на підприємстві, обов'язково має бути така експлуатаційна та технічна документація:

- а) проектна та технічна документація на установку;**

б) акт обстеження у випадках, обумовлених ДБН В.2.5-56:2010 Інженерне обладнання будинків і споруд. Система протипожежного захисту.

в) акт приймання-здавання установки до експлуатації;

г) паспорти та інструкції з експлуатації на обладнання, прилади та технічні засоби пожежної автоматики, що викладені українською або російською мовами;

ґ) відомість змонтованого обладнання, вузлів, приладів та засобів автоматизації;

д) акт зарядки установок газового і порошкового пожежогасіння;

е) опис алгоритму (порядку) функціонування установки, у складі якої є технічні засоби на базі мікропроцесорних пристроїв, з можливістю перепрограмування їх роботи;

є) копії сертифікатів відповідності або свідоцтв про визнання приладів і обладнання установок пожежної автоматики та вогнегасні речовини, які видані Державним центром сертифікації виробів протипожежного призначення при МВС України або іншим органом сертифікації, що акредитований у системі УкрСЕПРО;

ж) дозвіл місцевого органу державного пожежного нагляду на обслуговування установок пожежної автоматики власними силами підприємства або договір на технічне обслуговування цих установок спеціалізованою організацією і копія ліцензії на проведення робіт протипожежного призначення;

з) матеріали перевірки засобів вимірювання та свідоцтва на посудини, що працюють під тиском.

41. У приміщенні диспетчерського пункту (пожежного поста), де постійно знаходиться оперативний (черговий) персонал, має бути така експлуатаційна та технічна документація:

а) інструкція з експлуатації установки;

б) журнал обліку технічного обслуговування і ремонту (планового та позапланового)установки пожежної автоматики;

в) журнал обліку санкціонованих та несанкціонованих спрацьовувань(відмов, несправностей) установок пожежної автоматики;

г) перелік регламентних робіт з технічного обслуговування установки;

ґ) графік чергувань оперативного (чергового) персоналу;

д) посадові інструкції та інструкції з охорони праці;

е) план-графік технічного обслуговування установок пожежної автоматики;

є) журнал обліку вогнегасної речовини;

ж) журнал здавання-приймання чергувань оперативним (черговим) персоналом;

з) план-схема об'єкта з зазначенням захищуваних приміщень і розміщення приладів установок пожежної автоматики.

42. Інструкція про порядок дій та евакуації осіб, які працюють у приміщеннях, що захищаються установками об'ємного пожежегасіння (газового, аерозольного і порошкового), у разі надходження сигналу про спрацювання установки.

- 43. Перелік технічних характеристик щодо визначення параметрів працездатності установок пожежної автоматики.**
- 44. Дефектна відомість.**
- 45. Договір про виконання робіт з обслуговування установок пожежної автоматики.**
- 46. Розрахунок вартості робіт за рік з технічного обслуговування установок пожежної автоматики.**
- 47. Акт технічного обстеження установки пожежної автоматики.**
- 48. Інструкція з експлуатації системи оповіщення про пожежу.**
- 49. Журнал обліку технічного обслуговування внутрішніх пожежних кранів.**
- 50. Інструкція про порядок увімкнення насосів-підвищувачів.**
- 51. Журнал реєстрації результатів перевірок надійності переведення пожежних насосів з основного на резервне електропостачання .**
- 52. Регламенти технічного обслуговування вогнегасників.**
- 53. Інструкції з експлуатації вогнегасників.**
- 54. Спеціальний план розміщення транспортних засобів з поясненням черговості та порядку евакуації в разі виникнення пожежі (для приміщення та майданчиків із зберіганням понад 25 одиниць транспорту).**
- 55. Графік перевірки опору заземлювальних пристроїв.**
- 56. Наряди-допуски на проведення вогневих робіт.**

57. Наряди-допуски на проведення робіт, пов'язаних з монтажем конструкцій з горючими утеплювачами або застосуванням горючих утеплювачів.

12.ПОРЯДОК сумісного зберігання речовин та матеріалів

1. Умови зберігання всіх речовин і матеріалів визначаються вимогами стандартів або технічних умов на них.

2. Можливість сумісного зберігання речовин та матеріалів визначається вимогами, викладеними в ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования". Ці вимоги сформульовані на підставі кількісного врахування показників пожежної небезпеки, токсичності, а також однорідності засобів пожежогасіння.

3. Вимоги ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования" не поширюються на вибухові та радіоактивні речовини, які повинні зберігатися та перевозитися за спеціальними правилами.

4. Згідно з ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования", за потенційною небезпекою викликати пожежу, підсилювати небезпечні фактори пожежі, отруювати навколишнє середовище (повітря, воду, ґрунт, флору та фауну тощо), впливати на людину через шкіру, слизові оболонки дихальних органів шляхом безпосередньої дії або на відстані речовини та матеріали поділяються на розряди:
безпечні;
малонебезпечні;
небезпечні;
особливо небезпечні.

У залежності від того, до якого розряду відносяться речовини та матеріали, визначаються умови їх зберігання.

4.1. До безпечних відносять негорючі речовини та матеріали в негорючій упаковці, які в умовах пожежі не виділяють небезпечних (горючих, отруйних, їдких) продуктів розкладу або окислення, не утворюють вибухових або пожежонебезпечних, отруйних, їдких, екзотермічних сумішей з іншими речовинами.

Безпечні речовини та матеріали зберігаються в приміщеннях або на майданчиках будь-якого типу.

4.2. До малонебезпечних відносять такі горючі й важкогорючі речовини та матеріали, які не відносяться до безпечних і на які не розповсюджуються вимоги ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка". До малонебезпечних відносяться також негорючі речовини та матеріали у горючій упаковці.

Малонебезпечні речовини та матеріали дозволяється зберігати в приміщеннях усіх ступенів вогнестійкості (крім V).

4.3. До небезпечних відносяться горючі та негорючі речовини і матеріали, що мають властивості, прояв яких може призвести до вибуху, пожежі, загибелі, травмування, отруєння, опромінення, захворювання людей та тварин, пошкодження споруд, транспортних засобів. Небезпечні властивості можуть проявлятися як за нормальних умов, так і за аварійних, як у речовин у чистому вигляді, так і в разі їх взаємодії з речовинами та матеріалами інших категорій, визначених у ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

Небезпечні речовини та матеріали необхідно зберігати у складах I і II ступенів вогнестійкості.

4.4. До особливо небезпечних відносяться такі небезпечні (див. пункт 4.3) речовини та матеріали, які не сумісні з речовинами і матеріалами однієї з ними категорії за ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

Особливо небезпечні речовини та матеріали необхідно зберігати у складах I і II ступенів вогнестійкості, розташованих переважно в окремих будівлях.

5. Небезпечні матеріали та речовини згідно з вимогами ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка" класифіковані в залежності від виду та ступеня небезпеки на класи, підкласи та категорії.

6. Відомості про належність до відповідного класу, підкласу, категорії та можливість сумісного зберігання ряду найбільш розповсюджених небезпечних та особливо небезпечних речовин і матеріалів наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 **РОЗДІЛЕННЯ**
речовин та матеріалів під час зберігання

Класифікація за ГОСТ 19433-88				Речовини, представники	Індекси
				класів, підкласів,	категорій
				категорій	речовин,
Клас	Під-	Індекс	Назва класу,		з якими
	клас	кате-	підкласу, категорії		дозволяється

Групи			сумісне зберігання		
1	2	3	4	5	6
2		Гази стиснені, зріджені та розчинені під тиском			
	2.1	Незайmistі (негорючі) неотруйні гази			
		211 ... без додаткового виду небезпеки	гелій стиснений, закис азоту, азот, аргон, двооксид вуглецю		211, 221, 223, 231, 232, 241
		212* ... окислювачі	аргоно-киснева суміш, повітря стиснене, кисень, суміші двооксиду вуглецю з киснем		212, 222
	2.2	Отруйні гази			
		221 ... без додаткового виду небезпеки	метил бромистий		211, 221, 223, 231, 232, 241
		222* ... окислювачі	хлор, хлор трифтористий, ангідрид сірчистий		212, 222
		223 ... їдкі та (або) корозійні	бор фтористий, бор хлористий, водень хлористий		211, 221, 223, 241
	2.3	Зайmistі (горючі) гази			
		231 ... без додаткового виду небезпеки	вінілацетилен, інгібірований, водень стиснений, бутан, дифторхлоретан, метан, пропан,		211, 221, 231, 232, 241
		232 ... їдкі та (або) корозійні	ацетилен розчинений, етилен, бутилен		211, 221, 231, 232, 241
	2.4	Отруйні і зайmistі гази			
		241 ... без додаткового виду небезпеки	метил хлористий, окис етилену, сірководень, аміак, боретан, диціан, етиламін, окис вуглецю		221, 223, 231, 232, 241
3		Легкозайmistі рідини (ЛЗР)			
	3.1	ЛЗР з температурою спалаху (t_{sp}) нижче -18 град. С			
		311 ... без додаткового виду небезпеки	газолін, ізопентан, циклогексан, гексан, пентан, петролейний ефір		311, 315, 321, 325, 331, 335, 616
		312* ... отруйні	бензин етильований, сірковуглець, етилмеркаптан		312, 314, 322, 324, 611, 613, 824
		314* ... їдкі та (або) корозійні	триетилхлорсилан, трихлорсилан		312, 314, 611, 613, 824
		315 ... слабоотруйні	диетиламін, ефір етиловий		311, 315, 321, 325, 331, 335,

				616	
3.2	ЛЗР з т сп від -18 град. С до +23 град. С				
321	... без додаткового виду небезпеки	амілацетат, ацетон бутилацетат		311, 315, 321, 325, 331, 335, 616	
322*	... отруйні	ацетонітрил, бензол, дихлоретан		312, 314, 322, 324, 611, 613, 824	
324*	... їдкі та (або) корозійні	диметилдихлорсилан, метилтрихлорсилан, етилтрихлорсилан		312, 314, 322, 324, 611, 613, 824	
325	... слабоотруйні	самін, сольвент, толуол		311, 315, 321, 325, 331, 335, 616	
3.3	ЛЗР з т сп від +23 град. С до +61 град. С				
331	... без додаткового виду небезпеки	бутилметакрилат, бутилбензол, діастол		311, 315, 321, 325, 331, 335, 616	
335	... слабоотруйні	дихлоретилен, дициклопентадієн, діетилбензол		311, 315, 321, 325, 331, 335, 616	
4	Легкозаймисті тверді речовини (ЛЗТ)				
4.1	ЛЗТ				
411	... без додаткового виду небезпеки	залізо карбонільне, капролактам, колоксилін, акридин, камфора, нафталін, пірокатехін, сірка порошкова та комкова, целулоїд, папір індикаторний, фільтри паперові, целюлоза, віскозне волокно тощо		411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923	
413	... слабоотруйні	фосфор червоний, фосфор п'ятисірчистий, фосфор трисірчистий		411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923	
417*	... що розкладаються за т не більше +50 град. С з небезпекою розриву упаковки	порофор 4Х3-57		417, 611	
4.2	Самозаймисті тверді речовини				
421	... без додаткового виду небезпеки	гідросульфат натрію, нікельований каталізатор, вугілля деревне, диметилмагній, диметилцинк, діетилмагній, діетилцинк, триетилалюміній, цирконій металічний, порошки алюмінію, цезію тощо		421, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923	
422*	... отруйні	фосфор жовтий, трипропілбор		422, 611	

4.3	Речовини, що виділяють горючі гази, коли взаємодіють з водою		
431	... без додаткового виду небезпеки	алюмінію карбід, кальцію карбід, лужні та лужноземельні метали (калій, літій, натрій тощо), гідриди калію, алюмінію, кальцію, літію, магнію	411, 413, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
432	... отруйні	фосфіди магнію, калію, натрію, кальцію, цезію, амальгами лужних металів	411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
436*	... їдкі та (або) корозійні	диметилхлорсилан, метилдихлорсилан, метилхлорсилан	436, 611
5	Окислюючі речовини та органічні пероксиди		
5.1	Окислюючі речовини		
511	... без додаткового виду небезпеки	гуанідин азотнокислий, амоній азотнокислий, залізо азотнокисле тощо, солі азотної кислоти, солі марганцевої (перманганатної) кислоти, солі хлорної кислоти, пероксиди металів	511, 513, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
512*	... отруйні	барій бромнуватоокислий, хромовий ангідрид, мідь двохромовоокисла	512, 611, 816
513	... слабоотруйні	двоокис марганцю, двоокис свинцю	511, 513, 616, 617, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
5.2	Органічні пероксиди		
523*	... вибухонебезпечні	гідропероксид кумолу	523, 524
524*	... без додаткового виду небезпеки	пероксид бензоїлу флегматизований, пероксид дикумілу	523, 524, 526, 611
526*	... легкозаймисті	пероксид дітредбутилу	524, 526, 611
6	Отруйні речовини (ОР)		
6.1	ОР		
611*	... леткі без додаткового виду небезпеки	алкілфенол, аміноанізоль, амінотолуол	312, 314, 322, 324, 417, 422, 436, 512, 524, 526, 611, 613, 816, 824
613*	... легкозаймисті з t від +23 град. С сп до +61 град. С	N, N-диметиланалін, пестициди на основі триазинів рідкі	312, 314, 322, 324, 611, 613, 816, 824
616	... нелеткі, без додаткового виду небезпеки	берилій металічний та його сполуки, окис барію та сполуки барію, окис кадмію та сполуки кадмію, миш'як	311, 315, 321, 325, 331, 335, 411, 413, 421, 431, 432, 511,

			та його сполуки, ртуть та його сполуки, свинець та його сполуки	513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
		617	... нелеткі їдкі та (або) корозійні	антрацен, гідрат окису барію 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
		618	... нелеткі, легкозаймисті, тверді	пестициди, що містять миш'як, мідь, олово 411, 413, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
8			Їдкі та (або) корозійні речовини	
	8.1		Їдкі та (або) корозійні речовини, що мають кислотні властивості	
		811	... без додаткового виду небезпеки	азотна кислота та її суміші, сірчана кислота та її суміші, соляна кислота, електроліт кислотний, ортофосфорна кислота тощо 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
		816*	... отруйні	амоній фтористий кислий, водень фтористий, кислота бромистоводнева 512, 611, 613, 816, 824
	8.2		Їдкі та (або) корозійні речовини, що мають основні властивості	
		821	... без додаткового виду небезпеки	аміак водний, вапно негашене, окис калію, окис натрію, гідроокис калію, гідроокис натрію тощо 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
		824*	... легкозаймисті з t від +23 град. С сп до +61 град. С	етилендіамін, циклогексиламін, гідразину гідрат 312, 314, 322, 324, 611, 613, 816, 824
	8.3		Різні їдкі та (або) корозійні речовини	
		831	... без додаткового виду небезпеки	бром та розчини броду, йод кристалічний, гіпохлорид натрію та інші солі хлорнуватистої кислоти, залізо хлорне, алюміній бромистий, алюмокалійовий галун, амоній роданистий, бісульфат натрію тощо 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
		836	... отруйні	бензоїл хлористий, йод одноклористий, сурма п'ятифториста 411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923

9	Інші небезпечні речовини		
9.1	Речовини, що не віднесені до класів 1-8		
911	... в аерозольній упаковці		911
912	... горючі речовини з t _{сп} від +23 град. С до +61 град. С	альдол, бутиролактон, бензольний спирт, бензилбензоат, бензилацетат, гліцерин, диметилфлатат, діоктиолфлатат, адипінова, валеріанова, каприлова, масляна кислоти, кислотні та основні барвники, масло парафінове, масло касторове, пропандіол, триетанноламін тощо	411, 413, 421, 431, 432, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 915, 916, 921, 923
915	... малонебезпечні, отруйні	купорос залізний, амоній хлористий	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
916	... слабкі їдкі та (або) корозійні	окис міді, мідь бромиста, мідь хлориста	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
9.2	Речовини, що стають небезпечними при зберіганні навалом		
921	... що виділяють горючі гази при контакті з водою	метилкарбітол, метол, метилсаліцилат	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923
923	... їдкі та (або) корозійні	амоній бромистий, амоній фосфорнокислий, залізо сірчаноокисле, калій оцтовокислий, натрій оцтовокислий, натрій бромистий, калій йодистий, калій хлористий, калій та натрій вуглекислі тощо	411, 413, 421, 431, 432, 511, 513, 616, 617, 618, 811, 821, 831, 836, 912, 915, 916, 921, 923

Примітки:

1. Позначкою "*" відмічено індекси категорій речовин та матеріалів, що відносяться до особливо небезпечних.
2. Під сумісним зберіганням мається на увазі, що речовини та матеріали можуть знаходитися в одному відсіку складу або на одному майданчику. При цьому відстань між ними повинна відповідати вимогам нормативних документів.
3. Речовини, що не увійшли до таблиці, відносять до відповідного класу, підкласу, категорії на підставі пожежонебезпечних та токсикологічних характеристик, вказаних у

стандарті або технічних умовах на дану речовину, та керуючись вимогами ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка".

4. Питання про сумісне зберігання речовин з невідомими пожежонебезпечними та токсикологічними властивостями може бути вирішене лише після вивчення їх відповідних характеристик з наступним віднесенням речовин до відповідного розряду небезпеки, визначенням можливості їх сумісного зберігання з іншими речовинами й матеріалами згідно з вимогами ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования" та обов'язковим узгодженням з органами державного пожежного нагляду.

13. Засоби захисту

АЦІЗОЛ - єдиний в світі медикаментозний засіб при отруєннях СО та іншими продуктами горіння, він є високоефективним антидотом проти гострого отруєння смертельними дозами моно окису вуглецю, а також ефективним антигіпоксанти при кисневої недостатності.

Використання АЦІЗОЛА відкриває принципово новий шлях боротьби з аноксією за допомогою зміни спорідненості гемоглобіну до газів крові та підвищення переносимості високих концентрацій карбоксигемоглобіну.

Препарат знижує потребу організму в кисні, сприяє підвищенню стійкості до гіпоксії органів, найбільш чутливих до нестачі O₂ (головний мозок, міокард, печінка) і заповнює дефіцит цинку в організмі.

АЦІЗОЛ рекомендований як профілактичний і лікувальний засіб при загрозі отруєння або при отруєнні моно оксидом вуглецю і продуктами терм окисної деструкції різного ступеня тяжкості.

Введення ацізола постраждалим безпосередньо на місці аварії підвищує їх шанси на виживання при важких формах інтоксикації СО, прискорює елімінацію оксиду вуглецю з організму і сприяє успіху подальших медичних заходів (оксигенотерапія, симптоматична медикаментотерапія).

Ацізол в значній мірі розширює обсяг медичної допомоги постраждалим, особливо на до-госпітальному етапі, де практично відсутня можливість використування гіпербаричної оксигенації.

Рекомендований при проведенні підводних, авіаційно-космічних, шахтних робіт, для використання в зонах пожеж та при нездужання, викликаних автомобільними вихлопами.

Можна бути рекомендувати як АНТИСМОГ-препарат.

АЦІЗОЛ по спектру фармакологічної активності є високоефективним гепатопротектором і адаптогеном, переважаючим зареєстровані препарати даних фармакогруп: використання препарату значно покращує стан печінки, підвищує фізичну працездатність, витривалість і стійкість організму людини до несприятливих і екстремальних факторів навколишнього середовища.

АЦІЗОЛ володіє вираженою коронароактивних, антиішемічної і антиаритмічної активністю, не має побічних реакцій і обмежень для лікування інфаркту міокарда та аритмії.

Встановлено високу ефективність АЦІЗОЛА при лікуванні цинк-дефіцитних станах організму: псоріаз, нейродерміти, алергодерматози, трофічні виразки, пролежні та інші патології шкіри запального характеру, і як косметичний засіб.

Потенційними споживачами АЦІЗОЛА є МОЗ, МНС, МО, МВС, Мінпаливенерго, а також відповідні організації за межами Росії.

АЦІЗОЛ дозволений Мінздравом РФ до медичного застосування і промислового випуску в якості антидоту монооксиду вуглецю. Спільно з ЗАТ «Ацізол-Фарма» розроблені готові лікарські форми у вигляді ін'єкцій, капсул.

Лікарська форма препарату в капсульній формі випускається на фармацевтичному об'єднанні «Макіз-Фарма» (м. Москва).

Капішон ФЕНІКС

ТОВ "САМОСПАС"

Україна, Харків.

моб. +38 (067) 7777-911

Кодекс цивільного захисту України (КЦЗУ). Науково-практичний коментар.(ОТКРЫВАЕТСЯ по ИНТЕРНЕТУ)

[Стаття 1. Відносини, що регулюються Кодексом цивільного захисту України](#)

[Стаття 2. Визначення термінів](#)

[Стаття 3. Правова основа цивільного захисту](#)

[Стаття 4. Цивільний захист](#)

[Стаття 5. Класифікація надзвичайних ситуацій](#)

[Стаття 6. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту](#)

[Стаття 7. Основні принципи здійснення цивільного захисту](#)

[Стаття 8. Єдина державна система цивільного захисту](#)

[Стаття 9. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту](#)

[Стаття 10. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланки](#)

[Стаття 11. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту](#)
[Стаття 12. Режим повсякденного функціонування](#)
[Стаття 13. Режим підвищеної готовності](#)
[Стаття 14. Режим надзвичайної ситуації](#)
[Стаття 15. Режим надзвичайного стану](#)
[Стаття 16. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 17. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 18. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 19. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 20. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання](#)
[Стаття 21. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 22. Склад та основні завдання сил цивільного захисту](#)
[Стаття 23. Аварійно-рятувальні служби](#)
[Стаття 24. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту](#)
[Стаття 25. Спеціалізовані служби цивільного захисту](#)
[Стаття 26. Формування цивільного захисту](#)
[Стаття 27. Добровільні формування цивільного захисту](#)
[Стаття 28. Залучення Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, які утворені відповідно до законів України, для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 29. Громадські організації](#)
[Стаття 30. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 31. Інформування у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 32. Укриття населення у захисних спорудах цивільного](#)

захисту

Стаття 33. Заходи з евакуації

Стаття 34. Інженерний захист територій

Стаття 35. Радіаційний і хімічний захист населення і територій

Стаття 36. Медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення

Стаття 37. Біологічний захист населення, тварин і рослин

Стаття 38. Психологічний захист населення

Стаття 39. Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

Стаття 40. Навчання працюючого населення

Стаття 41. Формування культури безпеки життєдіяльності населення. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку

Стаття 42. Навчання непрацюючого населення

Стаття 43. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій

Стаття 44. Державна стандартизація у сфері цивільного захисту

Стаття 45. Експертиза у сфері цивільного захисту

Стаття 46. Сертифікація засобів цивільного захисту

Стаття 47. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту

Стаття 48. Атестація аварійно-рятувальних служб та рятувальників

Стаття 49. Страхування

Стаття 50. Джерела небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру

Стаття 51. Забезпечення техногенної безпеки органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання

Стаття 52. Вимоги щодо дотримання техногенної безпеки

Стаття 53. Автоматизована система раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення

Стаття 54. Віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту

[Стаття 55. Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки](#)
[Стаття 56. Погодження нормативних та нормативно-технічних документів](#)
[Стаття 57. Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів виробничого та іншого призначення](#)
[Стаття 58. Призначення і завдання пожежної охорони](#)
[Стаття 59. Види пожежної охорони](#)
[Стаття 60. Державна пожежна охорона](#)
[Стаття 61. Відомча пожежна охорона](#)
[Стаття 62. Місцева пожежна охорона](#)
[Стаття 63. Добровільна пожежна охорона](#)
[Стаття 64. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки](#)
[Стаття 65. Державні органи та суб'єкти господарювання, аварійно-рятувальні служби, щодо яких здійснюються заходи державного нагляду \(контролю\) у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту](#)
[Стаття 66. Способи здійснення державного нагляду \(контролю\)](#)
[Стаття 67. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки](#)
[Стаття 68. Санкції за порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки](#)
[Стаття 69. Підстави для видачі центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, приписів, постанов і розпоряджень](#)
[Стаття 70. Підстави для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, діляниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів](#)
[Стаття 71. Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 72. Пункти управління](#)
[Стаття 73. Центри управління в надзвичайних ситуаціях](#)

[Стаття 74. Система екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112](#)
[Стаття 75. Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації](#)
[Стаття 76. Штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації](#)
[Стаття 77. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 78. Режими підвищеної готовності та надзвичайної ситуації](#)
[Стаття 79. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт](#)
[Стаття 80. Гасіння пожеж](#)
[Стаття 81. Життєзабезпечення постраждалих](#)
[Стаття 82. Проведення відновлювальних робіт](#)
[Стаття 83. Цільова мобілізація](#)
[Стаття 84. Соціальний захист постраждалих](#)
[Стаття 85. Відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 86. Забезпечення житлом постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій](#)
[Стаття 87. Надання медичної та психологічної допомоги](#)
[Стаття 88. Гуманітарна допомога](#)
[Стаття 89. Надання інших видів допомоги](#)
[Стаття 90. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та рятувальників професійних аварійно-рятувальних служб](#)
[Стаття 91. Навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту](#)
[Стаття 92. Підготовка до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту](#)
[Стаття 93. Фінансування заходів у сфері цивільного захисту](#)
[Стаття 94. Фінансове забезпечення органів управління та сил](#)

цивільного захисту

Стаття 95. Фінансування медико-психологічної реабілітації

Стаття 96. Фінансування робіт із запобігання та ліквідації

наслідків надзвичайних ситуацій

Стаття 97. Матеріально-технічне забезпечення

Стаття 98. Створення та використання матеріальних резервів

для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Стаття 99. Порядок комплектування органів управління та сил

цивільного захисту

Стаття 100. Чисельність працівників та осіб рядового і

начальницького складу служби цивільного захисту

Стаття 101. Порядок проходження служби цивільного захисту

Стаття 102. Прийняття на службу цивільного захисту та умови її

проходження

Стаття 103. Контракт щодо проходження служби цивільного

захисту

Стаття 104. Спеціальні звання осіб рядового і начальницького

складу служби цивільного захисту

Стаття 105. Граничний вік перебування на службі цивільного

захисту

Стаття 106. Звільнення із служби цивільного захисту

Стаття 107. Резерв служби цивільного захисту

Стаття 108. Присяга служби цивільного захисту

Стаття 109. Статус рятувальника

Стаття 110. Права та обов'язки рятувальника

Стаття 111. Формений одяг і знаки розрізнення осіб рядового і
начальницького складу служби цивільного захисту та основних
працівників державних аварійно-рятувальних служб

Стаття 112. Забезпечення осіб рядового і начальницького складу
служби цивільного захисту та основних працівників аварійно-
рятувальних служб спеціальним одягом, спорядженням і
засобами індивідуального захисту

Стаття 113. Забезпечення харчуванням осіб рядового і
начальницького складу служби цивільного захисту та основних

працівників аварійно-рятувальних служб

Стаття 114. Службові посвідчення

Стаття 115. Соціальний та правовий захист осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, працівників органів управління та сил цивільного захисту

Стаття 116. Забезпечення громадянських прав та свобод осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, працівників аварійно-рятувальних служб

Стаття 117. Медичне та санаторно-курортне забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, членів їхніх сімей та основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб

Стаття 118. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту

Стаття 119. Забезпечення житлом осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та рятувальників

Стаття 120. Оплата комунальних послуг

Стаття 121. Соціальний захист членів сімей осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб

Стаття 122. Додаткові гарантії соціального захисту осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників органів управління та сил цивільного захисту

Стаття 123. Проїзд осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та рятувальників

Стаття 124. Ветерани служби цивільного захисту

Стаття 125. Грошове забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту

Стаття 126. Оплата праці працівників, які забезпечують відомчу та місцеву пожежну охорону і входять до складу формувань або спеціалізованих служб цивільного захисту

Стаття 127. Пенсійне забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту

Стаття 128. Робочий час в органах та підрозділах цивільного захисту

Стаття 129. Право осіб рядового і начальницького складу цивільного захисту на відпустки. Порядок надання особам рядового і начальницького складу цивільного захисту відпусток та відкликання з них

Стаття 130. Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту

Стаття 131. Облік надзвичайних ситуацій

Стаття 132. Наукове та науково-технічне забезпечення здійснення заходів цивільного захисту

Стаття 133. Аварійно-рятувальне обслуговування суб'єктів господарювання і територій

Стаття 134. Надання платних послуг аварійно-рятувальними службами

Стаття 135. Надання допомоги іноземним державам у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Стаття 136. Отримання Україною міжнародної допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Стаття 137. Представництво в міжнародних організаціях з питань цивільного захисту

Стаття 138. Контроль за діяльністю органів управління та сил цивільного захисту

Стаття 139. Громадський контроль за додержанням законодавства з питань цивільного захисту

Стаття 140. Відповідальність за порушення законодавства у сфері цивільного захисту